

STORTINGET

Dokument 22

(2020–2021)

Rapport fra reglementskomiteen om endringer i Stortingets forretningsorden

Til Stortingets presidentskap

Stortingets presidentskap oppnevnte 11. juni 2020 en arbeidsgruppe (reglementskomité) som skulle gjennomgå og fremme forslag til innholdsmessige endringer i Stortingets forretningsorden for neste stortingsperiode. Én representant fra hver partigruppe ble oppnevnt som medlemmer av arbeidsgruppen, og første visepresident Eva Kristin Hansen ble oppnevnt som leder.

Reglementskomiteen har fullført oppdraget i henhold til mandatet og legger med dette frem sin rapport fra arbeidet, hvor det foreslås endringer i flere bestemmelser i Stortingets forretningsorden.

Oslo, den 1. mars 2021

Eva Kristin Hansen
leder

Martin Henriksen

Mari Holm Lønseth

Helge André Njåstad

Per Olaf Lundteigen

Petter Eide

Solveig Schytz

Steinar Reiten

Bjørnar Moxnes

Une Bastholm

Øyvind Andersen
(sekretær)

Ingunn S. Jansen
(sekretær)

Innhold

	Side
1. Sammenheng	1
1.1 Arbeidet i stortingsalen	1
1.2 Spørreinstuttene	2
1.3 Økt bruk av elektroniske verktøy	2
1.4 Små partiers rettigheter og mindretallsvern	3
1.5 Ansvarsfordelingen mellom komiteene	3
1.6 Arbeidsformen i komiteene	3
1.7 Annet	3
2. Innledning	4
2.1 Bakgrunn for oppnevning av reglementskomiteen	4
2.2 Komiteens sammensetning og mandat	4
2.3 Komiteens arbeid og prioriteringer	4
2.4 Avgrensningen mot Harberg-utvalget	5
2.5 Avgrensningen mot evalueringen av voteringsreformen	5
3. Arbeidet i stortingsalen	6
3.1 Innledning	6
3.2 Debatter	6
3.2.1 Gjeldende regler og praksis	6
3.2.2 Komiteens vurderinger	7
3.2.3 Komiteens forslag	8
3.3 Voterings	9
3.3.1 Problemstilling	9
3.3.2 Komiteens vurderinger og forslag	9
3.4 Spørreinstuttene	10
3.4.1 Innledning	10
3.4.2 Interpellasjoner	10
3.4.3 Spørsmål til skriftlig besvarelse	11
3.4.4 Muntlig spørretime	11
3.4.5 Ordinær spørretime	12
3.5 Ukentlig initiativdebatt	13
3.5.1 Innledning	13
3.5.2 Komiteens initiativrett i § 22 siste ledd	13
3.5.3 Ukentlige initiativdebatter	13
3.5.4 Fast tidspunkt og varighet	14
3.5.5 Planlegging og berømmelse	14
3.5.6 Mindretallsrettigheter	14
3.5.7 Antall initiativdebatter	15
3.5.8 Debattopplegg	15
3.5.9 Ny bestemmelse	15
4. Økt bruk av elektroniske verktøy	16
4.1 Innledning	16
4.2 Digital møtedeltakelse i stortingsalen	16
4.2.1 Innledning	16
4.2.2 Kort om forholdet til Grunnloven	16
4.2.3 Komiteens vurderinger	17
4.3 Komitémøter	17
4.3.1 Innledning	17

	Side
4.3.2	Dagens regulering og praksis 18
4.3.3	Komiteens vurderinger og forslag 18
4.4	Komitéhøringer 19
4.4.1	Innledning 19
4.4.2	Dagens regulering og praksis 19
4.4.3	Nærmere om besøk og møter med eksterne deltakere 20
4.4.4	Komiteens vurderinger og forslag 20
4.5	Komiteenes reisevirksomhet 21
4.5.1	Innledning 21
4.5.2	Dagens regulering og praksis 21
4.5.3	Komiteens vurderinger og forslag 21
5.	Små partiers rettigheter og mindretallsvern 22
5.1	Innledning 22
5.2	Fremdrift og avgivelsesfrist i komiteene 22
5.2.1	Gjeldende regler og praksis 22
5.2.2	Komiteens vurderinger og forslag 22
5.3	Bringe avgivelsesfrist inn for presidentskapet 23
5.3.1	Gjeldende regler og praksis 23
5.3.2	Komiteens vurderinger og forslag 23
5.4	Deltakelse i komitéhøring for representant som ikke er medlem av komiteen 24
5.4.1	Gjeldende regler og praksis 24
5.4.2	Komiteens vurderinger 24
5.5	Tilgjengeliggjøring av innstillinger fra komiteene 25
5.5.1	Gjeldende regler og praksis 25
5.5.2	Komiteens vurderinger og forslag 25
5.6	Talelister og begrensninger av debattiden (clôture) 25
5.7	Definisjonen av «partigruppe» 25
6.	Komitéstruktur og ansvarsfordeling mellom fagkomiteene 26
6.1	Innledning 26
6.2	Dagens komitéstruktur og ansvarsfordeling 26
6.3	Endringer forrige gang 27
6.4	Behov for endringer i komitéstrukturen? 27
6.4.1	Innledning 27
6.4.2	Sammenslåingen i 2009 27
6.4.3	Forrige reglementskomité 28
6.4.4	Komiteens vurderinger 28
6.5	Mulige endringer i ansvarsfordelingen 28
6.5.1	Innledning 28
6.5.2	Flytte innvandringsområdet helt eller delvis til justiskomiteen? 28
6.5.3	Flytte regional planlegging tilbake til energi- og miljøkomiteen? 29
6.5.4	Andre mulige endringer 30
7.	Arbeidsformer i fagkomiteene 30
7.1	Innledning 30
7.2	Saksbehandling i flere komiteer 30
7.2.1	Innledning 30
7.2.2	Nærmere om § 22 andre ledd 31
7.2.3	Nærmere om § 22 tredje ledd 31
7.2.4	Komiteens vurderinger og forslag 31
7.3	Rutiner for spørsmål til statsråden/regjeringen 32

7.3.1	Forretningsorden § 24 andre og tredje ledd	32
7.3.2	Forretningsorden § 30 første ledd	32
7.3.3	Praksis i komiteene	32
7.3.4	Komiteens vurderinger	33
7.4	«Vedlegges protokollen»	34
8.	Diverse problemstillinger	34
8.1	Innledning	34
8.2	Interparlamentariske delegasjoner	34
8.2.1	Bakgrunn	34
8.2.2	Delegasjoner per i dag	34
8.2.3	Omtale i forretningsorden?	35
8.3	Minimumskrav til dokumenter Stortinget tar til behandling	35
8.4	Representantenes behov for dokumenter på papir	36
8.5	Kriterier for permisjon og vara	37
8.5.1	Innledning	37
8.5.2	Permisjon ved sykdom	37
8.5.3	Permisjon og vara ved komitéreiser	37
8.6	Midlertidig stortingspresident	38
8.7	Vara i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteen	38
8.7.1	Presidentskapet	38
8.7.2	Parlamentariske ledere	38
8.8	Taushetsplikt i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteen	39
8.9	Europautvalgets sammensetning	40
9.	Tekniske endringer i forretningsorden	41
9.1	Innledning	41
9.2	Oppslag i stortingsbygningen (§§ 33 og 35)	41
9.3	Fast unntak fra frist 10. april (§ 47 tredje ledd)	41
9.4	Saker som ikke er ferdig behandlet (§ 48)	41
10.	Reglementskomiteens forslag	42
10.1	Endringer i Stortingets forretningsorden	42
10.2	Endringer av praksis og rutiner	44
11.	Mindretallsforslag	45
11.1	Endringer i Stortingets forretningsorden	45
11.2	Endringer av praksis og rutiner	46

STORTINGET

Dokument 22

(2020–2021)

Rapport til Stortingets presidentskap
fra reglementskomiteen

Rapport fra reglementskomiteen om endringer i Stortingets forretningsorden

Til Stortingets presidentskap

1. Sammendrag

Reglementskomiteen foreslår flere endringer i Stortingets forretningsorden og fremmer dessuten en del forslag og anbefalinger som gjelder endringer i praksis og rutiner i Stortinget.

I sitt arbeid har reglementskomiteen prioritert følgende temaer:

- Arbeidet i stortingssalen, herunder debattformen, praksis/rutiner ved gjennomføring av voteringer og spørreinstuttene.
- Økt bruk av elektroniske verktøy i Stortingets parlamentariske arbeid.
- Små partiers rettigheter og mindretallsvern, både under debatter og replikkveksling i salen og i forbindelse med arbeidet i komiteene.
- Ansvarsfordelingen mellom komiteene.
- Arbeidsformen i komiteene.

For øvrig har reglementskomiteen også vurdert flere enkeltstående problemstillinger, både av innholdsmessig betydning for forretningsordenen og endringer av mer teknisk karakter.

I sammendraget og kapittel 10 presenteres reglementskomiteens forslag uten at det er presisert hva som er enstemmig, og hvor det er flertall og mindretall. Det fremkommer for øvrig i dokumentet.

1.1 Arbeidet i stortingssalen

Reglementskomiteen mener det er viktig å styrke Stortinget i plenum som en sentral arena for politisk debatt, og har lagt til grunn som sentral målsetting en revitalisering og styrking av plenums betydning.

Som et sentralt bidrag til å oppnå målsettingen fremmer reglementskomiteen forslag om at det innføres ukentlige initiativdebatter i Stortinget, hvor det i større grad enn i dag vil være mulig å ha stortingsdebatter om dagsaktuelle samfunnsspørsmål uten at disse er knyttet til en ordinær sak, og slik at det kan gås mer i dybden enn spørretimen gir mulighet for.

Forslaget om ukentlige initiativdebatter tar utgangspunkt i og videreutvikler komiteenes initiativrett i det som i dag er siste ledd i § 22 i forretningsordenen, hvor det heter at fagkomiteene inntil to ganger i hver stortingssesjon kan ta opp et tema som faller innenfor komiteens saksområde, til debatt i Stortinget.

Reglementskomiteen foreslår videre at trontaledebatten og finansdebatten, og andre omfattende debatter i Stortinget, i fremtiden organiseres på en annen måte når det er hensiktsmessig, slik at de blir lettere tilgjengelige og mer spissede. For eksempel kan slike debatter organiseres etter tema.

Reglementskomiteen mener generelt det ofte vil være hensiktsmessig å legge opp til kortere hovedinnlegg i debatter i Stortinget, kombinert med en mulighet for å dele opp den samlede taletiden, både innad i en partigruppe og mellom innleggene og replikkene den enkelte representant kan holde.

Samtidig bør det oftere legges opp til replikker under debatter. Reglementskomiteen foreslår at det tas inn i forretningsordenen at antallet replikker til innlegg fra et regjeringsmedlem normalt ikke skal settes til et la-

vere antall enn at alle partigrupper kan delta med replikk.

I saker hvor man vet på forhånd at det vil være betydelig interesse for voteringen, mener reglementskomiteen at den bør organiseres på en måte som gjør at det er vesentlig enklere for folk flest å forstå. Slike voteringer vil ta vesentlig mer tid enn det som er tilfelle i dag. Reglementskomiteen legger derfor til grunn at det kun er snakk om et fåtall saker i løpet av året.

1.2 Spørreinstituttene

Reglementskomiteen mener det er viktig å beholde en viss forskjell mellom de ulike spørreinstituttene, siden de dekker forskjellige behov. De begrensede endringene som er foreslått i rapporten når det gjelder spørreinstituttene, er ment å forbedre den enkelte ordningen, men uten at ordningene blir for like. Reglementskomiteen mener dagens spørreinstitutt samlet sett gir varierte og gode verktøy for Stortinget overfor regjeringen, som med enkelte mindre justeringer kan forbedres noe.

Reglementskomiteen foreslår at fristen for å besvare en interpellasjon reduseres fra én måned til tre uker, og at debattopplegget i interpellasjonsdebatter tilpasses de prinsipper som reglementskomiteen tar til orde for generelt for debatter i Stortinget.

Når det gjelder skriftlige spørsmål, foreslår reglementskomiteen at de parlamentariske lederne får to tillegsspørsmål per uke. Dette vil primært være av praktisk betydning for små partigrupper.

Reglementskomiteen foreslår at den som stiller et hovedspørsmål under muntlig spørretime, bør kunne ha mer kontroll med tidsbruken i tilknytning til spørsmålet, i hvert fall når det gjelder disponering av egen tid, så lenge totaltiden blir den samme.

1.3 Økt bruk av elektroniske verktøy

På grunn av den pågående covid-19-pandemien og behovet for strenge smitteverntiltak også på Stortinget har det blitt innført flere midlertidige tiltak som har fått betydning for den parlamentariske saksbehandlingen og måten stortingsrepresentantene arbeider og forholder seg til hverandre og berørte (eksterne) parter på.

Reglementskomiteen mener man bør ta med seg de gode erfaringene fra økt bruk av elektroniske verktøy under pandemien når vi er tilbake i en normalsituasjon. Samtidig bør man ikke undervurdere verdien av fysiske møter.

Reglementskomiteen er av den oppfatning at møtene i Stortingets plenum, slik det også har vært praktisert under den pågående pandemien, bør skje ved at representantene møter og voterer ved fysisk tilstedeværelse i stortingssalen. Det gjelder selv om Grunnloven skulle åpne for å endre på dette. Kun i helt ekstraordinære tilfeller bør det være aktuelt med digital tilstedeværelse og

votering i Stortinget i plenum, eventuelt med grunnlag i konstitusjonell nødrett.

Reglementskomiteen mener derimot at det bør være mer rom for fleksibilitet for komiteenes del, også når vi er tilbake i en mer normal situasjon. Samtidig mener reglementskomiteen at Stortingets møtevirksomhet, også i fagkomiteene og andre organer og utvalg, fortsatt som hovedregel bør være basert på fysisk oppmøte.

Slik reglementskomiteen ser det, bør det innføres en generell adgang til helt eller delvis digitale komitémøter i visse situasjoner. Dersom man overlater til fagkomiteene alene å vurdere behovet for digitale komitémøter, mener reglementskomiteen det er grunn til å forvente at det kan bli ulik praksis i de forskjellige fagkomiteene for hva som skal til.

Videre vil det i så fall i praksis kunne bli slik at det i noen komiteer ikke lenger er slik at fysiske møter er hovedregelen. Reglementskomiteen foreslår derfor at det kun bør åpnes for digitale komitémøter etter beslutning fra presidentskapet. Slik beslutning fra presidentskapet kan komme av eget tiltak eller som et resultat av søknad fra komiteen og kan gjelde for en bestemt periode, inntil videre eller for ett enkelt møte.

Reglementskomiteen mener det er hensiktsmessig å videreføre muligheten for at høringsinstansene deltar på komitéhøringer ved hjelp av fjernmøteteknologi. Dette er både kostnads- og tidsbesparende for deltakerne og har fungert godt slik det har vært praktisert i snart ett år. På sikt vil løsningen trolig føre til at flere deltar i Stortingets høringer i komiteene, og reglementskomiteen ser dermed på dette også som et demokratifremmende tiltak.

I normale tider mener reglementskomiteen at hovedregelen fortsatt bør være at komitémedlemmene møter fysisk i høringssalene, og at det i utgangspunktet kun er høringsinstansene som gis mulighet til å delta digitalt.

Reglementskomiteen mener dessuten at etablert praksis knyttet til muligheten for å inngi skriftlige innspill i saker komiteene har til behandling, bør videreføres og tas inn i forretningsordenen. Dette har vist seg å være en praktisk og formålstjenlig ordning, særlig i relativt enkle og oversiktlige saker, og et godt supplement for komiteene til ordningen med å avholde åpne høringer.

Reglementskomiteen er skeptisk til en utvikling der det blir mindre vanlig at Stortingets medlemmer reiser ut og møter folk og organisasjoner der hvor de er. Det bør kun i begrenset grad legges opp til en utvikling med mindre reiser, og kun i tilfeller hvor det har en god begrunnelse.

Selv om dagens regulering i forretningsordenen ikke er til hinder for det, mener reglementskomiteen det for ordens skyld bør tas inn noe om muligheten for

å ha digitale møter som erstatning for eller supplement til komitéreiser i forretningsordenen.

1.4 Små partiers rettigheter og mindretallsvern

Reglementskomiteen har merket seg at det særlig i forbindelse med behandlingen av hastesaker relatert til covid-19-krisen har vært et problem for opposisjonen/mindretallet i komiteene å behandle saker på en forsvarelig måte. Det er viktig at fastsatte fremdriftsplaner overholdes, og at avgivelsesfristene gir rom for at også mindretallet får tilbørlig tid til å utarbeide sine forslag og merknader.

Reglementskomiteen foreslår derfor at det angis i forretningsordenen at komiteen skal fastsette fristen for å avgi innstilling og plan for fremdrift i saken for øvrig slik at forsvarlig saksbehandling sikres. Videre foreslår reglementskomiteen at det tas inn en tilsvarende presisering når det gjelder grunnlaget for at presidentskapet kan overprøve komiteens vedtak om avgivelsesfrist.

Det er reglementskomiteens oppfatning at det ikke bør innføres en mulighet for partier som ikke er representert i en komité, til å tiltre/delta i særskilt viktige høringer med mulighet til å stille spørsmål, eventuelt ved søknad til presidentskapet. Det kan skape en uryddig situasjon, og antallet komiteer som et parti deltar i, reflekterer dessuten størrelsen på partiet og antallet valgte representanter.

Reglementskomiteen foreslår at det angis i forretningsordenen at det som hovedregel skal gå minst én uke fra en innstilling avgis, til den behandles i Stortinget, og at en innstilling bare helt unntaksvis kan besluttet tatt opp til behandling før 48 timer er gått etter at den ble gjort tilgjengelig for representantene.

1.5 Ansvarsfordelingen mellom komiteene

Reglementskomiteen har vurdert om det bør gjøres justeringer i ansvarsfordelingen mellom fagkomiteene og i komitéstrukturen. Reglementskomiteen fremmer forslag om at plansaker flyttes tilbake til energi- og miljøkomiteen fra kommunal- og forvaltningskomiteen. For øvrig fremmer reglementskomiteen ikke forslag om endringer, verken i ansvarsdelingen eller strukturen.

1.6 Arbeidsformen i komiteene

Reglementskomiteen mener den klare hovedregelen fortsatt bør være at ansvaret for å avgi innstilling i en sak ligger i én komité. Samtidig mener reglementskomiteen at det, slik dette praktiseres i dag, sjelden tilføres vesentlige momenter fra den komiteen som får saken til uttalelse. Reglementskomiteen mener derfor at komiteene i større grad bør vurdere om en sak bør sendes til uttalelse på et tidligere stadium i prosessen, og eventuelt med litt romsligere frister, slik at foreleggelsen blir reell.

Reglementskomiteen mener at gjeldende praksis når det gjelder rutiner for spørsmål til statsråden/regje-

ringen, i større grad bør reflekteres i ordlyden i forretningsordenen. Det er for eksempel hensiktsmessig at det rutinemessig sendes brev til statsråden ved behandling av representantforslag. Det bør dessuten være klarere generelle retningslinjer for hvordan korrespondansen med statsråden og departementet skal foregå.

1.7 Annet

Reglementskomiteen mener det er ønskelig å ta inn en omtale av interparlamentariske delegasjoner i forretningsordenen, slik at den delen av Stortingets virksomhet synliggjøres der. Forslaget til reglementskomiteen er at omtalen av interparlamentariske delegasjoner tas inn i angivelsen av utenriks- og forsvarskomiteens ansvarsområde.

Reglementskomiteen har vurdert om det er behov for å fastsette et minimumskrav til alle dokumenter Stortinget tar til behandling, og hvordan et slikt minimumskrav eventuelt kan gjennomføres praktisk. Reglementskomiteen mener det ikke er hensiktsmessig å regulere nærmere hvordan et representantforslag utredes eller begrunnes. Det handlingsrom som ligger i å kunne fremme representantforslag uten særlige krav til form eller innhold, bør bevares.

En mulighet når det gjelder proposisjoner fra regjeringen, kunne være å se på prosedyrene for å sende saker tilbake til regjeringen der hvor utredningsinstruksen blir vurdert å ikke være fulgt. Reglementskomiteen har ikke hatt mulighet til å gå inn i denne problemstillingen i detalj innenfor rammene av sitt arbeid, og mener det bør utvises forsiktighet med å ta inn nye regler om det i forretningsordenen uten at det er vurdert grundigere.

Reglementskomiteen mener det ikke bør åpnes for at partigrupper som ikke har utbygting, kan ha møtende vara når det er obligatoriske komitéreiser. Samtidig ser komiteen at partigrupper som ikke har utbygting, kommer i en vanskelig situasjon når det planlegges komitéreiser som sammenfaller med dager hvor det er møter i Stortinget. Reglementskomiteen vil derfor fremheve at det som et generelt prinsipp aldri bør legges komitéreiser til dager hvor det er møter i Stortinget.

I utgangspunktet er det taushetsplikt om forhandlingene i den utvidede utenriks- og forsvarskomité, mens utgangspunktet er motsatt for innkallelser. Den praktiske hovedregelen er likevel at også innkallelsen og dagsordenen unntas offentlighet. Reglementskomiteen mener forretningsordenen bør endres slik at det som er den praktiske hovedregel, også kommer til uttrykk der.

Reglementskomiteen foreslår at deltakelse for parlamentariske ledere i Europautvalget skjer etter mønstre av ordningen for den utvidete utenriks- og forsvarskomiteen. Der angis det at valgkomiteen, etter anmodning fra en gruppe, kan oppnevne ytterligere medlem-

mer dersom den finner at hensynet til gruppenes forholdsmessige representasjon tilsier det.

2. Innledning

2.1 Bakgrunn for oppnevning av reglementskomiteen

Det har vært praksis for at Stortingets presidentskap det siste året i en stortingsperiode oppnevner en arbeidsgruppe (gjerne kalt «reglementskomite») med mandat til å gjennomgå og eventuelt foreslå endringer i Stortingets forretningsorden. Dette ble sist gjort i 2016, jf. Dokument 19 (2016–2017), Innst. 487 S (2016–2017) og Stortingets vedtak 21. juni 2017.

På denne bakgrunn ble alle partigruppene på Stortinget våren 2020 bedt om å foreslå ett medlem hver til en ny reglementskomite. Stortingets presidentskap oppnevnte 11. juni 2020 de foreslåtte medlemmene. I tillegg ble første visepresident Eva Kristin Hansen oppnevnt som leder.

Opprinnelig ble Fredric Holen Bjørdal oppnevnt som medlem fra Arbeiderpartiet, men på grunn av deltakelse på forsvarers sjefskurs – utsatt til januar–mars 2021 på grunn av koronasituasjonen – ble Martin Henriksen foreslått som nytt medlem fra Arbeiderpartiets partigruppe og besluttet oppnevnt istedenfor Fredric Holen Bjørdal av presidentskapet den 22. juni 2020.

2.2 Komiteens sammensetning og mandat

Reglementskomiteen har bestått av følgende stortingsrepresentanter:

- 1. visepresident Eva Kristin Hansen, leder
- Martin Henriksen (A)
- Mari Holm Lønseth (H)
- Helge André Njåstad (FrP)
- Per Olaf Lundteigen (Sp)
- Petter Eide (SV)
- Solveig Schytz (V)
- Steinar Reiten (KrF)
- Bjørnar Moxnes (R)
- Une Bastholm (MDG)

Reglementskomiteen fikk følgende mandat:

«Reglementskomiteen skal gjennomgå og eventuelt fremme forslag om innholdsmessige endringer av Stortingets forretningsorden. Det kan f.eks. være aktuelt å presisere eller endre reglene i forretningsorden, skrive inn praksis eller foreta andre endringer i gjeldende prosedyrer.

- Det er ønskelig at komiteen vurderer om det er behov for å legge til rette for økt bruk av elektroniske verktøy, både i lys av de erfaringene som er gjort under koronakrisen og med tanke på økt digitalisering av den parlamentariske saksbehandlingen fremover, og
- spørreinstituttene, herunder frister for besvarelse og forholdet mellom de ulike spørreinstituttene.

Komiteen skal ikke vurdere spørsmål som omfattes av mandatet til utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon. Komiteen skal heller ikke vurdere spørsmål som omfattes av evalueringen av ordningen med faste tidspunkter for votering.

Komiteen står for øvrig fritt til å ta opp de temaer og forslag som den anser hensiktsmessig.

Komiteen skal levere sin rapport til presidentskapet innen 1. mars 2021.»

Komiteens sekretariat har bestått av spesialrådgiverne Øyvind Andersen og Ingunn S. Jansen fra lovsekretariatet i konstitusjonell avdeling i Stortingets administrasjon.

2.3 Komiteens arbeid og prioriteringer

Reglementskomiteen har hatt ni møter mellom 1. oktober 2020 og 25. februar 2021. På en del av møtet 28. januar 2021 var representanter fra Stortingets preselosje invitert for å komme med innspill til og diskutere med komiteen hvordan man kan revitalisere debattene i stortingssalen.

I forbindelse med oppnevningen av reglementskomiteen ble partigruppene på Stortinget bedt om å komme med innspill til mandatet og mulige temaer som komiteen bør se på. Temaene som komiteen i mandatet er bedt uttrykkelig om å se på, ble spilt inn i denne runden. Debattformen i stortingssalen var et annet tema som ble spilt inn.

På sitt første møte 1. oktober 2020 besluttet komiteen å prioritere følgende temaer i sitt arbeid, i tillegg til de to temaene som var angitt uttrykkelig i mandatet (økt bruk av elektroniske verktøy og spørreinstituttene):

- arbeidet i stortingssalen, herunder debattformen og praksis/rutiner ved gjennomføring av votering,
- små partiers rettigheter og mindretallsvern, både under debatter og replikkveksling i salen og i forbindelse med arbeidet i komiteene,
- ansvarsfordelingen mellom komiteene, og
- arbeidsformen i komiteene.

Komiteen ba i brev av 7. oktober 2020 til fagkomiteene på Stortinget om innspill til eventuelle ytterligere temaer ut over de ovennevnte som det er ønskelig at reglementskomiteen behandler, samt eventuelle kommentarer til de prioriterte temaene nevnt ovenfor. Komiteen ba i brevet særlig om innspill til siste kulepunkt, herunder en redegjørelse for praksis knyttet til organiseringen av komitéarbeidet i de periodene Stortinget ikke er samlet.

Komiteen fikk svar fra alle fagkomiteene med unntak av finanskomiteen. Utenriks- og forsvarskomiteen ga ikke noe svar fra komiteen som sådan, men overlot til det enkelte medlem å eventuelt besvare for egen del. Representanten Michael Tetzschner, medlem av utenriks-

og forsvarskomiteen, sendte reglementskomiteen innspill.

For øvrig har selvfølgelig reglementskomiteens medlemmer, på vegne av seg selv og/eller sine respektive partigrupper, kommet med innspill til temaer som komiteen burde behandle. Videre hadde Stortingets administrasjon gjennom innværende stortingsperiode notert en del temaer og mulige endringer, i hovedsak av teknisk karakter, som ble spilt inn til reglementskomiteen for mulig behandling.

Administrasjonen videreformidlet også enkelte tilbakemeldinger og innspill fra enkeltrepresentanter, partigrupper, fagkomiteer og andre som var samlet opp gjennom perioden eller spilt inn i forbindelse med komiteens arbeid utenom det ovennevnte.

De særskilte, midlertidige tiltakene i form av endringer i Stortingets forretningsorden som er gjennomført som følge av koronasituasjonen, er omtalt i rapporten der hvor de er relevante.

Reglementskomiteen har hatt ti medlemmer. Komiteen har derfor lagt til grunn at dens leder har dobbeltstemme ved stemmelikhet. Dette er gjort etter mønster av det som gjelder for fagkomiteer og presidentskapet, jf. forretningsordenen §§ 7 tredje ledd og 26 andre ledd.

2.4 Avgrensningen mot Harberg-utvalget

Reglementskomiteens mandat er avgrenset mot mandatet til utvalget til å utrede Stortingets kontrollfunksjon («Harberg-utvalget»), som leverte sin rapport 1. februar 2021. Rapporten er publisert i Dokument 21 (2020–2021).

Harberg-utvalgets opprinnelige mandat bestod av fem hovedtemaer:

- Kontrollvirksomheten i regi av Stortinget selv, herunder Stortingets faste komiteer.
- Ordningen med anmodningsvedtak.
- Regelverket for parlamentariske granskningskommisjoner.
- Forholdet til eksterne organer tilknyttet Stortinget.
- Ekstern revisjon av Stortingets administrasjon.

Mandatet til Harberg-utvalget ble underveis utvidet med tre nye punkter:

- Offentlig innsyn og debatt rundt Riksrevisjonens undersøkelser.
- Prosedyrer for å sikre Stortingets medvirkning og kontroll med norsk utenriks- og forsvarspolitik.
- Etablering av et NAV-ombud i tråd med merknadene fra stortingsflertallet i Innst. 254 S (2019–2020).

Harberg-utvalgets mandat har flere grenseflater mot reglementskomiteens mandat, for eksempel når det gjelder mindretallsvern. Videre er noen områder av Stortingets og komiteenes arbeid helt utenfor regle-

mentskomiteens mandat som følge av avgrensningen mot Harberg-utvalget. Det gjelder særlig kontrollvirksomheten, både i Stortinget generelt, i fagkomiteene og når det gjelder forholdet til eksterne kontrollorganer for Stortinget. Det gjelder dessuten for eksempel ordningen med anmodningsvedtak og regelverket for parlamentariske granskningskommisjoner.

Harberg-utvalget foreslår i sin rapport enkelte endringer i Stortingets forretningsorden. Reglementskomiteen har ikke gått inn i disse forslagene, siden de må ses i sammenheng med behandlingen av Harberg-utvalgets rapport for øvrig.

2.5 Avgrensningen mot evalueringen av voteringsreformen

Reglementskomiteens mandat er også avgrenset mot evalueringen av ordningen med faste tidspunkter for votering. Ordningen ble innført med virkning fra 1. oktober 2019, slik at sesjonen 2019–2020 var første gang den ble implementert.

I Innst. 392 S (2018–2019) fra Stortingets presidentskap om endringer i Stortingets forretningsorden i forbindelse med innføring av ordningen med faste voteringstidspunkter ble det tatt til orde for at ordningen skulle evalueres etter å ha virket gjennom en hel sesjon.

En slik evaluering ble gjennomført høsten 2020 ved at samtlige partigrupper ble tilskrevet med anmodning om å gi sine synspunkter på hvordan ordningen hadde fungert det første året. I brev til partigruppene av 16. desember 2020 oppsummerte presidentskapet tilbakemeldingene fra partigruppene.

Det fremgår av brevet at et stort flertall av partigruppene ga uttrykk for at den praksis som har vært fulgt etter at den nye voteringsordningen ble iverksatt, har fungert tilfredsstillende, og at det er ønskelig at denne videreføres.

På bakgrunn av partigruppenes tilbakemeldinger konkluderte presidentskapet med at gjeldende praksis videreføres, og at eventuelle justeringer av praksisen også fremover vil bli drøftet med de parlamentariske lederne ved behov.

Som ledd i innføringen av ordningen med faste tidspunkter for votering ble det gjort en del endringer i forretningsordenen. Herunder ble en del av de prosessuelle beslutningene som tidligere var tillagt Stortinget, delegert til presidenten.

I ovennevnte evaluering, som ble ansett oppsummert og gjennomført ved nevnte brev fra presidentskapet til partigruppene, er det ikke gått inn på enkelthetene i ordningen. Reglementskomiteen legger til grunn at også bestemmelser i forretningsordenen som ble endret som følge av voteringsreformen, er innenfor komiteens mandat, i den grad man ikke går inn på endringer som berører voteringsreformen som sådan (se imidler-

tid merknad fra reglementskomiteens medlem Per Olaf Lundteigen i punkt 3.3.2 nedenfor).

3. Arbeidet i stortingssalen

3.1 Innledning

Et hovedtema for reglementskomiteen har vært organiseringen av arbeidet i stortingssalen, herunder debattformen, praksis og rutiner ved votering og spørreinstittuttene. Komiteen mener det er viktig å styrke Stortinget i plenum som en sentral arena for politisk debatt, og har lagt til grunn som sentral målsetting en revitalisering og styrking av plenums betydning. Reglementskomiteen vil understreke at Stortinget i plenum er det parlamentariske beslutningsorganet. Åpne, prinsipielle debatter i Stortinget er grunnpilaren i et levende demokrati.

Spørsmålet blir hva som ligger i dette, hvordan det kan oppnås, og hvordan det kan konkretiseres. For reglementskomiteen har spørsmålet særlig vært hvilke endringer i forretningsordenen som kan tenkes å bidra til å oppnå målsettingen. Samtidig er mye av det som skjer i stortingssalen, vel så mye styrt av praksis og etablerte prinsipper som har utviklet seg over tid, som av det som fremkommer uttrykkelig i forretningsordenen.

Det kan være gode grunner til at det er slik. Det kan gi en fleksibilitet som er vanskelig å oppnå med mer rigide formuleringer i et regelverk. Samtidig kan det være en utfordring at arbeidet i salen er mindre tilgjengelig både for representantene selv, og da særlig nye representanter, og for publikum, når det ikke er enkelt å lese seg til i forretningsordenen hvordan ting gjøres.

Reglementskomiteen fremmer noen forslag til endringer i forretningsordenen som er ment å bidra til å styrke og revitalisere arbeidet i stortingssalen. Forslag til endringer i forretningsordenen fremkommer løpende i teksten i dette kapitlet og i rapportens øvrige kapitler. I tillegg er de listet opp i punkt 10.1.

På områder hvor komiteen mener det er rom for forbedringer, men ikke hensiktsmessig å regulere det i forretningsordenen, har komiteen noen forslag og anbefalinger som gjelder endringer i praksis og rutiner. Slike forslag og anbefalinger fremkommer også løpende i teksten i dette kapitlet og i rapportens øvrige kapitler, i tillegg til at de er listet opp i punkt 10.2.

Når det gjelder debattformen, har reglementskomiteen sett på både debattopplegg, ordning av talelister og gjennomføring av debatter for øvrig, inkludert replikkordskifter. For voteringer har komiteens fokus vært på gjennomføringen av voteringene i salen, og da særlig om Stortingets beslutninger og saksbehandling er tilgjengelige nok for publikum/folket.

I tråd med mandatet har reglementskomiteen også vurdert spørreinstittuttene. Alle dagens spørreinstittutter er evaluert og diskutert, blant annet frister for besvarelse og forholdet mellom de ulike spørreinstittuttene.

I punkt 3.5 nedenfor ser reglementskomiteen på hvordan Stortinget i enda større grad kan bli en arena for aktuell samfunnsdebatt i tillegg til behandling av ordinære saker og spørreinstittuttene. Reglementskomiteen fremmer forslag om en videreutvikling og prioritering av debatter om aktuelle tema med utgangspunkt i § 22 siste ledd i forretningsordenen (komiteenes initiativrett).

3.2 Debatter

3.2.1 Gjeldende regler og praksis

Det er særlig §§ 51-53 og § 22 siste ledd i forretningsordenen som er relevante for en diskusjon om debattformen i Stortinget. Paragraf §§ 51 og 52 regulerer talelister og begrensninger av debattiden, mens § 53 gjelder replikkordskifte. Paragraf 22 siste ledd omhandler komiteenes initiativrett.

Debattopplegget besluttet av den som presiderer over møtet med hjemmel i § 51 første ledd. Denne myndigheten er lagt til presidenten som følge av reformen med faste voteringstidspunkter. Debattopplegget er normalt utformet av vedkommende komité.

Det er satt opp et standard debattopplegg i § 52 som ofte fravikes i praksis, slik at taletiden normalt er kortere, med unntak av spesielle debatter slik som for eksempel frontaledebatten og finansdebatten og debatter om grunnlovsforslag.

Noen av reglene i § 51 andre og tredje ledd er også faktiske hovedregler i praksis, for eksempel det at saksordfører normalt får ordet først. Andre regler i § 51 fravikes ofte i praksis, for eksempel angivelse av at talerne får ordet i den rekkefølge de ber presidenten om det. Et sentralt prinsipp som følges i praksis, men som ikke er kommet til uttrykk i forretningsordenen, er at partigruppenes størrelse skal være avgjørende både for rekkefølgen og ofte også for lengden på innleggene, antallet innlegg og antallet replikker som tildeles.

Når det gjelder replikkordskifte, gir § 53 liten veiledning om hvordan dette gjøres i praksis, dvs. hvor ofte og når det gis adgang til replikker, hvor mange replikker og hvordan disse fordeles mellom partiene.

Taletiden for replikker (og svarene på disse) kommer i tillegg til den taletiden som er fordelt mellom partigruppene til deres respektive innlegg. I mange tilfeller foreslås det at det bare skal være anledning til å ta replikker på statsråden – ikke på andre talere. Dersom det åpnes for replikkveksling, vil representanter som ikke har fått tildelt taletid fra sin partigruppe, også kunne få ordet.

Stortingets forretningsorden § 22 siste ledd sier at komiteene inntil to ganger i hver stortingssesjon kan ta opp et tema som faller innenfor komiteens saksområde, til debatt i Stortinget, også utenom konkrete saker komiteen har fått til behandling. Denne bestemmelsen er nærmere omtalt i punkt 3.5 nedenfor.

3.2.2 Komiteens vurderinger

Reglementskomiteen mener et så sentralt prinsipp som at partienes størrelse har betydning for blant annet rekkefølgen for hovedinnlegg og replikker, uavhengig av i hvilken rekkefølge man tegner seg til talerlisten, bør synliggjøres i forretningsordenen. I dag står det om rekkefølge kun at talerne får ordet i den rekkefølge de ber presidenten om det, jf. § 51 andre ledd.

Reglementskomiteen mener videre at dagens «hovedregel» i praksis for organisering av debattene med et gitt antall hovedinnlegg og replikker (kun til hovedinnlegg) er med på å bidra til at debattene ofte blir «statistiske» og lite fokuserte. Ofte kan kommentarer eller svar til konkrete utsagn komme lenge etter at de blir fremført i salen, også etter at den aktuelle representanten ikke lenger er til stede. I enkelte tilfeller skjer det ikke engang samme dag som det opprinnelige innlegget ble holdt.

Noen aspekter ved Stortingets debattform blir nok av en del sett på som gammeldagse og utdaterte. Særlig kan organiseringen av trontaledebatten og finansdebatten fremstå som lite oppdatert. Når det gjelder det siste, mener reglementskomiteen at det kan være grunn til å se på muligheten for tematisk (for eksempel etter komité eller etter statsråd) eller geografisk (for eksempel fylkesvis) inndeling av debattene, slik at de blir mer fokuserte og lettere å følge med på. Det kan i så fall være en mulighet å først ha en mer overordnet og generell debatt for deretter å dele inn etter tema eller geografi.

For finansdebattens del er det mest nærliggende at det er finanskomiteen som foreslår opplegget for en slik organisering av debatten, mens det for trontaledebattens del naturlig vil være presidentskapet som gjør det. Det er også mulig å legge opp til at presidenten (den som leder et møte i Stortinget) står for slik organisering av debattene ved ordning av talerlisten. Samtidig er det klart at det ofte vil være en krevende øvelse for den som leder møtet, å gjøre dette løpende under avviklingen av debatten.

En slik organisering av debatter vil nødvendigvis også kreve en viss selvdisiplin hos partiene og representantene hvis det skal fungere etter hensikten. Det skyldes at det vil være vanskelig, og vel heller ikke ønskelig, å legge formelle begrensninger på hvem som kan ta ordet når, og hva de kan ta opp i sine innlegg, ut over de begrensninger som allerede foreligger i debatter i Stortinget (for partigruppenes og representantenes taletid). Reglementskomiteen vil fremheve at en slik eventuell organisering av debatter etter tema og/eller geografi ikke bør gå på bekostning av helheten i debattene. Følgelig bør slike tilpassede debattopplegg ta høyde for at det også vil være behov for debatt om helheten i det som er til behandling.

For interessen omkring debatter i Stortinget mener reglementskomiteen at det er en fordel med mest mulig forutsigbarhet om når høydepunkter i en debatt kom-

mer. Det vil da være enklere for pressen å planlegge omtale og livesendinger i sine medier, og større sannsynlighet for at flere velger å følge det som skjer i Stortinget.

Reglementskomiteen forventer at en annen organisering av trontaledebatten og finansdebatten vil gjøre at disse debattene blir forutsigbare å følge og dessuten mer interessante for presse og publikum.

Når det gjelder mer ordinære debatter, bør man ved fastsettelse av debattopplegget se hen til lignende prinsipper i den grad det er mulig. Særlig bør man ved omfattende debatter se på om det er mulig å for eksempel organisere rekkefølgen på temaene etter lignende linjer.

Når det gjelder ordinære debatter, bør det videre vurderes å legge opp til kortere hovedinnlegg oftere, kombinert med at det legges opp til flere replikkordskifter underveis i debatten. Plasseringen av og antallet replikker kan da tilpasses de tema og innlegg man antar det vil være størst interesse rundt, herunder etter viktighet og hva som er sentrale motsetningspunkter.

Reglementskomiteen mener dette vil kunne gi mer interessante og dynamiske debatter. Det vil ikke nødvendigvis gi verken kortere eller lengre debatter totalt sett. Den samlede tiden som brukes på en debatt, vil imidlertid bli disponert på en måte som gjør den lettere å følge, med mer spissede meningsutvekslinger hvor motsetningene blir tydeligere.

Samtidig er det viktig å understreke at det ikke skal være til hinder for at man går mer i dybden i hovedinnlegg i saker hvor det anses hensiktsmessig. Det kan i noen saker fortsatt være behov for relativt vide rammer for varighet på hovedinnleggene.

Kortere tid til hovedinnlegg kan kombineres med en mulighet for å dele opp den samlede taletiden. Ved en slik oppdeling kan hovedinnlegg pluss øvrige innlegg og replikker fordeles innad i hver partigruppe innen en total taletid for vedkommende partigruppe, med mulighet for å tegne seg til innlegg og replikker fortløpende.

Det kan også være en mulighet å la den enkelte representant i større grad få styre sin bruk av tildelt taletid, for eksempel slik at man kan få ordet til en kort merknad selv om man ikke har hatt et ordinært innlegg ennå.

Det må vurderes nærmere om dagens digitale løsninger for kommunikasjon i salen knyttet til debattene gjør slike tilpasninger som reglementskomiteen tar til orde for, mulig, eller om det er nødvendig med en oppgradering av de elektroniske verktøyene. Komiteen tenker da blant annet på muligheten for å tegne seg til presidentskapet på en mer fleksibel måte og å kunne kommunisere internt i partigruppen om fordeling av taletid via chat e.l. Slik økt fleksibilitet ville nok også kreve mer aktiv møteledelse fra presidentens side.

Reglementskomiteen ser at det nødvendigvis vil måtte gjøres en kost/nytte-vurdering ved større investeringer i nytt elektronisk utstyr i stortingssalen.

Samtidig som man vurderer endringer som beskrevet ovenfor, må man være seg bevisst at debattene i Stortinget også har en formell funksjon, i form av at de er en del av Stortingets saksbehandling og en sentral del av dokumentasjonen for ettertiden av hva Stortinget har fattet sine beslutninger på grunnlag av. Det vil derfor være behov for en viss struktur i debattene, noe som igjen påvirker hvor dynamiske de kan være. Videre er det et mål i seg selv at debattene ikke trekker ut altfor lenge i tid, og et for «fritt» eller fleksibelt debattopplegg vil kunne virke mot sin hensikt i så måte.

Reglementskomiteen mener imidlertid det må være mulige å gjøre noen grep som gjør at debattene i Stortinget fremstår som mer tilgjengelige og interessante, langs de linjer som er beskrevet ovenfor.

Når det gjelder replikkordskifter, viser komiteen til at debattopplegget normalt foreslås av vedkommende komité som har behandlet saken, selv om det formelt er presidenten som beslutter debattopplegget innledningsvis ved behandlingen av saken i det aktuelle møtet. Presidentens rolle vil som oftest i praksis begrense seg til en formalisering av det komiteen har besluttet å foreslå.

Det er følgelig med dagens praksis i hovedsak komiteene som har ansvaret for å legge til rette for at alle partier vil kunne bli «hørt» i debatten om en sak. Det er reglementskomiteens oppfatning at komiteene i større grad enn i dag bør legge opp til replikker i sine saker.

Reglementskomiteen mener samtidig en mulighet kunne være å oppstille en form for «minimumsregel» i forretningsordenen som alle komiteer må forholde seg til, og som vil sikre at alle partier normalt får mulighet til å komme til orde når en statsråd har holdt innlegg, for eksempel ved at antallet replikker på en statsråd normalt ikke kan settes til et lavere antall enn at alle partier kan delta med replikk.

3.2.3 Komiteens forslag

Reglementskomiteen mener forretningsordenen § 51 andre ledd bør gjenspeile at partienes størrelse har betydning for når man får ordet. Komiteen mener videre at siste punktum i andre ledd (én taler fra hver partigruppe skal stå først på talerlisten) bør flyttes lenger frem i leddet, slik at det blir en logisk rekkefølge i bestemmelsen i tråd med hvordan den praktiseres.

Komiteen foreslår at § 51 andre ledd endres slik:

«Saksordfører får i alminnelighet ordet først. Deretter får talerne ordet i den rekkefølge de ber presidenten om det, *likevel slik at partigruppenes størrelse kan tas i betraktning ved fastsettelse av rekkefølgen. Én taler fra hver partigruppe skal normalt stå først på talerlisten.* I til-

felle flere ber om ordet samtidig, avgjør presidenten hvem av dem som skal tale først. Dersom gruppene har innlevert til presidenten gjennom Stortingets administrasjon lister over representanter som ønsker å delta i debatten, kan presidenten på dette grunnlag sette opp en liste over rekkefølgen av talerne.»

Forslaget tar høyde for at det i noen debatter bare er saksordfører som ber om ordet, og at det ikke alltid er slik at alle partier ønsker å holde innlegg. Det heter derfor i forslaget at én taler fra hver partigruppe «normalt» skal stå først på talerlisten.

Reglementskomiteens flertall, alle medlemmene unntatt Mari Holm Lønseth og Helge André Njåstad, mener det også burde gjøres en tilføyelse i § 53, slik at det legges mer til rette for at alle partier oftere får komme til orde med replikker til en statsråds innlegg. Komiteen tror også at økt bruk av replikker vil bidra til en mer vital og engasjerende debatt. Komiteen foreslår at § 53 første ledd skal lyde slik:

«Det skal åpnes for replikkordskifte, som ordnes av presidenten, dersom ikke presidenten vedtar noe annet. Replikken skal ha tilknytning til vedkommende innlegg. Taletiden er ett minutt. Den hvis innlegg forårsaker replikker, kan svare på hvert enkelt av innleggene etter tur. *Antallet replikker til innlegg fra et regjeringsmedlem skal normalt ikke settes til et lavere antall enn at alle partigrupper kan delta med replikk.*»

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Mari Holm Lønseth og Helge André Njåstad, mener det bør være opp til komiteene å avgjøre hvor mange replikker det skal være anledning å ta på statsråd, og ser ikke behov for å ha en særskilt regel om dette i forretningsordenen.

Hvor mange replikker det skal åpnes for, vil alltid innebære en vurdering av tidsbruk og forholdsmessighet. Reglementskomiteens flertall har, som det fremgår, derfor foreslått at det angis i bestemmelsen at det «normalt» skal gis adgang til replikk på en statsråd for alle partier. Det vil imidlertid i en del tilfeller være upraktisk eller for tidkrevende å gi adgang til replikk for alle partier.

Reglementskomiteen foreslår at trontaledebatten og finansdebatten i fremtiden organiseres på en annen måte, dvs. etter tema og/eller geografi og gjerne med en innledende overordnet og generell debatt først. Videre foreslår komiteen at man også ved opplegget for mer ordinære debatter av et visst omfang og en viss kompleksitet ser hen til lignende prinsipper i den grad det er mulig og hensiktsmessig.

Reglementskomiteen mener generelt det ofte vil være hensiktsmessig å legge opp til kortere hovedinnlegg i debatter i Stortinget. Komiteen foreslår at det kombineres med en mulighet for å dele opp den samle-

de taletiden, både innad i en partigruppe og mellom innleggene og replikkene den enkelte representant kan holde.

Reglementskomiteen mener det ikke er hensiktsmessig å regulere de ovennevnte forslagene om endringer i debattopplegg i forretningsordenen eller fatte noe generelt vedtak ellers om det i Stortinget. Dette er heller noe som bør implementeres i fagkomiteenes, presidentskapets og Stortingets praksis ved fastsettelse av debattopplegg.

Reglementskomiteen legger til grunn at Stortingets presidentskap vil vurdere hvilke tilpasninger av de elektroniske verktøyene i stortingssalen som er nødvendige for å gjennomføre forslagene ovenfor om endringer i debattopplegg og gjennomføring av debatter, og legge til rette for nødvendige endringer, hvis forslagene støttes av et flertall i Stortinget.

3.3 Voteringer

3.3.1 Problemstilling

Reglene om avstemninger i Stortinget finnes i kapittel 8 i forretningsordenen. Det som er regulert der, berører i liten grad det som reglementskomiteen særlig har fokusert på i sine diskusjoner om voteringer, nemlig om Stortingets beslutninger og saksbehandling er tilgjengelige nok for publikum/befolkningen.

Når man skal vurdere dette, er følgende interesseavveining sentral: Jo mer man legger i å gjøre voteringer forståelige og tilgjengelige, jo vanskeligere vil det være å gjennomføre votingene effektivt (det vil si på kortest mulig tid).

Ved å legge inn mer forklaringer og organisere votingene slik at folk flest kan følge dem og forstå hva som skjer, vil man samtidig øke tiden det tar å gjennomføre votingene. Mer tilgjengelige voteringer har følgelig en pris i form av lengre voteringer og dermed lengre møter.

Det er flere målgrupper å ivareta her. For det første har man representantene, for det andre spesielt interesserte for øvrig som regelmessig følger møter og voteringer i Stortinget (presse og eksperter osv.), og for det tredje «folk flest». Sistnevnte kategori består i hovedsak av personer og grupper som kun følger konkrete saker i enkelttilfeller fordi de er av særlig betydning for dem.

3.3.2 Komiteens vurderinger og forslag

Reglementskomiteen mener at hvor store tilpasninger man eventuelt skal gjøre, beror på hva slags type sak det er snakk om, og særlig om saken har betydelig offentlig interesse og dermed følges av mange som ikke har kjennskap til regler og rutiner i Stortinget fra før.

Komiteen er av den oppfatning at det ikke er ønskelig å benytte mer tid til voting i salen enn det som gjøres i dag, med unntak av saker med spesielt stor offentlig interesse. Dersom votingene skal gjøres mer pedago-

giske, vil dette fort føre til at prosessen også blir mer omstendelig.

I saker hvor man vet på forhånd at det vil være betydelig interesse for votingen, bør den organiseres på en måte som gjør at den blir vesentlig enklere for folk flest å forstå. Det vil innebære en mer pedagogisk presentasjon fra presidentens side av hva det votes over, en mer pedagogisk og intuitiv rekkefølge på votinginndelingen og en forklaring av hva resultatet i den enkelte del av votingen betyr.

Komiteen ser at slike voteringer vil ta vesentlig mer tid enn det som er tilfelle i dag, men legger til grunn at det er snakk om et fåtall saker i løpet av året kanskje, mellom fem og ti. Avstemningen om endringer i bioteknologiloven i juni 2020 er et illustrerende eksempel på en sak hvor det ville vært aktuelt. Det ble gjort enkelte grep for å gjøre denne votingen mer forståelig for publikum, men de færreste hang nok med i svingene på en såpass komplisert og omfattende voting.

Komiteen ser det ikke som hensiktsmessig å regelfeste dette i forretningsordenen, men foreslår at presidentskapet gjør slike tilpasninger i organiseringen og gjennomføringen av votingene i enkelte saker med spesielt stor offentlig interesse.

Komiteen mener videre at det vil kunne være mulig å presentere votingene og det endelige vedtaket fra Stortinget på en noe mer tilgjengelig måte skriftlig i ettertid, og at det dermed bør sees nærmere på rutinene for publisering på stortinget.no.

For øvrig foreslår reglementskomiteen at forretningsordenen § 60 første ledd endres for å gjenspeile at man i praksis normalt benytter alternativene i bestemmelsens a og b samtidig ved voteringer i Stortinget. I ordinære avstemninger praktiseres at man både reiser seg og bruker det elektroniske votinganlegget når man voterer.

Komiteen foreslår at innledningen i første ledd i § 60 skal lyde slik:

«Avstemningen ordnes på én av følgende måter, *eller ved en kombinasjon av disse:*»

Reglementskomiteens medlem Per Olaf Lundteigen viser til at det i gjeldende forretningsorden § 35 (Program for Stortingets møter) heter:

«Senest fredag innen kl. 15.00 bør program for Stortingets arbeid i uken etter slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form. Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal holdes møter, når møtene skal begynne, og fastsatte tidspunkter for voting.»

Dette medlem viser til at dette praktiseres slik at det er fast votingstid kl. 15.00 på tirsdager og kl. 14.00 på torsdager. En viktig del av begrunnelsen for denne praksisen er at representanter med familie i nærområdet

kan komme tidligere hjem, og at alle kan få en tidligere avreise fra Stortinget på torsdager.

Dette medlem vil fremheve at konsekvensen av denne praksisen er at saker som behandles etter tidspunktet for avstemning, eksempelvis interpellasjoner, får mindre deltakelse og oppmerksomhet. Videre innebærer forhåndsbestemt avstemningstidspunkt, i mange tilfeller én eller flere dager etter debatten, at offentligheten mister sammenhengen mellom debatten og hva den enkelte representant stemmer i saken. Dette innebærer, slik dette medlem ser det, at Stortingets arbeid i plenum vil bli mindre viktig.

For å styrke Stortingets arbeid i plenum foreslår derfor dette medlem følgende endring av § 35 første ledd i forretningsordenen:

«Senest fredag innen kl. 15.00 bør program for Stortingets arbeid i uken etter slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form. Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal holdes møter og når møtene skal begynne. *Voting skjer ved møtets slutt.* Samtidig bør foreløpig saksliste for møtene slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form.»

3.4 Spørreinstittuttene

3.4.1 Innledning

Reglementskomiteen har vurdert alle dagens spørreinstittutter, blant annet frister for besvarelse og forholdet mellom de ulike spørreinstittuttene. Komiteen mener spørreinstittuttene langt på vei fungerer etter hensikten, og at det ikke er behov for omfattende endringer.

Komiteen mener det er viktig å beholde en viss forskjell mellom de ulike spørreinstittuttene, siden de dekker forskjellige behov. De begrensede endringene som er foreslått i det følgende, er ment å forbedre den enkelte ordningen, men uten at ordningene blir for like. Komiteen mener dagens spørreinstittutt samlet sett gir varierte og gode verktøy for Stortinget overfor regjeringen, som med enkelte justeringer kan forbedres noe.

3.4.2 Interpellasjoner

Interpellasjoner er regulert i § 68 i forretningsordenen. En interpellasjon er et mer omfattende spørsmål til regjeringen som er gjenstand for debatt i Stortinget. Den som stiller spørsmålet, kalles interpellant. Spørsmålet skal besvares så raskt som mulig og senest én måned etter at det er stilt. Svaret legges frem for Stortinget under en såkalt interpellasjonsdebatt. En slik debatt skal maksimum ta én time og 30 minutter. Den første interpellasjonen fant sted i Stortinget helt tilbake i 1885.

Ved behandlingen i Stortinget får først interpellanten ordet i høyst ti minutter til å forklare innholdet av interpellasjonen. Regjeringsmedlemmet som svarer på interpellasjonen, har også en taletid på inntil ti minutter.

Det kan ikke fremsettes forslag i tilknytning til behandlingen av en interpellasjon.

I den etterfølgende debatten har først interpellanten og så regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg hver på inntil tre minutter. Deretter kan andre representanter få ordet én gang hver med taletid på inntil fem minutter. Til slutt har interpellanten og regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg på inntil tre minutter hver.

Reglementskomiteen mener at en utfordring ved dette spørreinstittuttet i praksis ofte er at et spørsmål som var dagsaktuelt da interpellasjonen ble utformet, har mindre interesse både for Stortinget og offentligheten når det skal debatteres i Stortinget. Det hender at det bare er interpellanten og vedkommende statsråd som tar del i debatten.

En naturlig konsekvens av dette kunne være å korthet på fristen for å besvare interpellasjonen. Samtidig er det slik at fristen er satt nettopp med tanke på at regjeringen skal få tilstrekkelig tid til å besvare interpellasjonen på en relativt grundig måte. Fristen er tidligere halvert fra to måneder til én. Videre vil man, jo kortere fristen settes, nærme seg både innhold og formål for et annet spørreinstittutt, nærmere bestemt ordinær spørretime.

En praktisk utfordring som ikke sjelden gjør at det kan gå en del mer tid enn én måned før interpellasjonen kommer til behandling i Stortinget, er at man er avhengig av at både interpellanten og vedkommende regjeringsmedlem er tilgjengelige.

Reglementskomiteen mener at det bør gjøres enkelte forbedringer av ordningen. For å få mer aktualitet om interpellasjonene bør fristen for å besvare dem kortes ned noe, til tre uker. Like viktig er at det strammes inn slik at fristen overholdes, og at det gjerne kan gå kortere tid om mulig. Statsråden har selvfølgelig behov for tilstrekkelig tid til å forberede og utarbeide svar. Det er derfor grenser for hvor kort fristen bør være. Videre er det viktig å bevare at interpellasjoner er noe annet enn ordinær spørretime, slik at man kan gå mer i dybden på en sak.

Komiteen foreslår at § 68 tredje ledd i forretningsordenen skal lyde:

«Interpellasjonen skal besvares i Stortinget så snart som mulig og senest *tre uker* etter at den ble stilt, med mindre presidentskapet samtykker i at den blir besvart på et senere tidspunkt. Den tid Stortinget ikke er samlet om sommeren, regnes ikke med i fristen.»

Komiteen mener også at man normalt bør fastsette kortere tid til hovedinnleggene for å få mer dynamikk og interesse for ordningen. Det vil også kunne bidra til at flere representanter deltar i debatten.

Komiteen foreslår at § 68 fjerde til sjette ledd endres slik:

«Ved behandlingen i Stortinget får først interpellanten ordet i høyst *fem* minutter til å forklare innholdet av interpellasjonen. Dersom et regjeringsmedlem erklærer at det ikke vil bli gitt noe svar på interpellasjonen, er forhandlingene slutt med det.

Blir interpellasjonen besvart, har det regjeringsmedlemmet som svarer på interpellasjonen, en taletid på inntil *fem* minutter. Statsministeren og andre statsråder hvis departementer er berørt av interpellasjonen, kan også svare, med samme taletid.

I den etterfølgende debatten har først interpellanten og så regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg hver, på inntil tre minutter. Deretter kan andre representanter få ordet én gang hver, med taletid på inntil *tre* minutter. Til slutt har interpellanten og regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg på inntil tre minutter hver.»

3.4.3 Spørsmål til skriftlig besvarelse

Spørsmål til skriftlig besvarelse er regulert i forretningsordenen § 70. Skriftlige spørsmål er en kort spørsmålsform og er ikke gjenstand for debatt i Stortinget. Statsråden som spørsmålet er rettet til, skal gi et skriftlig svar innen seks virkedager til stortingsrepresentanten som har stilt spørsmålet.

Spørsmålet skal være kort, men kan i tillegg utdypes på inntil én A4-side. Svaret skal normalt ikke overstige to A4-sider. Bruken av skriftlige spørsmål har økt jevnt siden spørsmålstypen ble innført i sesjonen 1996/1997.

I løpet av én kalenderuke kan en representant stille inntil to spørsmål til skriftlig besvarelse. Spørsmål til skriftlig besvarelse kan ikke stilles i juli måned. Det stilles i overkant av 2 000 spørsmål per år i gjennomsnitt, og mer i valgår. Adgangen til skriftlige spørsmål er følgende mye brukt. Den kan også ses på som et supplement til ordinær spørretime, siden det er et langt mer begrenset antall spørsmål man har tid til å inkludere der.

Reglementskomiteen mener det er viktig at regjeringen ikke bruker mer tid enn de foreskrevne seks virkedagene. Dette bør understrekes overfor regjeringen fra Stortingets side.

Komiteen mener videre det bør gjøres en tilpasning når det gjelder begrensningen på to spørsmål per uke per representant i visse tilfeller. Parlamentariske ledere bør ha en viss «pott» med spørsmål i tillegg. Det kunne også vært en mulighet å gi små partigrupper en egen ekstravote, men komiteen mener at dette behovet vil være dekket ved at parlamentarisk leder får noen ekstraspørsmål per uke. Dette vil primært være av praktisk betydning for små partigrupper.

Komiteen foreslår at § 70 tredje ledd skal lyde slik:

«I løpet av én kalenderuke kan en representant stille inntil to spørsmål til skriftlig besvarelse. *Lederne i partigruppene kan i tillegg stille to spørsmål hver per kalenderuke.* Spørsmål til skriftlig besvarelse kan ikke stilles i juli måned.»

3.4.4 Muntlig spørretime

I spørretimen kan representantene ta opp konkrete saker og høre hva vedkommende statsråd mener om saken, og om departementet har tenkt å gjøre noe med den. Spørretimen er preget av korte replikkvekslinger og er ikke gjenstand for ordinær debatt.

Det er to typer spørretime: muntlig og ordinær spørretime. Muntlig spørretime (også kalt «spontan-spørretimen») er kanskje det spørreinstituttet, og den debattformen mer generelt, som har lyktes best med å nå målsettingen om en vital, aktuell og engasjerende debatt i Stortingets plenum. Man ser at dette ofte er det stortingsmøtet som vises mest i mediene, og hvor folk også oftest følger Stortingets sendinger.

Muntlig spørretime er regulert i forretningsordenen § 72. I den muntlige spørretimen tar representantene opp dagsaktuelle saker. Statsråden vet ikke hvilke spørsmål som vil bli stilt, og er sånn sett uforberedt. Statsråden har heller ikke betenkningstid, men må svare spontant.

Regjeringen velger selv hvilke statsråder den ønsker å sende til muntlig spørretime. Statsministeren kommer omtrent én gang i måneden og stiller da normalt alene. Statsministerens kontor informerer Stortinget innen mandag kl. 11.00 om hvem som kommer. Den muntlige spørretimen holdes normalt hver onsdag kl. 10.00 og tar inntil én time og 30 minutter. Tidligere har den vart én time, så én time og 15 minutter, før nåværende lengde. Muntlig spørretime ble innført i 1996.

Presidenten avgjør hvilke representanter som kan stille spørsmål, og i hvilken rekkefølge. Representantene kan stille korte spørsmål, begrenset til to minutter, til ett av de regjeringsmedlemmene som er til stede. Taletiden for regjeringsmedlemmets første svar etter et hovedspørsmål er to minutter. For øvrig er taletiden ett minutt. Etter svaret har spørteren rett til å få ordet på nytt. Presidenten kan gi andre representanter ordet om den saken som ble tatt opp i spørsmålet. Et regjeringsmedlem har rett til å få ordet etter hvert innlegg av en representant. For øvrig kan presidenten også gi ordet til øvrige regjeringsmedlemmer.

Praksis er at stortingspresidenten ved begynnelsen av en ny stortingsperiode avklarer med lederne i partigruppene hvordan spørsmålene i muntlig spørretime normalt skal fordeles mellom opposisjonspartiene. Denne fordelingen tas opp til ny vurdering ved eventuelle endringer i regjeringen i løpet av perioden.

Dette praktiseres slik at hvert av opposisjonspartiene har en kvote hver. Med dagens regjering har Arbeiderpartiet normalt to eller tre hovedspørsmål, Fremskrittspartiet to, Senterpartiet ett og Sosialistisk Venstreparti ett. Rødt og Miljøpartiet De Grønne har normalt ett tilleggsspørsmål hver. Miljøpartiet De Grønne og Rødt har også hovedspørsmål når statsministeren stiller.

Reglementskomiteen har vurdert om alle opposisjonspartier bør få anledning til å stille hovedspørsmål hver gang, ikke bare de gangene statsministeren møter i Stortinget. Det vil i så fall utfordre dagens tidsramme for muntlig spørretime (1 time og 30 minutter), med mindre dette skal gå ut over antallet hovedspørsmål som de største opposisjonspartiene får anledning til å stille. Alternativt kan man kutte ned på eller droppe tilleggsspørsmål helt.

En slik endring vil gjøre at forholdsmessigheten blir enda skjevare i den forstand at man ikke tar hensyn til partienes størrelse. Det innebærer følgelig en klar prioritering av de minste partiene, samtidig som det selvfølgelig bidrar til å synliggjøre bredden blant partiene på Stortinget i større grad enn med dagens ordning.

Tidsaspektet og handlingsrommet for fordeling av spørsmål vil for øvrig selvfølgelig avhenge både av antall partier på Stortinget og av hvor mange partier som inngår i regjeringen til enhver tid.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Eva Kristin Hansen, Martin Henriksen, Mari Holm Lønseth, Helge André Njåstad og Per Olaf Lundteigen, mener det ikke bør gjøres endringer i prinsippene for hvordan spørsmål i den muntlige spørretimen fordeles mellom partigruppene.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Petter Eide, Solveig Schytz, Steinar Reiten, Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, mener at alle partigrupper bør ha rett på hovedspørsmål i den muntlige spørretimen, på linje med andre stortingsdebatter. Mindretallet mener dette enkelt kan løses ved å utvide antall hovedspørsmål og tidsrammen for spørretimen noe. Alternativt mener mindretallet at hovedspørsmålene kan gjøres noe kortere, eller at man tar hensyn til partigruppens størrelse ved samlet taletid under muntlig spørretime heller enn å begrense antall spørsmål. Hvis ikke noe av dette lar seg gjøre, mener mindretallet at hovedspørsmål kan fordeles over flere uker, slik at også de minste partiene av og til får hovedspørsmål, og ikke bare når statsministeren møter.

Reglementskomiteen har også vurdert om den som stiller et hovedspørsmål, bør kunne ha mer kontroll med tidsbruken i tilknytning til spørsmålet, i hvert fall når det gjelder disponering av egen tid. Det kan for eksempel være slik at tiden som trengs til det innledende spørsmålet, er kortere enn to minutter.

Reglementskomiteens flertall, alle medlemmene unntatt Mari Holm Lønseth, mener at vedkommende representant i en slik situasjon heller bør få kunne bruke mer tid til oppfølgingsspørsmål, så lenge totaltiden blir den samme.

Reglementskomiteens flertall foreslår derfor følgende endring i forretningsordenen § 72 andre til fjerde ledd:

«Representantene kan stille korte spørsmål, begrenset til *ett minutt*, til ett av de regjeringsmedlemmene som er til stede.

Representanter som ønsker å stille spørsmål, bør melde fra om dette på forhånd til presidenten gjennom Stortingets administrasjon. Presidenten avgjør hvilke representanter som kan stille spørsmål, og i hvilken rekkefølge.

Regjeringsmedlemmene kan nekte å svare på spørsmål. Taletiden for regjeringsmedlemmets første svar etter et hovedspørsmål er to minutter. Etter svaret har spørteren rett til å få ordet på nytt, *i inntil tre minutter. For øvrig er taletiden ett minutt*. Presidenten kan gi andre representanter ordet om den saken som ble tatt opp i spørsmålet. Et regjeringsmedlem har rett til å få ordet etter hvert innlegg av en representant, for øvrig kan presidenten også gi ordet til øvrige regjeringsmedlemmer.»

Reglementskomiteens flertall mener videre at presidenten bør innta en mer aktiv rolle i ordvekslingen, og at den som stiller spørsmålet, også må kunne bryte inn og påpeke det dersom regjeringsmedlemmet ikke svarer på direkte spørsmål.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmet Mari Holm Lønseth, mener det ikke er behov for å gjøre endringer i § 72, og at det heller bør være opp til presidentskapet å eventuelt innta en mer aktiv rolle i ordvekslingen i muntlig spørretime.

3.4.5 Ordinær spørretime

Den ordinære spørretimen er regulert i § 73 i forretningsordenen. Også i den ordinære spørretimen stiller representantene dagsaktuelle spørsmål, gjerne knyttet til fylket de er valgt fra. Den ordinære spørretimen skiller seg fra den muntlige ved at statsråden får tilsendt spørsmålene på forhånd. Statsråden har derfor anledning til å forberede svaret.

Hvilke statsråder som møter, avhenger av hvilke spørsmål som blir stilt. Det er statsråden med fagansvar for saken som skal besvare spørsmålet. Spørretimen ble innført som prøveordning i 1949 og ble en fast ordning fra 1950.

Spørsmålet skal være kort. En representant kan stille ett spørsmål i en ordinær spørretime. Dersom et spørsmål må utsettes som følge av at en statsråd er bortreist, kan representanten stille to spørsmål i neste spør-

retime. Spørsmål til en spørretime må innleveres senest kl. 14.00 siste torsdag før spørretimen.

Spørkerne får ordet etter tur og ber, uten å grunnge spørsmålet, statsråden om å svare på det. Er spørteren ikke til stede, kan en annen representant ta opp spørsmålet. Hvis det ikke skjer, regnes spørsmålet som bortfalt.

Statsrådets svar i spørretimen bør ikke vare lenger enn tre minutter. Etter at statsråden har svart, kan spørteren og statsråden få ordet ytterligere to ganger hver til korte bemerkninger, begrenset til ett minutt, om den saken som er tatt opp i spørsmålet. Spørteren har i den forbindelse adgang til å stille korte tilleggsspørsmål. Ved innledningen av spørretimen kan presidenten bestemme at spørteren og statsråden kan få ordet bare én gang hver etter at statsråden har svart, dersom presidenten finner dette nødvendig for at sakene på dagsordenen kan bli behandlet i løpet av møtet.

Ordinær spørretime er mindre brukt etter at skriftlige spørsmål ble innført. Det varierer en del fra uke til uke hvor mange spørsmål som stilles i ordinær spørretime. Ordinær spørretime begynner rett etter muntlig spørretime, dvs. ca. kl. 11.30 onsdager. Den er normalt ferdig ca. kl. 13. Det er som regel mindre offentlig oppmerksomhet rundt ordinær spørretime enn muntlig spørretime.

Reglementskomiteen har vurdert om det bør åpnes for tilleggsspørsmål fra representanter fra andre partier for å oppnå en mer dynamisk og engasjerende debatt i den ordinære spørretimen. Et slikt grep vil gi mindre forskjell mellom ordinær og muntlig spørretime. Reglementskomiteen kan ikke se behov for å gjøre en slik endring. Komiteen viser i den forbindelse også til at helheten i forslagene som reglementskomiteen fremmer, må sees i sammenheng.

3.5 Ukentlig initiativdebatt

3.5.1 Innledning

Reglementskomiteen mener det er behov for en debattform i Stortinget hvor det i større grad enn i dag er mulig å diskutere dagsaktuelle samfunnsspørsmål. Komiteen mener det er behov for en mellomting mellom ordinære debatter og spørreinstuttene. Det bør regelmessig være anledning til å ha debatter om aktuelle tema i Stortinget, uten at disse er knyttet til en ordinær sak, og slik at det kan gås mer i dybden enn spørretimen gir mulighet for.

Reglementskomiteen har vurdert om det bør innføres en helt ny debatttype i Stortinget for dette formålet, men ser at det i dag allerede eksisterer en ordning i forretningsordenen som med enkelte tilpasninger bør kunne dekke formålet. Paragraf 22 siste ledd angir at fagkomiteene inntil to ganger i hver stortingssesjon kan ta opp et tema som faller innenfor komiteens saksområde til debatt i Stortinget, også utenom konkrete saker ko-

miteen har fått til behandling. Det følger av § 51 tredje ledd bokstav d at i debatter etter § 22 siste ledd gis én representant fra hvert parti adgang til et ubegrenset antall innlegg.

3.5.2 Komiteenes initiativrett i § 22 siste ledd

Komiteenes initiativrett i § 22 siste ledd kom inn i forretningsordenen i 2013 nettopp på bakgrunn av at det ble ansett viktig å styrke muligheten for å ta opp dagsaktuelle temaer til debatt i Stortinget. Hensikten var å bidra til at Stortinget kan bli en enda mer relevant arena for toneangivende politiske debatter, jf. Dokument 14 (2012–2013) og Innst. S. nr. 259 (2012–2013). Ordningen har imidlertid bare vært benyttet i begrenset grad, og komiteen mener det ligger et uforløst potensial i denne ordningen.

Begrunnelsen for at denne bestemmelsen om komiteenes initiativrett kom inn i forretningsordenen i 2013, var altså i stor grad sammenfallende med det reglementskomiteen nå ønsker å oppnå. Man kan spørre seg hvorfor fagkomiteene ikke har benyttet seg av denne muligheten i større utstrekning. Reglementskomiteen vil tro dette dels kan ha å gjøre med at bestemmelsen ikke er godt nok kjent blant representantene, og at man til tross for begrunnelsen i forarbeidene ikke er bevisst på at formålet faktisk er å kunne ta opp dagsaktuelle saker og temaer til debatt i Stortinget.

Videre kan en årsak være at forretningsordenen ikke har regulert nærmere hva som skal til for å beslutte en slik debatt, og hvordan komiteen skal prioritere bare to debatter dersom det er ønske om flere. Reglementskomiteen mener dette bør presiseres i forretningsordenen.

Reglementskomiteen viser til at Stortinget i dag bare sjelden har brede debatter om særlig viktige og aktuelle tema. Det er derfor ønskelig å aktivere dette «instituttet» med komiteenes rett til å reise debatter og å styrke stortingssalen som debattarena for prinsipielle og aktuelle politiske debatter.

Reglementskomiteen vil fremheve de muligheter som ligger i ordningen i § 22 siste ledd, og mener samtidig det er behov for å gjøre enkelte grep for å synliggjøre og videreutvikle den slik at den kan virke etter sitt opprinnelige formål.

3.5.3 Ukentlige initiativdebatter

Reglementskomiteen mener i utgangspunktet det bør være mulighet for å gjennomføre en slik initiativdebatt i Stortinget hver uke. I noen uker vil det likevel ikke være rom for en slik debatt. For eksempel vil det ikke være aktuelt i møtefrie uker eller i uker hvor det er mye annet som skjer, og dagsordenen gjør det vanskelig å få plass til en slik debatt i tillegg. Videre kan det i noen uker rett og slett være slik at det ikke er noen komiteer som har bedt om initiativdebatt.

En ukentlig initiativdebatt om dagsaktuelle spørsmål vil kunne kombinere gode sider ved interpellasjonsdebatten, den muntlige spørretimen og redegjørelsene fra regjeringen samt replikkordskifter fra ordinære debatter.

Et viktig formål med en slik ukentlig aktuell debatt vil være å la opposisjonen ta opp og debattere aktuelle tema med regjeringen. På den måten vil Stortinget kunne bli en enda mer relevant arena for samfunnsspørsmål som står på dagsordenen i landet. De fleste saker i Stortinget har som siktemål at det skal fattes et eller annet vedtak, mens denne debatttypen primært vil være offentlig debatt om aktuelle spørsmål uten at det skal fattes noen vedtak i Stortinget i den anledning. Det fremgår i siste punktum i § 22 siste ledd at det ikke kan fremsettes forslag i slike debatter.

Det kan også hende at komiteene av og til også ønsker en initiativdebatt om et tema ikke bare fordi det er dagsaktuelt, men fordi det anses å være behov for en debatt om et viktig eller prinsipielt tema, uavhengig av om det er spesielt fokus på dette temaet i media eller samfunnet for øvrig i den aktuelle perioden. Reglementskomiteen mener at det fortsatt bør være rom for slike debatter i henhold til denne bestemmelsen, dvs. uten at komiteen har en konkret sak til behandling. Det blir da opp til hver komité å vurdere hvordan de ønsker å bruke «sine» initiativdebatter.

3.5.4 Fast tidspunkt og varighet

For å skape en viss forutsigbarhet og regularitet rundt ordningen mener reglementskomiteen det normalt bør være en fast dag og et fast tidspunkt for debatten. Tirsdager kl. 10 vil for eksempel kunne være et egnet tidspunkt, slik reglementskomiteen ser det.

Tirsdag er én av dagene hvor det normalt er møte i Stortinget. Onsdag er ikke aktuell siden det er dagen for spørretimen. Torsdag kunne vært en mulighet, men komiteen mener det er en fordel om debatten kommer noe tidligere i uken, og at den ikke kommer i skyggen av muntlig spørretime.

Reglementskomiteen mener videre det bør settes en maksimal varighet for initiativdebattene, både for at de skal være spisset, og for å unngå at de skaper utfordringer for gjennomføringen av andre saker samme dag i for stor grad. Halvannen time fremstår som en passende maksimal varighet for slike debatter.

3.5.5 Planlegging og berømmelse

Ved å basere initiativdebatter på komiteenes initiativrett vil initiativet og mye av planleggingen naturlig ligge til fagkomiteene. Reglementskomiteen mener det fremstår som hensiktsmessig å holde fast ved det. Det vil dermed være komiteene som tar initiativ til debattene, og det vil også være mulig for partigruppene å koordinere seg på tvers av komiteene.

Det siste vil det typisk være behov for hvis flere komiteer ønsker initiativdebatt samme uke. Slik reglementskomiteen ser det, bør det normalt være maksimalt én initiativdebatt per uke. Unntak kan kanskje gjøres hvis det en uke er en initiativdebatt som har vært planlagt over noe tid (om et viktig eller prinsipielt tema uten at det nødvendigvis er fokus på det i media for tiden), og så er det ønskelig med en initiativdebatt om et aktuelt tema i tillegg den samme uken.

Det må være et visst minimum av tid mellom fastsettelse av tema og gjennomføring av debatt, slik at de som skal delta i debatten, og vedkommende statsråd har noe tid til forberedelse. Særlig for statsrådets del vil det også være behov for planlegging og tilrettelegging for tilstedeværelse.

Reglementskomiteen mener at komiteene innen utløpet av tirsdag uken før må melde det inn til presidentskapet dersom de ønsker en initiativdebatt på dagsordenen påfølgende uke. Presidentskapet har normalt sine ukentlige møter på torsdager og vil da kunne innarbeide neste ukes initiativdebatt i ukeprogrammet for påfølgende uke.

Dersom det skulle komme forespørsler om initiativdebatt fra mer enn én komité i samme uke fordi det ikke har latt seg gjøre å avklare tema på tvers av komiteene, vil presidentskapet bli nødt til å foreta et valg. Det er imidlertid ønskelig at presidentskapet i minst mulig grad blir satt i en posisjon hvor de må gjøre slike prioriteringer, og disse bør i så fall gjøres basert på mest mulig objektive kriterier.

For eksempel kan det være en viss turordning, slik at den komiteen som det er lengst siden sist hadde en initiativdebatt, får forrang. En annen mulighet kan kanskje være at den komiteen som først i tid melder inn sitt ønske om debatt, får forrang. Man bør også se hen til vedkommende statsråders tilgjengelighet og velge tema i den aktuelle uken ut ifra dette.

Reglementskomiteen ser for seg at kontakt med regjeringen om tilgjengelighet for vedkommende statsråd til å delta i en initiativdebatt primært skjer ved formell kontakt mellom presidentskapet og Statsministerens kontor. I praksis vil selvfølgelig komiteene ved uformell kontakt med vedkommende statsråd eller departement, før et ønske om initiativdebatt fremmes, kunne få avklart om vedkommende statsråd er tilgjengelig.

Det kan for øvrig også være slik at en initiativdebatt kan gjennomføres uten at vedkommende statsråd er til stede, ved at opposisjonen og posisjonen på Stortinget kjører en debatt seg imellom. Det vil likevel normalt klart være å foretrekke at statsråden deltar.

3.5.6 Mindretallsrettigheter

Reglementskomiteen mener at initiativdebatter primært bør være et verktøy som gjør det mulig for opposisjonen å ta opp aktuelle tema til debatt med regje-

ringen, også i tilfeller hvor det kan oppleves som ubehagelig eller uønsket for regjeringens og regjeringspartienes del. Det gjelder selv om det regelmessig kan være interessant med initiativdebatter som en samlet komité ser behov for.

Reglementskomiteen mener det særlig er behov for å ta høyde for en situasjon med flertallsregjering, hvor vedkommende partier også vil ha flertall i alle eller de fleste av fagkomiteene på Stortinget. Reglementskomiteen mener derfor det bør innarbeides mindretallsrettigheter i en bestemmelse om initiativdebatter, for å sikre at aktuelle tema ikke kan hindres i å komme på dagsordenen. Man kan her se hen til utformingen av mindretallsrettighetene i kontroll- og konstitusjonskomiteen, der en tredjedel av komiteens medlemmer kan kreve at komiteen skal ta opp en sak.

En slik mindretallsrettighet bør ikke innebære at et mindretall kan overstyre flertallet når det gjelder hvilket tema som komiteen skal melde inn en bestemt uke. Formålet med mindretallsrettigheten vil være at flertallet ikke kan blokkere mindretallet fra å foreslå temaer.

Med et aktivt mindretall i en komité kan man kanskje innvende mot en slik mindretallsrettighet at mindretallet da vil kunne «bruke opp» vedkommende komités kvote (se neste punkt), slik at flertallet ikke slipper til med tema de ønsker å prioritere. Med 12 fagkomiteer i Stortinget vil det imidlertid gå en god del tid mellom hver gang en komité slipper til med initiativdebatt i Stortinget. Det må da være snakk om et ganske passivt flertall over ganske lang tid for at mindretallet skal klare å «bruke opp» kvoten.

3.5.7 Antall initiativdebatter

Dagens § 22 siste ledd angir at fagkomiteene inntil to ganger i hver stortingssesjon kan ta opp et tema for debatt i Stortinget. Med den begrensningen vil det totalt kunne være inntil 24 initiativdebatter i løpet av en stortingssesjon.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Steinar Reiten, er av den oppfatning at 24 slike ukentlige debatter i løpet av en stortingssesjon vil kunne være et passende antall sett hen til hva som vil være tilgjengelige uker hvor det ikke er noe til hinder for det. Samtidig vil det kunne variere komiteene imellom hvor ofte de ønsker slike debatter for sin del i løpet av en sesjon. Reglementskomiteen mener derfor begrensningen bør økes til tre.

Det innebærer selvfølgelig at det ikke vil være slik at alle komiteer hver sesjon får anledning til å benytte kvoten sin fullt ut. Men utfordringen med komiteenes initiativrett har vært det motsatte, nemlig at den har vært for lite brukt. Reglementskomiteens flertall mener derfor det heller bør legges til rette for mer hyppig bruk, også ved å øke handlingsrommet for komiteene som velger å bruke ordningen.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmet Steinar Reiten, mener at det kan synes mye å innføre ukentlige initiativdebatter som varer i inntil én time og 30 minutter. I en normal arbeidsuke der det kun er forhandlinger i plenum på tirsdager og torsdager, har Stortinget begrenset tid til disposisjon for å behandle saker på den ordinære sakslisten. En fast ukentlig initiativdebatt på en ukedag som i dag er satt av til ordinære forhandlinger, kan derfor føre til uforholdsmessig lange møter i Stortinget.

Dette medlem mener derfor at presidentskapet bør konsultere partigruppene særskilt om innføring av ukentlige initiativdebatter før dette eventuelt innføres. Dette medlem er enig i at initiativdebatter vil bidra til vitalisering av Stortingets arbeid og økt interesse i offentligheten for dagsaktuelle politiske problemstillinger, men mener at det vil være tilstrekkelig med slike debatter annenhver uke eller én gang i måneden. På dette grunnlag støtter heller ikke dette medlem reglementskomiteens innstilling til ny § 22a i forretningsordenen når det gjelder foreslått møtefrekvens.

3.5.8 Debattopplegg

Når det gjelder rekkefølge på innlegg og fordeling av taletid mellom partigruppene, mener reglementskomiteen at dette bør følge de ordinære prinsippene som gjelder for debatter i Stortinget. Samtidig vil de forslag til endringer når det gjelder debattopplegg og gjennomføring av debatter som er fremmet i punkt 3.2 ovenfor, inkludert hyppigere bruk av replikker, være særlig relevante ved gjennomføring av den ukentlige debatten.

For eksempel bør det i den ukentlige debatten legges opp til kortere replikkrunder enn i ordinære debatter. Det bør også være fleksibilitet rundt partigruppens bruk av taletid, og det burde også være mulig for opposisjonspartiene å utfordre hverandre direkte eller for regjeringen å utfordre opposisjonspartiene.

På grunn av tidsbegrensningen på maksimalt halvannen time til en initiativdebatt, mener reglementskomiteen at § 51 tredje ledd bokstav d om at én representant fra hvert parti gis adgang til et ubegrenset antall innlegg, bør fjernes. Det bør dessuten legges til rette for at flere representanter kan delta i debatten, herunder flere representanter fra det enkelte parti.

3.5.9 Ny bestemmelse

Reglementskomiteen mener komiteenes initiativrett bør løftes ut av § 22 og over i en ny bestemmelse for å synliggjøre denne debattformen. Det vil også være mer ryddig å legge en mer detaljert regulering av ordningen i en egen bestemmelse.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Steinar Reiten, foreslår følgende som ny § 22a i forretningsordenen:

«§ 22a Initiativdebatt

Komiteene kan inntil tre ganger i hver stortingssesjon ta opp et tema som faller innenfor komiteens saksområde, til debatt i Stortinget, utenom konkrete saker komiteen har fått til behandling. Under en slik debatt kan det ikke fremsettes forslag.

Debatt etter første ledd krever tilslutning fra minst en tredjedel av medlemmene i komiteen.

Stortinget har i alminnelighet initiativdebatt hver tirsdag kl. 10.00, normalt med en varighet på inntil én time og 30 minutter. Presidentskapet kan beslutte at det en uke ikke skal holdes initiativdebatt. I særlige tilfeller kan presidentskapet beslutte at initiativdebatt skal holdes på et annet tidspunkt.

Senest tirsdag kl. 15.00 uken før må en komité melde inn ønske om initiativdebatt til presidentskapet. Dersom flere komiteer melder inn ønske om initiativdebatt samme uke, beslutter presidentskapet hvilken komité som får ta opp sitt tema til debatt i Stortinget den uken. Presidentskapet kan unntaksvis beslutte at mer enn én komité får ta opp sitt tema til debatt i Stortinget samme uke.»

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmet Steinar Reiten, støtter forslaget med unntak av det som gjelder møtefrekvens.

Som følge av forslaget om en ny § 22a foreslår reglementskomiteen at andre og tredje punktum i siste ledd i § 22 oppheves.

Paragraf § 51 tredje ledd bokstav d vil med forslaget oppheves, og den bestemmelsens bokstav e vil bli bokstav d.

4. Økt bruk av elektroniske verktøy

4.1 Innledning

I mandatet for reglementskomiteen er det uttrykt at det er ønskelig at reglementskomiteen vurderer om det er behov for å legge til rette for økt bruk av elektroniske verktøy, både i lys av de erfaringene som er gjort under koronakrisen, og med tanke på behov for/ønske om økt digitalisering av den parlamentariske saksbehandlingen fremover på mer generelt grunnlag.

Som et resultat av pandemien og behovet for strenge smitteverntiltak også på Stortinget har det blitt innført flere midlertidige tiltak som har fått betydning for den parlamentariske saksbehandlingen og måten representantene arbeider og forholder seg til berørte (eksterne) parter på: Komitéhøringer og komitémøter har siden april 2020 som hovedregel blitt gjennomført (helt eller delvis) ved hjelp av fjernmøteteknologi, det har vært økt bruk av skriftlige innspill til komiteene i stedet for muntlige høringer, og komiteenes reise- og møtevirksomhet har vært svært begrenset eller helt innstilt. I tillegg har Stortinget i plenum som hovedregel vært satt

med kun 87 møtende representanter, og publikumsgalleriet har i all hovedsak vært stengt.

Komiteen har i tråd med mandatet sett på spørsmålet om i hvilken grad det er behov for og/eller ønskelig med videreføring av økt bruk av elektroniske verktøy og fjernmøteteknologi i en normal arbeidshverdag, både i forbindelse med møter i Stortinget i plenum og ved arbeid i Stortingets fagkomiteer.

4.2 Digital møtedeltakelse i stortingssalen

4.2.1 Innledning

Ingen av tiltakene som er innført i stortingssalen som resultat av covid-19 situasjonen, vil det være naturlig å kategorisere som «digital saksbehandling». Tilpasningene som har vært gjort i salen, har i all hovedsak vært knyttet til smittevernmessige forhold (reduksjon av antall møtende representanter, «fleksible» plasser i salen, lukket publikumsgalleri, kortere debatter, plexiglass m.m.), og selve måten møtene har blitt gjennomført eller vedtak har blitt fattet på, har ikke skilt seg fra en ordinær sesjon.

Det har imidlertid vært reist spørsmål om stortingsrepresentantene kan delta i stortingsmøter og votere uten å være fysisk til stede i salen. Foreløpig har behov for en slik løsning ikke blitt aktualisert, og det er derfor ikke drøftet konkret eller tatt stilling til verken fra presidentskapets side eller i plenum om en slik løsning vil kunne anses å være i tråd med Grunnlovens krav til et beslutningsdyktig storting. Det må likevel kunne legges til grunn at det i en situasjon som kan karakteriseres å utløse «konstitusjonell nødrett», vil være mulig å gjennomføre et stortingsmøte digitalt ved hjelp av fjernmøteteknologi – også dersom man skulle konkludere med at Grunnloven i utgangspunktet ikke åpner for en slik praksis.

4.2.2 Kort om forholdet til Grunnloven

Grunnloven § 68 slår fast at «Stortinget trer sammen i alminnelighet den første hverdag i oktober måned hvert år i rikets hovedstad, med mindre kongen på grunn av overordentlige omstendigheter, for eksempel fiendtlig innfall eller smittsom syke, velger en annen by i riket». Nasjonalforsamlingen har altså sitt sete i hovedstaden, og den må i utgangspunktet kalles sammen der. Det er imidlertid oppstilt unntak for «overordentlige omstendigheter» – sånn som krig og smittsom sykdom – hvor kongen kan velge en annen by i riket.

Denne bestemmelsen retter seg etter ordlyden mot en beslutning fra regjeringen om at vilkårene foreligger for at Stortinget *som sådan* kan sammenkalles et annet sted enn i hovedstaden. Bestemmelsen ble benyttet ved åpningen av stortingsmøtet 9. april 1940, hvor presidenten (Hambro) refererte til at Kongen i henhold til § 68 hadde bestemt at Stortinget skulle møte på Hamar. Den omtaler ikke direkte problemstillingen knyttet til

om enkelte (eller alle) innkalte representanter vil kunne «møte» på Stortinget uten å være fysisk til stede.

Bestemmelsen viser samtidig at kravet om å møte på Stortingets faste tilholdssted ikke er absolutt – og at gitt visse kriterier kan Stortinget sette møte og være beslutningsdyktig utenfor stortingsbygningen. I tillegg viser den at Grunnloven tar høyde for at blant annet smittsom sykdom er en omstendighet som kan berettigje at Stortinget ikke samles på ordinær måte. Grunnloven § 73 nedfeller samtidig at Stortinget ikke kan holdes med mindre minst halvdelen av dets medlemmer er «til stede». (Ved behandling av grunnlovsendringer i medhold av Grunnloven § 121 eller samtykke til myndighetsoverføring etter § 115 kreves at to tredjedeler av representantene er til stede.)

Dette har alltid vært praktisert slik at over halvparten av representantene må være til stede *samtidig* – men i praksis kun ved møtets begynnelse når det «settes», og ved votering. Det er dermed ikke innfortolket et krav om at representantene må være på plass i salen ved utviklingen av debattene.

Det er frem til nå imidlertid klart forutsatt at representantene må være *fysisk til stede i salen* for å kunne votere. Dette kommer blant annet til uttrykk i Stortingets forretningsorden § 59 siste ledd, hvor det er fastslått at

«[e]n representant som ikke er til stede i salen når presidenten erklærer at en sak er opptatt til votering, deltar ikke i avstemningen. De representanter som er til stede, må ikke forlate salen før voteringen er ferdig.»

Teknisk sett er det mulig at enkelte eller alle møtene de representanter kan være «til stede» via fjernmøteteknologi. Dersom en slik løsning skal iverksettes, må det imidlertid antas – som et minimum – at det benyttes tekniske løsninger som sikrer at det ikke er mulig å manipulere voteringsresultatet eller å sabotere gjennomføringen av voteringen. Herunder må det være mulig å sikre og etterprøve at det faktisk er den aktuelle stortingsrepresentanten som «møter» og deltar i voteringen ved å avgi stemme. I dag sikres dette ved at presidenten ikke setter møtet i salen før salvakten i vandrehallen har bekräftet at «det grunnlovsmessige» antallet er til stede i salen, jf. forretningsordenen § 34.

Når det gjelder gjennomføringen av selve voteringen, benytter stortingsrepresentantene normalt voteringsknappene på plassen sin, jf. forretningsordenen § 60 første ledd bokstav b, ofte i kombinasjon med at de stemmer ved å reise seg, jf. forretningsordenen § 60 første ledd bokstav a. Det må antas at siste alternativ også vil kunne benyttes av representanter som deltar i møtet via fjernmøteteknologi. Eventuelt vil det også kunne legges til rette for å stemme via e-post, chattefunksjon e.l.

Selv om det tekniske er på plass, vil en slik løsning med digital «tilstedeværelse» og «jernvotering» i ut-

gangspunktet ikke samsvare med Grunnloven § 73 slik bestemmelsen har vært forstått og praktisert til nå. Det kan imidlertid også argumenteres for at «til stede» i dag har et annet innhold enn formuleringen historisk har hatt – fordi den teknologiske utviklingen har muliggjort deltakelse uten at representantene befinner seg fysisk i stortingsbygningen eller i salen. Det kan derfor heller ikke utelukkes at Grunnloven § 73 kan tolkes slik at det er mulig for Stortinget å gjennomføre møter i plenum ved hjelp av fjernmøteteknologi selv om det ikke foreligger konstitusjonell nødrett.

Reglementskomiteen har ikke sett det nødvendig å ta konkret stilling til dette, men mener at det uansett kan være grunn til å utrede nærmere hvilke muligheter og begrensninger som foreligger, både rettslig og teknologisk. Dette gjelder selv om reglementskomiteen ikke går aktivt inn for å åpne for en slik løsning nå.

4.2.3 Komiteens vurderinger

Reglementskomiteen mener at møtene i Stortinget skal og bør skje ved at representantene møter og voterer ved fysisk tilstedeværelse i stortingssalen, og ser ikke behov for å endre bestemmelsen i forretningsordenen § 59 siste ledd selv om Grunnloven skulle åpne for det. Det er etter reglementskomiteens syn kun i helt ekstraordinære tilfeller at det eventuelt vil kunne være aktuelt med digital tilstedeværelse og votering i Stortinget i plenum, og da under forutsetning om at dette vil kunne anses å være i samsvar med Grunnloven, eventuelt med grunnlag i konstitusjonell nødrett.

Reglementskomiteen viser til at dette også har en side mot at det må hegnas om Stortingets rolle som kritisk samfunnsinstitusjon, og at viktigheten av at Stortingets arbeid skjer i stortingsbygningen ikke må undergraves. Økt avhengighet av digitale kommunikasjonsløsninger kan også føre til økt sårbarhet og gi større muligheter for spionasje, manipulasjon og sabotasje.

Dersom man skulle ønske å åpne for digital tilstedeværelse og votering i Stortinget i plenum i annet enn helt ekstraordinære situasjoner, noe reglementskomiteen ikke tar til orde for, må dette i så fall utredes nærmere først. Det gjelder både forholdet til Grunnloven og mulige tekniske løsninger som tilfredsstiller kravene til sikkerhet og praktisk gjennomførbarhet.

Reglementskomiteen mener imidlertid det bør sees nærmere på muligheten for å kunne tegne seg til talerlisten selv om man ikke er fysisk til stede i stortingssalen. Det kan etter komiteens syn være gode grunner for å innføre en generell adgang til å tegne seg på talerlisten selv om man ikke er til stede i salen. Dersom en representant av ulike grunner ikke har anledning til å være til stede i salen under hele debatten, bør vedkommende for eksempel kunne tegne seg til talerlisten fra kontoret sitt. Reglementskomiteen mener derfor at presidentskapet bør utrede mulighetene for en slik adgang.

4.3 Komitémøter

4.3.1 Innledning

I forbindelse med covid-19-situasjonen ble det 12. mars 2020 fattet vedtak i plenum, etter innstilling fra presidentskapet, om at kravet om fysisk tilstedeværelse på komitémøter og ved avstemninger i komiteene midlertidig ble satt ut av kraft, jf. forretningsordenen § 79, jf. §§ 25 og 26. I etterkant av dette har komitémøter i stor utstrekning – og høsten/vinteren 2020/21 som den klare hovedregel – blitt avholdt digitalt (helt eller delvis). Enkelte av komiteene har også benyttet skriftlig saksbehandling i noen grad.

4.3.2 Dagens regulering og praksis

Komitémøter er regulert i forretningsordenen § 25, og det følger av bestemmelsens andre ledd at komitémøtene «foregår for lukkede dører». Regelen om at komitémøter skal holdes for lukkede dører, ble ansett for å være fastslått ved sedvanerett inntil reglene i andre ledd kom inn i forretningsordenen ved behandlingen av Innst. S. nr. 284 (2000–2001) som en følge av at åpne høringer ble innført som hovedregel.

Begrunnelsen for lukkede komitémøter er først og fremst at det gir representantene anledning til å føre fri debatt, luften foreløpige forslag og ideer og komme frem til nødvendige kompromisser.

Forretningsordenen § 25 siste ledd slår fast at «den endelige behandlingen av en sak må alltid foregå i samlet komité», som innebærer at innstillinger alltid skal avgis i et ordinært komitémøte hvor komiteen er samlet og vedtaksfør.

Det står med dette ikke eksplisitt i § 25 at det innebærer fysisk oppmøte, men det ligger som en forutsetning i bestemmelsen (lukkede «dører» og komiteen er «samlet») – og er også slik den har vært praktisert. Videre følger det av § 26 første ledd at et komitévedtak er gyldig dersom minst 3/5 av komitémedlemmene har vært «til stede og avgitt stemme». Også dette er tolket som et krav om fysisk oppmøte og avgivelse av stemme.

4.3.3 Komiteens vurderinger og forslag

Reglementskomiteen mener at Stortingets møtevirksomhet, også i fagkomiteene og andre organer og utvalg, fortsatt som hovedregel skal være basert på fysisk oppmøte. Samtidig ser reglementskomiteen at det kan være mer rom for fleksibilitet for komiteenes del enn hva som bør være tilfelle for Stortinget i plenum, også når vi er tilbake i en mer normal situasjon. Fagkomiteene var i sine tilbakemeldinger til reglementskomiteen i all hovedsak positive til videreføring av muligheten for digital deltakelse på komitémøter.

Både transportkomiteen, næringskomiteen, arbeids- og sosialkomiteen, justiskomiteen og utdannings- og forskningskomiteen har gitt konkrete innspill

til reglementskomiteen om at de har positive erfaringer med økt bruk av digital saksbehandling mer generelt. Ingen av komiteene har gitt uttrykk for at de ikke ønsker en slik utvikling velkommen.

Slik reglementskomiteen ser det, vil imidlertid møter i komiteene som gjennomføres helt eller delvis med digital deltakelse, ikke være fullgode alternativer til fysiske møter. Det må fortsatt være en målsetting at arbeidet i stortingskomiteene som regel foregår i stortingsbygningen, og at møtene organiseres på en måte som tilrettelegger for meningsutveksling og samhandling mellom komitémedlemmene på en best mulig måte.

Samtidig viser reglementskomiteen til de positive erfaringer som er gjort i forbindelse med gjennomføring av digitale komitémøter under situasjonen med covid-19. Reglementskomiteen mener det bør innføres en generell adgang til helt eller delvis digitale komitémøter i visse situasjoner. Komiteen vil understreke at det ikke bør være tilstrekkelig at man av rene bekvemmelighets hensyn foretrekker digitale møter. Det må være en konkret begrunnelse for fleksibilitet ut over det.

Reglementskomiteen er følgelig av den oppfatning at mulighet for digital deltakelse i komitémøter bør være begrenset til unntakstilfeller. Videre mener reglementskomiteen at det kun bør åpnes for digitale komitémøter etter beslutning fra presidentskapet. Dersom man overlater til fagkomiteene alene å vurdere behovet for digitale komitémøter, mener reglementskomiteen det er grunn til å forvente at det kan bli ulik praksis i de forskjellige fagkomiteene for hva som skal til. Videre vil det i så fall i praksis kunne bli slik at det i noen komiteer ikke lenger er slik at fysiske møter er hovedregelen.

Reglementskomiteen vil understreke at det å legge beslutningsmyndigheten til presidentskapet ikke skal være til hinder for at fagkomiteene har digitale møter når det er et reelt og godt begrunnet behov for det. Slik beslutning fra presidentskapet kan komme av eget tiltak eller som et resultat av søknad fra komiteen og kan gjelde for en bestemt periode, inntil videre eller for ett enkelt møte.

Reglementskomiteen legger til grunn at det vil utvikle seg en praksis på dette området i presidentskapet, som vil gi god veiledning til fagkomiteene om når man normalt kan forvente å få aksept for digitale komitémøter. Reglementskomiteen mener at det ikke er hensiktsmessig å ta inn spesifikke kriterier i forretningsordenen, men at det heller bør utvikle seg en hensiktsmessig praksis i presidentskapet, som også kan utvikle seg over tid og dessuten variere ut ifra ulike situasjoner.

Reglementskomiteens medlem Per Olaf Lundteigen presiserer at det etter hans syn kun er i nødsituasjoner at det burde tillates at komitémøter avholdes digitalt.

Reglementskomiteen vil understreke at helt eller delvis digitale møter i komiteene forutsetter at det benyttes tekniske løsninger som ivaretar sikkerheten på

en tilfredsstillende måte, og at den praktiske gjennomføringen blir mest mulig lik fysisk oppmøte. For eksempel må det ivaretas at komité møtene foregår for lukkede dører. Komiteen har merket seg at det nå på Stortingets intranett er publisert en intern «Sjekkliste for god gjennomføring av digitale møter», som gir gode rammer for gjennomføring av digitale møter. Reglementskomiteen mener samtidig det er grunn til å presisere i forretningsordenen at de samme krav til saksbehandlingen som gjelder for fysiske møter, herunder at komité møtene holdes for lukkede dører, gjelder når møtene avholdes helt eller delvis digitalt.

Reglementskomiteen foreslår på denne bakgrunn at det gjøres endringer i forretningsordenen §§ 25 og 26, ved at det tilføyes et nytt siste ledd i begge bestemmelsene.

Forslag til nytt siste ledd i § 25:

«Komité møter skal som hovedregel avholdes ved at komiteens medlemmer møter fysisk. Presidentskapet kan unntaksvis beslutte at komité møter kan avholdes ved hjelp av fjernmøteteknologi, av eget tiltak eller etter søknad fra komiteen om slik beslutning. Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder tilsvarende for komité møter som avholdes ved bruk av fjernmøteteknologi.»

Forslag til nytt siste ledd i § 26:

«Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder tilsvarende for komité møter som avholdes ved bruk av fjernmøteteknologi, jf. § 25 siste ledd.»

Reglementskomiteen vil for øvrig bemerke at det er et praktisk problem i hverdagen for parlamentariske ledere fra grupper med én eller få representanter at det berammes møter med presidentskapet samtidig med komité møter (eller debatter i plenum), hvor den parlamentariske lederen er pliktig til å delta. Dette bør presidentskapet ta et aktivt ansvar for å unngå ved å ta hensyn og være fleksible på møtetidspunkt, slik at parlamentariske ledere ikke får konflikter med sine oppgaver i komiteen de er medlem av, eller ved behandlingen av sakene i salen.

4.4 Komité høringer

4.4.1 Innledning

På bakgrunn av covid-19-situasjonen ble det ved presidentskapets beslutning 11. mars 2020 av smittevern hensyn bestemt at komité høringer fortrinnsvis bør skje digitalt ved videokonferanseløsninger eller i form av skriftlige innspill. På denne bakgrunn ble det lagt til rette for at høringer kunne avholdes som fjernmøter, slik at fysisk oppmøte for høringsinstansene i Stortingets bygninger ble unngått. Etter at første digitale høring ble avholdt 28. april 2020, har dette vært hovedregelen.

Høringerne har blitt strømmet og arkivert på vanlig måte på stortinget.no (nett-TV).

Slike digitale høringer har i hovedsak blitt organisert på den måten at komité leder, komité sekretær og øvrig personell fra administrasjonen – samt enkelte komité medlemmer – har deltatt fysisk i en av hørings salene, mens høringsinstansene og en (god) andel av komité medlemmene har deltatt ved bruk av fjernmøteteknologi. Det har også forekommet at enkelte høringsinstanser har deltatt fysisk, mens andre har deltatt digitalt.

I forbindelse med budsjett høringerne høsten 2020 ble imidlertid praksis strammet ytterligere inn, ved at fysisk deltakelse fra høringsinstansene kun kan skje etter søknad til presidentskapet. I tillegg er gjeldende hovedregel at det kun er komité leder og ansatte fra administrasjonen som har deltatt fysisk i hørings salen, og at øvrige komité medlemmer har deltatt ved fjernmøteteknologi – på lik linje med høringsinstansene.

4.4.2 Dagens regulering og praksis

Komité høringer er regulert i forretningsordenen § 27. Det følger av bestemmelsens første ledd at en høring er

«et møte i komiteen der den mottar muntlige forklaringer fra personer som den selv anmoder om å komme, eller som søker om å få legge frem opplysninger for komiteen».

Etter etablert praksis sendes det vanligvis ikke invitasjon til aktuelle høringsinstanser i saker hvor komiteene beslutter å avholde høring. Informasjon om tid og sted for en kommende høring legges ut på stortinget.no, og det opplyses samtidig om en frist for interesserte til å melde ønske om å få delta og gi en skriftlig begrunnelse for dette. Basert på de innkomne søknadene avgjør komiteen hvilke organisasjoner som skal inviteres til høringen, og hvor lang tid den enkelte får til disposisjon.

For de instansene som inviteres til å delta på en åpen høring, setter komiteen vanligvis en frist for innlevering av en kort skriftlig presentasjon/oppsummering av høringsinstansens synspunkter. Det er heller ikke uvanlig at komiteen under høringen oppfordrer deltakerne til å komme med etterfølgende skriftlige presiseringer og tillegg til de muntlige innleggene.

I tillegg til slike åpne høringer med muntlig deltakelse er det etablert en praksis med mulighet for å inngi «skriftlige innspill» i saker hvor det ikke avholdes ordinær høring. Dette praktiseres på den måten at det legges ut en invitasjon på stortinget.no til å sende skriftlige kommentarer til en sak komiteen har til behandling – innen en gitt frist. Dette er en ordning som benyttes av komiteene i økende grad, som et alternativ til ordinær åpen høring, og er kanskje særlig praktisert ved behandlingen av representantforslag. Ordningen har imidlertid

per i dag ikke noe formelt grunnlag i forretningsordenen.

Fra slutten av januar 2021 er det etablert en løsning hvor informasjon om åpne (fysiske eller digitale) høringer og anmodninger fra fagkomiteene om å komme med skriftlige innspill til en sak, publiseres på samme sted på stortinget.no. Dette innebærer at kunngjøringen av åpne/muntlige høringer og den allerede eksisterende praksisen knyttet til anmodning om skriftlige innspill, skjer ved bruk av samme tekniske løsning. Når høringsinstansene går inn på saken og høringen på stortinget.no, så vil de få opp informasjon om at komiteen ønsker skriftlige innspill til en sak, hvilken tidsfrist som gjelder, og lenke videre til skjema for å sende inn sine innspill.

4.4.3 Nærmere om besøk og møter med eksterne deltakere

Komiteene mottar av og til besøk fra eksterne organisasjoner mv. der temaet ikke er knyttet til en konkret sak komiteen har til behandling. Komiteene drar også av og til på befarings eller besøk til eksterne instanser. Dette defineres ikke som en «høring» og faller utenfor forretningsordenen § 27. Det anses heller ikke som et komitémøte, som jo foregår for lukkede dører, eller som en «komitéreise» etter forretningsordenen § 28. Slike besøk/«orienteringsmøter» har dermed ingen klar forankring i forretningsordenen.

Det er likevel praksis for slike besøk og befaringer (i varierende utstrekning i de ulike komiteer). I utgangspunktet er det forutsatt at formålet med slike besøk/møter skal være innhenting av *generell informasjon* innen komiteens saksområde – og ikke å motta spesifikke innspill knyttet til en sak som komiteen har til behandling. Dette på bakgrunn av at et møte med en ekstern organisasjon eller institusjon om en konkret sak som er til behandling i komiteen, i prinsippet skal anses som en høring og forutsettes å følge reglene i § 27 – uavhengig av om møtet er betegnet som en høring eller ikke.

Dette er selvfølgelig ikke til hinder for at en komité lytter til synspunkter om en konkret sak som personer eller organisasjoner velger å ta opp under en komitéreise eller et eksternt møte. Hovedformålet med reisen eller møtet bør imidlertid ikke være å motta slike innspill til enkeltsaker komiteen har til behandling. Fysiske befaringer stiller her i en litt annen kategori, hvor det ofte vil være vanskelig å motta samme type informasjon ved å benytte høringsinstituttet. Det kan derfor anses «påkrevd» at komiteen drar på befarings i tilknytning til en konkret sak, sml. blant annet forretningsordenen § 28, omtalt nærmere nedenfor.

4.4.4 Komiteens vurderinger og forslag

Reglementskomiteen mener det er hensiktsmessig å videreføre muligheten for at høringsinstansene deltar på komitéhøringer ved hjelp av fjernmøteteknologi. Dette er både kostnads- og tidsbesparende for deltakerne og har fungert godt slik det har vært praktisert i snart ett år. På sikt vil løsningen trolig føre til at flere deltar i Stortingets høringer i komiteene, og reglementskomiteen ser dermed på dette også som et demokratifremmende tiltak.

Det foreslås derfor at komiteene ved alminnelig flertall kan beslutte om høringen skal gjennomføres helt eller delvis ved bruk av fjernmøteteknologi. Selve beslutningen om hvorvidt det skal avholdes åpen høring eller ikke i en sak, fattes imidlertid av komiteene i henhold til de alminnelige reglene i § 27 første og andre ledd.

Reglementskomiteen presiserer likevel i den forbindelse at informasjonssikkerhetshensyn etter omstendighetene kan tilsi varsomhet med å gjennomføre slike digitale høringer, spesielt hvis det formidles taushetsbelagt informasjon. Videre er det per i dag ikke mulig å avholde høringer med fjernmøteteknologi dersom det er aktuelt å formidle gradert informasjon. Det kan også synes som om kontrollhøringer har vært mindre egnet for det digitale formatet.

I normale tider mener reglementskomiteen at hovedregelen fortsatt bør være at komitémedlemmene møter fysisk i høringssalene, og at det i utgangspunktet kun er høringsinstansene som gis mulighet til å delta digitalt. Reglementskomiteen foreslår på denne bakgrunn en ny bestemmelse i forretningsordenen.

Forslag til ny § 27a:

«§ 27a Digitale komitéhøringer

Høring som beskrevet i § 27 kan helt eller delvis gjennomføres ved fjernmøteteknologi. Beslutning om at høringen skal gjennomføres ved fjernmøteteknologi, treffes av komiteen ved alminnelig flertall, jf. § 26 andre ledd. Bestemmelsene om gjennomføring av fysiske komitéhøringer i § 27 tredje til niende ledd gjelder så langt de passer.»

Reglementskomiteen mener videre at etablert praksis knyttet til muligheten for å inngi skriftlige innspill i saker komiteene har til behandling, bør videreføres og komme konkret til uttrykk i forretningsordenen. Dette har vist seg å være en praktisk og formålstjenlig ordning, særlig i relativt enkle og oversiktlige saker, og et godt supplement for komiteene til ordningen med å avholde åpne høringer.

Reglementskomiteen mener slike skriftlige innspill bør omtales som «skriftlige høringsinnspill» for å tydeliggjøre at dette anses som innspill som sendes inn som et ledd i komiteens saksbehandling i en konkret sak. Be-

slutning om å invitere til slike skriftlige høringsinnspill, i stedet for eller som et supplement til muntlig (eventuelt digital) høring, fattes av komiteene etter de alminnelige reglene i § 27 første og andre ledd. Dette anses det ikke nødvendig å regulere særskilt. På denne bakgrunn foreslås en ytterligere ny bestemmelse i forretningsordenen.

Forslag til ny § 27b:

«§ 27b Skriftlige høringsinnspill

Komiteen kan treffe beslutning om å invitere til skriftlige høringsinnspill i en sak den har til behandling. Den skriftlige høringsrunden kan tre i stedet for eller komme i tillegg til en muntlig høring eller høring gjennomført ved bruk av fjernmøteteknologi. Invitasjonen skal kunngjøres på Stortingets nettsider med en nærmere fastsatt frist. Mottatte høringsinnspill vil som hovedregel bli publisert på samme nettsted.»

4.5 Komiteenes reisevirksomhet

4.5.1 Innledning

I forbindelse med at komiteenes reisevirksomhet ble sterkt begrenset/innstilt som et resultat av covid-19-situasjonen, søkte næringskomiteen i september 2020 om å få avholde «digitale reiser» som et substitutt for fysiske reiser. Ved beslutning fra presidentskapet 17. september 2020 ble søknaden innvilget. Det ble samtidig fastsatt at komiteene som en midlertidig tilpasning i forbindelse med koronapandemien – i stedet for fysiske reiser – kan gjennomføre digitale møter med eksterne, der generell informasjonsinnhenting er formålet. Slike digitale møter gjennomføres i størst mulig grad etter de samme prinsipper som fysiske reiser.

4.5.2 Dagens regulering og praksis

Det oppstilles i Stortingets forretningsorden et skille mellom henholdsvis komitémøter, høringer og komitéreiser. Paragraf § 28 gjelder komitéreiser og fastsetter at

«[k]omiteen kan foreta reiser hvis den finner det påkrevd for sitt arbeid og presidentskapet samtykker».

Komitéreiser regnes som en del av komiteens arbeid, og det er i utgangspunktet møteplikt for komitémedlemmene også på disse, jf. § 20 fjerde ledd.

Det er lagt til grunn at det ikke er noen rettslige hindringer for å avholde elektroniske møter til erstatning for fysiske reiser eller besøk. Bestemmelsen i § 28 om komitéreiser har som underliggende forutsetning at komitéreiser skjer fysisk, men det antas at den ikke er til hinder for at komiteene innhenter generell informasjon – som normalt ville vært innhentet på reise – på annen måte. Det ble derfor ikke ansett nødvendig fra presidentskapets side å fravike § 28 for å kunne tilrettelegge for digitale møter av denne typen (til sammenligning

med §§ 25 og 26 om fysisk tilstedeværelse i komitémøter, hvor slik fravikelse altså ble ansett påkrevd).

4.5.3 Komiteens vurderinger og forslag

Reglementskomiteen vil først bemerke at betegnelsen «digitale reiser» bør erstattes med noe som reflekterer hva som faktisk skjer når en komité velger å gjennomføre digitale møter istedenfor reiser. Hvis man ikke reiser noe sted fysisk, er det ikke snakk om noen reise. Det blir mer korrekt å omtale dette som digitale møter som gjennomføres som erstatning for reiser.

Komiteen vil videre advare mot en utvikling der det blir mindre vanlig at Stortingets medlemmer reiser ut og møter folk og organisasjoner der hvor de er. Det bør kun i begrenset grad legges opp til en utvikling med mindre reiser, og kun i tilfeller hvor det har en god begrunnelse. Typisk kan det være et alternativ fordi det gir mulighet til å møte flere, eller ved spesielle situasjoner slik som covid-19-pandemien.

Selv om dagens regulering i forretningsordenen ikke er til hinder for det, mener reglementskomiteen det for ordens skyld bør tas inn noe om muligheten for å ha slike møter som erstatning for eller supplement til komitéreiser i forretningsordenen.

Reglementskomiteen foreslår derfor at det tas inn en bestemmelse om at komiteene i «særlige tilfeller» kan beslutte å avholde møter med eksterne ved hjelp av fjernmøteteknologi til erstatning for fysiske komitéreiser. Med «særlige tilfeller» tas det sikte på situasjoner der en fysisk reise ut ifra en helhetsvurdering blir uforholdsmessig ressurskrevende for komiteen eller øvrige som skal delta.

Reglementskomiteen mener det kan være hensiktsmessig å sondre mellom innenlands- og utenlandsreiser, i hvert fall i noen situasjoner, slik som covid-19-pandemien. Det vil kunne være mer nærliggende å erstatte utenlandsreiser med digitale møter.

Reglementskomiteen viser for øvrig til de midlertidige retningslinjer som for tiden gjelder for gjennomføring av slike digitale møter. Det fremgår av disse blant annet at dersom formålet med et møte er å fremskaffe opplysninger om en bestemt sak komiteen har til behandling, gjelder § 27 om komitéhøringer. Videre skal komiteene, avhengig av møtets art og formål, følge de samme prinsipper for åpenhet og deltakelse fra publikum, presse mv. som om møtet hadde vært avholdt under en komitéreise. Det følger blant annet av fast praksis at dersom forvaltningsorganer skal delta på møtet, skal komiteen sikre at ansvarlig statsråd/departement blir informert og får anledning til å delta om ønskelig, i samvar med etablert praksis for dette under komitéreiser.

Reglementskomiteen foreslår på denne bakgrunn en ny § 28a i forretningsordenen:

«§ 28a Digitale møter som erstatning for komitéreiser

Komiteen kan i særlige tilfeller gjennomføre digitale møter med eksterne deltakere i stedet for fysiske komitéreiser etter § 28. Slike møter skal i størst mulig grad gjennomføres etter de samme prinsipper som praktiseres ved fysiske reiser.»

5. Små partiers rettigheter og mindretallsvern

5.1 Innledning

Små partiers rettigheter og mindretallsvern, både under debatter og replikkveksling i salen og i forbindelse med arbeidet i komiteene, er blant temaene som reglementskomiteen har valgt å prioritere i sitt arbeid. Det som angår debatter og replikkveksling i salen, er behandlet i punkt 3.2 ovenfor.

Problemstillingene som er behandlet i det følgende, er basert på forslag som konkret har blitt spilt inn til reglementskomiteen, enten av medlemmer av komiteen eller andre. Dette er ikke ment å være en uttømmende oversikt over alle tenkelige problemstillinger når det gjelder små partiers rettigheter og mindretallsvern. Det er også andre deler av reglementskomiteens rapport som kommer innom slike problemstillinger.

Harberg-utvalget vurderte mindretallsrettigheter med særlig henblikk på Stortingets kontrollfunksjon. Utvalget vurderte mindretallsrettigheter som gjelder samtlige faste komiteer i forretningsordenen §§ 27 og 30, herunder retten til å kreve komitéhøring, samt de spesielle mindretallsrettighetene i kontroll- og konstitusjonskomiteen, jf. forretningsordenen § 15.

På bakgrunn av formålet med mindretallsrettigheter i kontekst av Stortingets kontrollfunksjon, internasjonale anbefalinger om opposisjonsrettigheter og erfaringer med bruken og virkningen av gjeldende mindretallsrettigheter, vurderte utvalget at de aktuelle mindretallsrettighetene fungerte godt etter hensikten, og at det ikke var grunn til å foreslå endringer. Utvalget vurderte også ordningen med mindretallsrettigheter i den nå opphevede koronaloen § 5 og enkelte sider av mindretallsretten i den utvidete utenriks- og forsvarskomite, jf. forretningsordenen § 16.

I tråd med avgrensningen mot Harberg-utvalget i reglementskomiteens mandat har reglementskomiteen ikke gått inn i de forannevnte mindretallsrettighetene i sammenheng med Stortingets kontrollfunksjon. Ettersom mindretallsrettigheter som er relevante for kontrollfunksjonen også kan tjene andre formål, for eksempel opposisjonens bidrag i politikktutvikling, er det imidlertid en viss tematisk overlapping.

5.2 Fremdrift og avgivelsesfrist i komiteene

5.2.1 Gjeldende regler og praksis

Forretningsorden § 23 første ledd regulerer saksbehandlingen i komiteene og fastsetter blant annet at

«[k]omiteen skal snarest mulig fastsette frist for å avgi innstilling og skal underrette Stortingets administrasjon om fristen. Komitelederen skal føre tilsyn med at fremdriften i arbeidet med sakene er i samsvar med de fastsatte fristene.»

Komiteenes plikt til å fastsette en avgivelsesfrist for innstillingen så snart som mulig etter at komiteen formelt har mottatt saken, ble formalisert i forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 188 (2004–2005). Regelen var i tråd med praksis, men presidentskapet mente at en formalisering ville bidra til å understreke dens betydning. Samtidig ble komitélederens tilsynsansvar vedrørende komiteens overholdelse av frister presisert.

Frist for å avgi budsjettinnstillinger fastsettes av presidentskapet etter at komitélederne har hatt anledning til å uttale seg, jf. § 43 annet ledd. Dette behandles ikke nærmere i denne rapporten.

Komiteene vedtar som regel nærmere fremdriftsplaner for den enkelte sak de har til behandling, selv om fristene for den interne behandlingen ikke er formelt bindende for komiteen og ikke har direkte grunnlag i forretningsordenen. Presidentskapet har blant annet gitt uttrykk for at det normalt vil være en fordel for alle parter at de interne retningslinjer komiteen selv har fastsatt for fremdriften, overholdes, men at det samtidig må påses at fristene gir rom for at også mindretallet får tilbørlig tid til å utarbeide sine forslag og merknader, jf. brev 12. mars 2008 til Høyres stortingsgruppe med kopi til fagkomiteene.

5.2.2 Komiteens vurderinger og forslag

Reglementskomiteen viser til at det særlig i forbindelse med behandlingen av hastesaker relatert til covid-19-krisen har vært et problem for opposisjonen/mindretallet i komiteene å behandle saker på en forsvarelig måte.

Tidsfristene har vært for knappe, både fordi de i utgangspunktet har vært svært korte, og fordi de i tillegg har blitt skjøvet på og brutt under behandlingen av sakene. Man har sett i flere saker at uformelle forhandlinger har trukket ut i tid, og at opposisjonen/mindretallet i praksis har fått svært kort tid – det vil si ikke reell mulighet – til å ta stilling til politikken i forslaget på en forsvarelig måte.

Reglementskomiteen mener det er viktig at fastsatte fremdriftsplaner overholdes, og at avgivelsesfristene gir rom for at også mindretallet får tilbørlig tid til å utarbeide sine forslag og merknader.

Reglementskomiteen mener på denne bakgrunn at det bør fastsettes noen nærmere føringer for komitee-

nes fastsettelse av fremdriftsplaner for behandlingen av innstillinger, som bare bør fravikes helt unntaksvis. Det antas imidlertid vanskelig å fastsette noen helt konkrete minimumsfrister, da det vil variere fra sak til sak hva som kan anses som en forsvarlig saksbehandling.

Både sakens kompleksitet, hasteaspekt og typen sak vil påvirke hvor mye tid det er behov for, slik at innstilling i saken kan ferdigstilles på en forsvarlig måte. Reglementskomiteens flertall mener samtidig det er viktig å understreke at fremdriftsplanene skal muliggjøre en reell politisk debatt og sikre god kvalitet på den innstillingen som avgis fra komiteen til Stortinget. Reglementskomiteen foreslår derfor et nytt tredje punktum i forretningsordenen § 23 første ledd:

«Komiteen skal fastsette fristen for å avgi innstilling og plan for fremdrift i saken for øvrig slik at forsvarlig saksbehandling sikres.»

5.3 Bringe avgivelsesfrist inn for presidentskapet

5.3.1 Gjeldende regler og praksis

Paragraf 23 andre ledd gir et mindretall på minst en tredjedel av komitémedlemmene rett til å bringe vedtak om avgivelsesfrist inn for presidentskapet til endelig avgjørelse. Paragraf 23 lyder:

«Lederen skal så snart som mulig legge frem for komiteen alle saker som komiteen har mottatt fra Stortinget. Komiteen skal snarest mulig fastsette frist for å avgi innstilling og skal underrette Stortingets administrasjon om fristen. Komitelederen skal føre tilsyn med at fremdriften i arbeidet med sakene er i samsvar med de fastsatte fristene. Vedtak om utsettelse av en fastsatt avgivelsesfrist trenger samtykke av presidentskapet dersom utsettelsen vil medføre endring av behandlingsdatoen i det foreløpige langtidsprogrammet for Stortingets møter.

Et vedtak om tidspunkt for å avgi innstilling, herunder om frist for avgivelse, kan ved beslutning i samme møte av et mindretall på minst en tredjedel av komitémedlemmene bringes inn for presidentskapet til avgjørelse.»

Bestemmelsen ble vedtatt av Stortinget i forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 235 (2008–2009). Forutsetningen er at beslutningen om dette tas i samme møte som komiteens vedtak om avgivelsestidspunkt blir truffet. Innstilling kan ikke avgis før presidentskapets avgjørelse foreligger. Presidentskapets avgjørelse blir bindende for komiteen.

I nevnte innstilling pekes det på at det særlig kan være aktuelt for flertallet å fastsette en tidligere avgivelsesfrist enn hva mindretallet ønsker, når statsråden anmoder om rask behandling av saken, og når regjeringspartiene har flertall i komiteen. På den annen side kan det også hende at flertallet fastsetter en senere avgivelsesfrist enn hva mindretallet ønsker, kanskje særlig når opposisjonen utgjør flertallet.

Det er satt kort frist for mindretallet for å påklage flertallets beslutninger fordi presidentskapet skal kunne ha anledning til å treffe avgjørelse før fristen flertallet har satt, er utløpt.

5.3.2 Komiteens vurderinger og forslag

Reglementskomiteen mener det er grunn til å stille spørsmål ved om § 23 andre ledd fungerer etter hensikten i alle situasjoner. Det kommer særlig på spissen når det er omvendt flertall i en komité. Da kan flertallet i Stortinget, hvis det også har flertall i Stortingets presidentskap, for eksempel benytte bestemmelsen til å fastsette en knappere frist i en sak enn det Stortingets mindretall ønsker.

Bestemmelsen muliggjør med andre ord at stortingsflertallet (hvis det er reflektert i presidentskapet) kan overprøve et flertall i komiteen sitt syn på ønsket fremdrift. Dette så man senest et eksempel på i justiskomiteen ved behandlingen av domstolsreformen høsten 2020, hvor fremdriften i saken etter klage til presidentskapet ble raskere enn det komiteens flertall ønsket og opprinnelig hadde fastsatt.

Det kan hevdes at dette ikke er i tråd med hensikten bak bestemmelsen, som i første rekke er å sikre en forsvarlig saksbehandling. Det ble likevel vist til at politisk spill kan forekomme både i form av et ønske om hurtig behandling og bevisst «trenering» fra det omvendte flertallets side av en kontroversiell sak. Dette vil kunne avhenge både av sakens karakter og om det er regjeringen eller opposisjonen som har flertall i komiteen, og det er derfor ikke nødvendigvis noe entydig svar på hvordan denne bestemmelsen bør innrettes.

Reglementskomiteen mener likevel det vil være hensiktsmessig å innta i bestemmelsen at hovedformålet er å sikre forsvarlig saksbehandling.

Reglementskomiteen mener for øvrig at formuleringen i andre ledd første punktum om «vedtak og tidspunkt for å avgi innstilling, herunder om frist for avgivelse» omhandler to sider av samme sak og med fordel kan forenkles. Det er fast praksis at komiteene fastsetter en fremdriftsplan for arbeidet og i den et tidspunkt for avgivelse – som dermed normalt er det samme som «frist for avgivelse».

Formuleringen kom inn i forretningsordenen i 2009 som daværende § 20 nytt fjerde ledd. Det fremgår av innstillingen fra presidentskapet at også et vedtak om å avgi innstilling straks (i samme møte) kan innbringes for presidentskapet, og at avgivelsen i tilfelle blir utsett, jf. Innst. S. 235 (2008–2009) punkt 3.2. Presidentskapets avgjørelse blir bindende for komiteen.

For å få det dette tydeligere frem foreslår reglementskomiteen noen omformuleringer i § 23 andre ledd på dette punkt.

På denne bakgrunn foreslås følgende endringer i § 23 andre ledd:

«Et vedtak om *frist for å avgi innstilling, herunder vedtak om avgivelse straks*, kan ved beslutning i samme møte av et mindretall på minst en tredjedel av komité-medlemmene bringes inn for presidentskapet til avgjørelse *for å sikre at det oppnås en forsvarlig saksbehandling.*»

5.4 Deltakelse i komitéhøring for representant som ikke er medlem av komiteen

5.4.1 Gjeldende regler og praksis

Forretningsordenen § 27 regulerer komitéhøringer og slår blant annet fast at

«[...]En tredjedel av medlemmene i komiteen kan kreve at det skal avholdes høring i en sak og beslutte hvem som skal anmodes om å møte til høring. En beslutning om å avholde høring som bare er støttet av et mindretall av komitémedlemmene, kan ved beslutning i samme møte av et mindretall på minst en tredjedel av komiteens medlemmer bringes inn for presidentskapet til avgjørelse. [...]»

Det følger med dette av bestemmelsen (første ledd tredje punktum) at et mindretall på en tredjedel av medlemmene i komiteen kan kreve at komiteen avholder høring. Samtidig er et tilsvarende mindretall gitt adgang til å bestemme hvem komiteen kan anmode om å komme på høringen.

Dette er i tråd med tidligere praksis, og er begrunnet med at flertallet ikke bør kunne avslå ønsker fra komitémedlemmene om å invitere bestemte instanser og dermed undergrave formålet med høringen. Hensynet til mindretallet fikk endelig gjennomslag ved behandlingen av Innst. 259 S (2012–2013), jf. Dokument 14 (2012–2013).

I praksis kan det i én og samme sak være ulike mindretall som benytter seg av rettigheter etter denne bestemmelsen. Det kan tenkes at partier som utgjør en del av et flertall som har stemt mot at det avholdes høring, har bestemte synspunkter på hvilke personer som bør inviteres når det først er besluttet å holde høring, for eksempel at også statsråder fra tidligere regjeringer inviteres til en kontrollhøring i tillegg til ansvarlig fagstatsråd.

Samtidig ble en begrensning i mindretallsrettigheten tilføyd (første ledd fjerde punktum). For å unngå at et mindretall sørger for at det avholdes høring i uforholdsmessig mange saker, kan et (annet) mindretall på en tredjedel av komiteens medlemmer i samme møte kreve at spørsmålet om å holde høring bringes inn for presidentskapet.

Det er kun medlemmene av vedkommende komité som har anledning til å delta i en høring.

5.4.2 Komiteens vurderinger

Reglementskomiteen har vurdert om det bør innføres en mulighet for partier som ikke er representert i en komité til å tiltre/delta i særskilt viktige høringer med mulighet til å stille spørsmål, eventuelt ved søknad til presidentskapet.

Reglementskomiteens flertall, alle medlemmene unntatt Petter Eide, Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, mener det ikke bør innføres en slik mulighet. Det er den enkelte komité som er ansvarlig for saksbehandlingen i sakene den er tildelt. Dersom representanter som ikke sitter i komiteen, skal kunne gis mulighet til å delta på høringen og stille spørsmål til høringsinstansene, kan dette skape en uryddig situasjon – og også medføre at spørsmål komiteens medlemmer ikke nødvendigvis selv ville stilt, blir et tema i høringen.

Videre viser komiteens flertall til at antallet komiteer som et parti deltar i, reflekterer størrelsen på partiet og antallet valgte representanter. Det blir derfor ikke forholdsmessig eller i tråd med velgernes preferanser dersom et parti gis tilgang til å delta på og stille spørsmål i høringer i regi av komiteer hvor det ikke er representert.

Reglementskomiteens flertall viser også til at valgkomiteen etter forretningsordenen § 13 kan samtykke i at en representant som er medlem av kontroll- og konstitusjonskomiteen eller finanskomiteen, er medlem av til sammen to komiteer. I praksis er dette hovedsakelig aktuelt for småpartiene.

Harberg-utvalget viser i punkt 3.4.7 i sin rapport til at komitésammensetningen kan endre seg i løpet av stortingsperioden, og at valgkomiteen fortløpende behandler spørsmål om sammensetningen i komiteene. Dette gir de mindre partiene en viss mulighet til å flytte representanter mellom komiteer, avhengig av hva partiet mener er relevant til enhver tid.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Petter Eide, Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, mener det er et viktig prinsipp at alle representanter har tilgang på nødvendig informasjon ved behandlingen av alle saker. Muligheten for partigruppene til å stille spørsmål til høringsinstanser når det avholdes høring i den aktuelle komiteen, kan være avgjørende for å oppfylle dette. Det er etter disse medlemmers syn ikke nødvendig å innføre mulighet til å delta i høringer i komiteer hvor partiene ikke er representert som en generell rettighet, men derimot som en mulighet – etter søknad – og hvor eventuell deltakelse i høringen kan avgjøres etter skjønnsmessige vurderinger.

Mindretallet viser her også til forretningsordenen § 29 annet ledd, som fastslår at «[p]residentskapet kan etter søknad gi samtykke til at én representant fra hvert parti som ikke er representert i en komité, får tilgang til alle dokumenter i den aktuelle komiteen».

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag til nytt siste ledd i § 27:

«Presidentskapet kan etter søknad gi samtykke til at én representant fra partigrupper som ikke er representert i en komité, får stille spørsmål i høringer av særskilt viktighet.»

5.5 Tilgjengeliggjøring av innstillinger fra komiteene

5.5.1 Gjeldende regler og praksis

Det følger av forretningsordenen § 46 at når en innstilling er avgitt av en komité, skal den snarest gjøres tilgjengelig for representantene i papirutgave eller elektronisk form. Videre kan en innstilling normalt ikke tas opp til behandling før 48 timer er gått etter at den ble gjort tilgjengelig for representantene. I spesielle tilfeller kan likevel Stortinget med vanlig flertall vedta at saken blir tatt opp før denne fristen.

Regelen er begrunnet både ut i fra hensynet til produksjonen av innstillinger og av informasjonshensyn. Presidentskapet har uttalt at det som et utgangspunkt bør være én uke fra avgivelse av innstilling til den behandles i Stortinget, selv om det ikke er et formelt krav om dette i forretningsordenen, jf. Innst. S. nr. 188 (2004–2005) pkt. 3.2.3.

I tillegg til argumentene som ble anført av presidentskapet, tilsier hensynet til de partigrupper som ikke er representert i den aktuelle fagkomiteen, at det går én uke mellom avgivelse av innstilling og behandling i Stortinget. Dersom minimumsfristen ikke overholdes, er dette særlig sårbart for mindre partigrupper, som eventuelt ikke har vært med på å behandle saken i den aktuelle fagkomiteen. Regelen er begrunnet både ut i fra hensynet til produksjonen av innstillinger og av informasjonshensyn.

5.5.2 Komiteens vurderinger og forslag

Reglementskomiteen mener det er grunn til å vurdere innretningen av og håndhevingen av denne bestemmelsen. Det bør presiseres i bestemmelsen hva som ligger i at Stortinget i «spesielle tilfeller» kan vedta å gjøre unntak fra den fastsatte fristen. Etter reglementskomiteens syn bør denne muligheten begrenses til saker hvor det etter sakens art eller omstendighetene for øvrig er påkrevd med en rask behandling.

Komiteen mener videre hovedregelen for fristens varighet bør utvides noe, og viser i den anledning til at presidentskapets tidligere uttalelse om at det som et utgangspunkt normalt bør være én uke fra avgivelse av innstilling til den behandles i Stortinget.

For øvrig mener reglementskomiteen det er unødvendig å angi i § 46 at innstillinger skal gjøres tilgjengelige for representantene «i papirutgave eller elektronisk form».

På denne bakgrunn foreslår reglementskomiteen at § 46 skal lyde slik:

«Når en innstilling er avgitt av en komité, skal den snarest gjøres tilgjengelig for representantene. Som hovedregel skal det gå minst én uke fra en innstilling avgis til den behandles i Stortinget.»

En innstilling kan ikke tas opp til behandling før 48 timer er gått etter at den ble gjort tilgjengelig for representantene. *Helt unntaksvis* kan likevel Stortinget med vanlig flertall vedta at saken blir tatt opp før denne fristen.»

5.6 Talelister og begrensninger av debattiden (clôture)

Det følger av forretningsordenen § 51 siste ledd at presidenten kan vedta at debatten skal avsluttes før alle inntegnede talere har hatt ordet («clôture»).

Forslaget om clôture må settes frem av presidenten som leder møtet, eller skriftlig fra minst 10 medlemmer av Stortinget. Forslaget avgjøres av presidenten etter at én taler har hatt anledning til å tale for, og én imot, én gang hver. Forslag om avslutning av debatten på denne måten måtte før innføring av faste voteringstidspunkter i 2019 oppnå to tredjedels flertall av de tilstedeværende ved avstemningen. Ordningen har vært brukt svært sjelden, senest på 1950-tallet.

Reglementskomiteen har drøftet om det bør være Stortinget som vedtar om en debatt skal avsluttes før alle partier har fått «sagt sitt», slik at presidenten ikke gis fullmakter av denne typen i situasjoner hvor det er mulig for Stortinget å fatte beslutningen.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Bjørnar Moxnes, mener det ikke er behov for endringer i forretningsordenen på dette punkt. Det vil i de aller fleste tilfeller være vanskelig å samle et beslutningsdyktig storting mens en debatt pågår. Det vil som regel være behov for å stoppe en debatt midlertidig dersom man skal avvente et beslutningsdyktig storting. Flertallet viser videre til at bestemmelsen er svært sjelden brukt.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmet Bjørnar Moxnes, mener at det bør være Stortinget som vedtar om en debatt skal avsluttes før alle partier har fått «sagt sitt», når dette er praktisk mulig. Presidenten bør derfor ikke gis fullmakter av denne typen i situasjoner hvor det er mulig for Stortinget å fatte beslutningen.

5.7 Definisjonen av «partigruppe»

Forretningsordenen § 77 definerer «partigruppe» på følgende måte:

«Med uttrykket «partigruppe» i denne forretningsordenen forstås den representanten eller de representantene som er innvalgt fra et registrert parti som ved valget stilte liste i minst en tredjedel av fylkene.»

Reglementskomiteen har vurdert om det bør gjøres noe med kravet om liste i minst en tredjedel av fylkene på grunn av regionreformen. Per nå er det fortsatt de tidligere fylkesinndelingene som ligger til grunn for stortingsvalg, jf. Grunnloven § 57 andre ledd og valgloven § 11-1.

Reglementskomiteen mener det er grunn til å avvente eventuelle forslag til lovendringer på bakgrunn av valglovutvalgets utredning, jf. NOU 2020:6 Frie og hemmelige valg – Ny valglov og kan følgelig ikke se at det per nå er behov for å gjøre endringer i bestemmelsen på dette punkt.

6. Komitéstruktur og ansvarsfordeling mellom fagkomiteene

6.1 Innledning

Tidligere reglementskomiteer har som regel vurdert om det bør gjøres justeringer i ansvarsdelingen mellom fagkomiteene. Det er også gjort denne gangen, herunder om gjeldende ordlyd er dekkende og om det kan være behov for å inkludere nye saksområder. Komiteen har også vurdert om det er behov for endringer i komitéstrukturen.

6.2 Dagens komitéstruktur og ansvarsfordeling

Det er angitt i § 12 i Stortingets forretningsorden at Stortinget skal ha 12 fagkomiteer. Saksfordelingen mellom fagkomiteene fremgår av § 14:

«**1. Arbeids- og sosialkomiteen:** Saker om arbeidsmarked og arbeidsmiljø, arbeidsrettete ytelser, pensjoner, sosiale stønader og politikk overfor personer med nedsatt funksjonsevne.

2. Energi- og miljøkomiteen: Saker om olje, energi, vassdrag og miljøvern.

3. Familie- og kulturkomiteen: Saker om familie, barn og ungdom, likestilling mellom kvinner og menn, forbrukersaker, herunder saker om gjeldsordning, kirke, tros- og livssynssamfunn, kultur og kulturminner.

4. Finanskomiteen: Saker om økonomisk politikk, formues- og gjeldsforvaltning, finansadministrasjon, finansmarked, regnskap og revisjon, folketrygdens inntekter, skatter, avgifter, toll og bevilgninger til Stortinget. Om behandlingen av statsbudsjettet og nasjonalbudsjettet vises til § 43.

5. Helse- og omsorgskomiteen: Saker om helsetjenester, pleie- og omsorgstjenester, folkehelsearbeid, rusmiddelpolitikk og legemidler.

6. Justiskomiteen: Saker om rettsvesen, kriminalomsorg, politiet, andre justisformål, sivil beredskap, rettfærdsvederlag, alminnelig forvaltningslovgivning, straffelovgivning, prosesslovgivning, alminnelig sivilovgivning og meldinger fra Norges institusjon for menneskerettigheter og andre saker som gjelder institusjonens virksomhet.

7. Kommunal- og forvaltningskomiteen: Saker om kommunal forvaltning, regional- og distriktpolitikk, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner, innvandringspolitikk, boligforhold, bygningssaker, regional planlegging, nasjonale minoriteter, samiske spør-

mål unntatt reglene om valg til Sametinget, saker om organisering og virkeområde for statlig forvaltning, statens fellesadministrasjon, statlig personalpolitikk, herunder lønnsforhold, bevilgninger til Det kongelige hus og partistøtte.

8. Kontroll- og konstitusjonskomiteen: Grunnlovsaker og valglovgivning. Saker om Stortingets kontroll med forvaltningen, jf. § 15 første ledd. Saker der Stortinget skal ta stilling til hvorvidt konstitusjonelt ansvar skal gjøres gjeldende, herunder om Stortingets ansvarskommisjon skal anmodes om å foreta nødvendige undersøkelser for å klarlegge grunnlaget for slikt ansvar, jf. § 15 annet og tredje ledd og § 44. Komiteen skal også gjennomgå og gi innstilling til Stortinget om:

- a) statsrådets protokoller mv., jf. Grunnloven § 75 bokstav f,
- b) regjeringens årlige melding om oppfølgingen av stortingsvedtak som inneholder en anmodning til regjeringen, og om behandlingen av representantforslag som er vedtatt oversendt regjeringen til utredning og uttalelse,
- c) dokumenter fra Riksrevisjonen, og andre saker om Riksrevisjonens virksomhet,
- d) meldinger fra Stortingets ombudsmann for forvaltningen, og andre saker om ombudsmannens virksomhet,
- e) meldinger fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste, og andre saker om utvalgets virksomhet,
- f) rapporter fra Stortingets ansvarskommisjon og stortingsoppnevnte granskingskomisjoner.

9. Næringskomiteen: Saker om nærings-, industri- og handelsvirksomhet, skipsfart, statlig eierskapspolitikk, statsgaranti ved eksport mv., konkurranse- og prispolitikk, landbruk, jordbruksavtalen, matpolitikk, fiskeri, fangst, akvakultur og laksefiske.

10. Transport- og kommunikasjonskomiteen: Saker om innenlands transport, post, generelle saker om telekommunikasjon og elektronisk kommunikasjon, fritidsbåter og oppgaver under Kystverket.

11. Utdannings- og forskningskomiteen: Saker om utdanning, barnehager og forskning, herunder koordinering av forskningspolitikken og forskning for landbruk, fiskeri og næringsliv.

12. Utenriks- og forsvarskomiteen: Saker om utenrikspolitiske forhold, militært forsvar, meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og andre saker om nemndas virksomhet, utviklingshjelp, saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, og – i alminnelighet – saker som gjelder avtaler mellom den norske stat og andre stater eller internasjonale organisasjoner.»

Det fremgår innledningsvis i § 14 at saksfordelingen i bestemmelsen er «hovedregel». Det impliserer at Stortinget i enkeltsaker kan avvike den angitte ansvarsfordelingen om ønskelig, noe som er angitt uttrykkelig i § 22 første ledd. Det skjer relativt sjelden. § 22 regulerer også hvordan saker som berører flere komiteer skal håndteres.

6.3 Endringer forrige gang

Forrige reglementskomite fremmet ikke forslag til endringer i komitéstrukturen, men kom med følgende

forslag til endringer i ansvarsfordelingen mellom fagkomiteene:

Regional planlegging: Ansvar for plan- og bygningsloven samles i kommunal- og forvaltningskomiteen, slik at plansaker flyttes dit fra energi- og miljøkomiteen.

Kulturminner: Ansvar for kulturminner flyttes fra energi- og miljøkomiteen til familie- og kulturkomiteen.

Barnehager: Ansvar for barnehager flyttes fra familie- og kulturkomiteen til utdannings- og forskningskomiteen.

Saker om kirke-, tros- og livssynssamfunn: Ansvar for saker om kirke-, tros- og livssynssamfunn flyttes fra utdannings- og forskningskomiteen til familie- og kulturkomiteen.

Lovgivning knyttet til boligformål: Ansvar for lover knyttet til boligformål flyttes fra justiskomiteen til kommunal- og forvaltningskomiteen.

Budsjettkapitler som gjelder SIVA: Ansvar for budsjettkapitlene som gjelder SIVA (Selskapet for industrivekst), flyttes fra kommunal- og forvaltningskomiteen til næringskomiteen.

Småbåter/fritidsbåter: Ansvar for småbåter/fritidsbåter flyttes fra næringskomiteen til transport- og kommunikasjonskomiteen.

Nødnett: Ansvar for nødnett tilbakeføres fra transport- og kommunikasjonskomiteen til justiskomiteen.

Jan Mayen: Ansvar for saker som gjelder Jan Mayen, overføres fra transport- og kommunikasjonskomiteen til utenriks- og forsvarskomiteen.

Budsjettet til Det kongelige hus: Ansvar for bevilgninger til kongehuset overføres fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til kommunal- og forvaltningskomiteen.

Budsjettet til Stortinget: Ansvar for bevilgninger til Stortinget overføres fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til finanskomiteen.

Saker om Ombudsmannsnemnda for Forsvaret: Ansvar for saker om Ombudsmannsnemnda for Forsvaret flyttes fra kontroll- og konstitusjonskomiteen til utenriks- og forsvarskomiteen.

Saker om Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter: Ansvar for alle saker som gjelder Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter legges til justiskomiteen.

Forslagene er nærmere begrunnet i punkt 2.3 i forrige reglementskomité sin rapport i Dokument 19 (2016–2017). Presidentskapet la i sin innstilling til grunn alle forslagene fra reglementskomiteen, jf. Innst. 487 S (2016–2017). Stortinget vedtok alle endringene.

Enkelte av endringene i ansvarsfordelingen er ikke uttrykkelig regulert i forretningsordenen. Videre er det ovenfor ikke gjengitt presiseringer av ansvarsfordeling

som ble tatt inn i forretningsordenen, men som ikke medførte endringer i ansvarsfordelingen.

I punkt 3.4.2–3.4.5 i Dokument 19 (2016–2017) er noen endringer i ansvarsfordelingen mellom fagkomiteene som reglementskomiteen vurderte, men ikke fremmet forslag om, omtalt:

- Saker som gjelder Svalbard (flytte fra utenriks- og forsvarskomiteen til justiskomiteen)
- Behandling av innvandrings- og integreringssaker (flytte fra kommunal- og forvaltningskomiteen til justiskomiteen)
- Regional utviklingspolitikk (flytte fra kommunal- og forvaltningskomiteen til næringskomiteen)

Enkelte andre endringer i ansvarsfordelingen som ble vurdert, men ikke fremmet, er for øvrig omtalt i punkt 2.3 i Dokument 19 (2016–2017):

- Små håndverksfag (flytte fra utdannings- og forskningskomiteen til en annen fagkomité)
- Forskning (samle alle forskningssaker hos utdannings- og forskningskomiteen)

6.4 Behov for endringer i komitéstrukturen?

6.4.1 Innledning

Komitéstrukturen i Stortinget er det tradisjon for at ligger relativt fast. Det er mer vanlig med endringer i departementsstrukturen. Reglementskomiteen har med det utgangspunktet vurdert om det er behov for endringer i dagens komitéstruktur, dvs. om det skal gjøres endringer i antall komiteer og den overordnede inndelingen i komiteer.

Reglementskomiteen har særlig vurdert om det er behov for å dele utenriks- og forsvarskomiteen igjen. Saker om utenrikspolitikk og forsvarspolitikk er i dag samlet i én komité; utenriks- og forsvarskomiteen. Ansvarsområdet til denne komiteen fremgår i punkt 6.2 ovenfor. Ut over muligheten for å dele utenriks- og forsvarskomiteen har reglementskomiteen ikke sett behov for å vurdere endringer i dagens komitéstruktur.

6.4.2 Sammenslåingen i 2009

Frem til 2009 hadde Stortinget en egen utenrikskomité og en egen forsvarskomité. I 2009 ble komiteene slått sammen. I Innst. S. nr. 256 (2008–2009) ble det i hovedsak gitt følgende begrunnelser for sammenslåingen:

- Forsvarskomiteen hadde en klart lavere saksmengde enn øvrige komiteer
- Behov for å se forsvarspolitikk og sikkerhetspolitikk i sammenheng, og en utvikling i retning av flere sammenfallende problemstillinger

Saker om sivil beredskap, som frem til endringen lå til forsvarskomiteen, ble overført til justiskomiteen siden saksfeltet sorterte under Justis- og politidepartementet (nå Justis- og beredskapsdepartementet). An-

svaret for å behandle årsmeldingen fra Ombudsmanen for Forsvaret (nå Ombudsmannsnemnda for Forsvaret) ble overført til kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Forsvarskomiteen hadde en spesiell fullmakt i tidligere § 12 nr. 5 i forretningsordenen om å følge tiltak på det beredskapsmessige området. Denne fullmakten, som gjaldt militær beredskap, ble videreført i den utvidete utenriks- og forsvarskomiteé.

6.4.3 Forrige reglementskomité

Forrige reglementskomité vurderte om det burde opprettes en ny forsvars- og beredskapskomité, jf. punkt 3.4.6 i komiteens rapport i Dokument 19 (2016–2017). Dette ville i så fall innebære en deling av utenriks- og forsvarskomiteen igjen. I tillegg til forsvarssaker vurderte forrige reglementskomité om en slik komité i så fall burde få overført ansvaret for sivil beredskap fra justiskomiteen, slik saksfordelingen var før 2009.

Forrige reglementskomité fremhevet på den ene side at det fremdeles forelå et klart behov for å se forsvarspolitikken og sikkerhetspolitikken i sammenheng, og erfaringene med en samlet utenriks- og forsvarskomiteé hadde i så måte vært positive.

På den annen side viste forrige reglementskomité til at forsvaret igjen i større grad er rettet inn mot hjemlige utfordringer og har i mindre grad fokus rettet mot tunge bidrag i internasjonale operasjoner. Videre viste forrige reglementskomité til at den endrede sikkerhetspolitiske situasjonen stiller større krav til at Norge må være i stand til å ta ansvar for egen sikkerhet, og at det sivil-militære samarbeidet innenfor rammen av totalforsvaret har fått fornyet aktualitet.

For øvrig fremhevet forrige reglementskomité at Norge skiller seg ut i et internasjonalt perspektiv ved å behandle utenriks- og forsvarssaker i samme komité. Både Sverige og Danmark har for eksempel egne forsvarskomiteer, som også har ansvar for deler av den sivile beredskapen.

Forrige reglementskomité fremmet ikke noe forslag om opprettelse av en ny forsvars- og beredskapskomité, men uttalte at dette spørsmålet med fordel kan tas opp til ny vurdering i løpet av neste stortingsperiode (2017–2021), blant annet i lys av utviklingen av den sikkerhetspolitiske situasjonen og de beredskapsmessige utfordringer det norske samfunnet står overfor.

6.4.4 Komiteens vurderinger

Som forrige reglementskomité la opp til, har nåværende reglementskomité vurdert om utenriks- og forsvarskomiteen bør deles igjen, og om det i så fall bør opprettes en ny forsvars- og beredskapskomité.

Reglementskomiteens flertall, alle unntatt medlemmet Per Olaf Lundteigen, mener det ikke er behov for å dele utenriks- og forsvarskomiteen. Flertallet

viser til at det er behov for å se forsvarspolitikken og sikkerhetspolitikken i sammenheng, og at erfaringene med en samlet utenriks- og forsvarskomiteé fortsatt er positive.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmet Per Olaf Lundteigen, mener utenriks- og forsvarskomiteen bør deles. Dette medlemmet er av den oppfatning at krigsmakten og diplomatiet prinsipielt bør skilles i komitéstrukturen. For å styrke beredskapen må forsvarspolitikken innrettes sterkere på forsvar av nasjonalt territorium. Derfor bør utenriks- og forsvarskomiteen skilles fra hverandre.

Et annet mindretall i reglementskomiteen, medlemmet Bjørnar Moxnes, deler medlemmet Lundteigens engasjement for å innrette forsvarspolitikken sterkere mot forsvar av nasjonalt territorium, men vil understreke at så lenge vi må forholde oss til dagens nivå av utenlandsk militær tilstedeværelse på norsk territorium og norsk militær tilstedeværelse på utenlandsk territorium, forblir et slikt skille av mer kosmetisk karakter.

6.5 Mulige endringer i ansvarsfordelingen

6.5.1 Innledning

Reglementskomiteen har mottatt flere innspill når det gjelder mulige endringer i ansvarsfordelingen mellom fagkomiteene. Særlig har komiteen vurdert om innvandringsområdet bør flyttes helt eller delvis til justiskomiteen, og om regional planlegging bør flyttes tilbake til energi- og miljøkomiteen.

Enkelte av fagkomiteene har i sine uttalelser til reglementskomiteen sagt uttrykkelig at de er tilfreds med dagens ansvarsfordeling for sin del (helse- og omsorgskomiteen, næringskomiteen og utdannings- og forskningskomiteen). Næringskomiteen ga i sin uttalelse uttrykk for at det er bra at man har gått bort fra å sende alle saker som inneholder ord som «grønn» og «miljø» til energi- og miljøkomiteen, og heller ser på hvilket tema saken gjelder (for eksempel skipsfart).

6.5.2 Flytte innvandringsområdet helt eller delvis til justiskomiteen?

Ansvaret for saker om innvandringspolitikk er i dag samlet i kommunal- og forvaltningskomiteen. Ansvarsområdet til denne komiteen fremgår i punkt 6.2 ovenfor.

Ansvaret for integreringsfeltet har ligget fast i kommunal- og forvaltningskomiteen helt siden komiteen ble opprettet i 1993 (under betegnelsen «innvandringsaker»). Frem til 2001 lå ansvaret for utlendingslovgivning under justiskomiteen, men i forbindelse med at Utlendingsavdelingen i Justisdepartementet fra 1. januar 2001 ble slått sammen med Urfolks, minoritets- og innvandringsavdelingen i Kommunal- og regionalde-

partementet, ble også utlendingslovgivningen lagt under kommunalkomiteen.

Forrige reglementskomite vurderte om saker om innvandringspolitikk, både innvandring og integrering, burde flyttes fra kommunal- og forvaltningskomiteen til justiskomiteen, jf. punkt 3.4.3 i komiteens rapport. På daværende tidspunkt var saksområdene flyttet til Justis- og beredskapsdepartementet. Forrige reglementskomite mente imidlertid at det ikke burde legges avgjørende vekt på hensynet til å tilpasse komitéstrukturen til gjeldende departementsstruktur, i og med at man ikke kan se bort fra at det kan bli gjort endringer igjen.

Forrige reglementskomite pekte på at både innvandringsaker og integreringsaker har grenseflater mot andre saksområder. Mens saker etter utlendingslovgivningen har grenseflater mot politisaker, har integreringsområdet blant annet en saklig sammenheng med saker som gjelder kommunal forvaltning og boligforhold. De to saksområdene har også en nær innbyrdes sammenheng, men trenger ikke nødvendigvis å ligge samlet.

Flertallet i forrige reglementskomite foreslo ikke endringer, men kom til at ansvaret for både innvandring og integrering burde bli liggende i kommunal- og forvaltningskomiteen. Venstres medlem mente i likhet med flertallet at ansvaret for integreringsaker burde bli liggende i kommunal- og forvaltningskomiteen. Representanten fra Venstre mente derimot at innvandringsaker burde flyttes til justiskomiteen, siden de ofte handler om regelverksendringer.

Nåværende reglementskomite har vurdert om innvandringsområdet bør flyttes helt eller delvis til justiskomiteen. Det kunne også være en mulighet å flytte innvandring (men ikke integrering) til utenriks- og forsvarskomiteen. Det er ikke flertall i reglementskomiteen for å gjøre endringer i ansvarsfordelingen på dette punkt.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Eva Kristin Hansen, Martin Henriksen, Helge André Njåstad og Per Olaf Lundteigen, mener innvandringsdelen (ikke integreringsdelen) bør flyttes til justiskomiteen. Komiteens medlem Per Olaf Lundteigen mener at utlendingsforvaltningen bør flyttes til justiskomiteen fordi den nå ligger under Justis- og beredskapsdepartementet.

Et annet mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Petter Eide og Bjørnar Moxnes, ønsker primært at asyl- og flyktningfeltet flyttes til utenriks- og forsvarskomiteen, fordi dette er et globalt spørsmål som berører større politikkområder som migrasjon, konvensjoner og bistand. Sekundært ønsker dette mindretallet å beholde ordningen slik den er i dag. Dette mindretallet advarer mot å flytte kontrolldelen av innvandring til justiskomiteen, fordi dette vil skape en forståelse av at innvandring er en rettsstatsutfordring og må løses på

linje med andre rettsstatsutfordringer som kriminalitet og ordensutfordringer.

Øvrige medlemmer i reglementskomiteen, medlemmene Mari Holm Lønseth, Solveig Schytz, Steinar Reiten og Une Bastholm, mener ansvaret for både innvandring og integrering bør forbli i kommunal- og forvaltningskomiteen.

Reglementskomiteen mener det ikke er aktuelt å flytte integreringsfeltet ut av kommunal- og forvaltningskomiteen, og viser til at kommunene har det helhetlige ansvaret for å integrere flyktninger og asylsøkere.

6.5.3 Flytte regional planlegging tilbake til energi- og miljøkomiteen?

I henhold til forslag fra forrige reglementskomite ble ansvaret for plan- og bygningsloven samlet i kommunal- og forvaltningskomiteen, slik at plansaker ble flyttet dit fra energi- og miljøkomiteen. Både plansaker og byggesaker ble dermed samlet i kommunal- og forvaltningskomiteen.

Som tilfellet har vært for innvandringsområdet, har saker etter plan- og bygningsloven over tid vært fordelt på forskjellige vis i departementsstrukturen, og i perioder vært samlet i ett departement.

Flertallet i forrige reglementskomite kom til at ansvaret for plan- og bygningsloven burde samles i kommunal- og forvaltningskomiteen, og viste til at også kommunal- og forvaltningskomiteen har et ansvar for å ivareta miljøhensyn i sin saksbehandling.

Mindretallet mente at energi- og miljøkomiteen fortsatt burde ha ansvaret for å behandle saker som gjelder regional planlegging. For det talte at regional planlegging og plandelen i plan- og bygningsloven hører naturlig hjemme sammen med energi- og miljøkomiteens saksfelt om naturressursforvaltning, naturvern og miljø.

Nåværende reglementskomite har vurdert om plansaker bør flyttes tilbake til energi- og miljøkomiteen.

Reglementskomiteens flertall, medlemmene Eva Kristin Hansen, Martin Henriksen, Petter Eide, Solveig Schytz, Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, mener plansaker bør flyttes tilbake til energi- og miljøkomiteen. Flertallet viser til at plansaker har nær sammenheng med energi- og miljøkomiteens saker som gjelder naturressursforvaltning, naturvern og miljø.

Dette flertallet foreslår derfor følgende endring i forretningsordenen § 14 nr. 2:

«Energi- og miljøkomiteen: Saker om olje, energi, vassdrag, miljøvern og regional planlegging.»

Med dette forslaget vil § 14 nr. 7 lyde slik:

«Kommunal- og forvaltningskomiteen: Saker om kommunal forvaltning, regional- og distriktpolitikk,

rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner, innvandringspolitikk, boligforhold, bygningssaker, nasjonale minoriteter, samiske spørsmål unntatt reglene om valg til Sametinget, saker om organisering og virkeområde for statlig forvaltning, statens fellesadministrasjon, statlig personalpolitikk, herunder lønnsforhold, bevilgninger til Det kongelige hus og partistøtte.»

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Mari Holm Lønseth, Helge André Njåstad, Per Olaf Lundteigen og Steinar Reiten, mener plansaker ikke bør flyttes tilbake til energi- og miljøkomiteen. Komiteens mindretall vil fremheve at plansaker er en integrert og avgjørende viktig del av den kommunale forvaltningen.

6.5.4 Andre mulige endringer

Reglementskomiteen har vurdert enkelte andre mulige endringer av ansvarsfordelingen mellom fagkomiteene. De er kort omtalt i det følgende, selv om det ikke er flertall i reglementskomiteen for noen av endringene.

Kulturminner: Tilbakeføre ansvaret for kulturminner fra familie- og kulturkomiteen til energi- og miljøkomiteen?

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Eva Kristin Hansen, Martin Henriksen, Solveig Schytz og Une Bastholm, mener ansvaret for kulturminner bør tilbakeføres fra familie- og kulturkomiteen til energi- og miljøkomiteen.

Reindrift og reindrifftsavtalen: Bør man i opplistingen av saksområder for næringskomiteen ta inn «reindrift» og «reindrifftsavtalen»?

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Per Olaf Lundteigen, Steinar Reiten og Bjørnar Moxnes, mener at reindrifftsavtalen bør inkluderes i angivelsen av næringskomiteens ansvarsområder.

Budsjettene til Stortinget og kongehuset: Bør ansvaret for Stortingets budsjett tilbakeføres fra finanskomiteen til kontroll- og konstitusjonskomiteen? Bør ansvaret for kongehusets budsjett tilbakeføres fra kommunal- og forvaltningskomiteen til kontroll- og konstitusjonskomiteen?

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmet Per Olaf Lundteigen, mener at ansvaret for både Stortingets og kongehusets budsjett bør tilbakeføres til kontroll- og konstitusjonskomiteen.

Barnehager: Bør ansvaret for barnehager overføres fra utdannings- og forskningskomiteen til familie- og kulturkomiteen?

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmet Per Olaf Lundteigen, mener at barnehageområdet bør flyttes fra utdannings- og forskningskomiteen til familie- og kulturkomiteen.

7. Arbeidsformer i fagkomiteene

7.1 Innledning

Arbeidsformen i fagkomiteene er blant temaene som reglementskomiteen har valgt å prioritere i sitt arbeid. Sentrale aspekter ved det er allerede behandlet ovenfor; i punkt 4 om økt bruk av elektroniske verktøy og punkt 5 om små partiers rettigheter og mindretallsvern. Ut over det som er behandlet der, har reglementskomiteen vurdert enkelte andre aspekter ved fagkomiteenes arbeidsform.

7.2 Saksbehandling i flere komiteer

7.2.1 Innledning

Forretningsordenen § 22 andre ledd første punktum lyder:

«Stortinget kan vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling deretter forelegges en annen komité til uttalelse før innstilling avgis.»

Det kan hevdes at denne bestemmelsen ikke er en formålstjenlig konstruksjon, da det sjelden kommer realitetsmerknader fra den komiteen som har saken til uttalelse, og de fleste avklaringer skjer i partisammenheng. Likevel kan det være nødvendig å ha en slik mulighet, selv om den kanskje ikke fungerer helt etter hensikten.

Bestemmelsens andre punktum lyder:

«Stortinget kan også vedta at en sak først skal behandles av en komité og at denne komiteens utkast til innstilling sendes til en annen komité, som deretter avgir innstilling.»

Denne løsningen er et alternativ til den som følger av første punktum ovenfor. Den benyttes svært sjelden.

Forretningsordenen § 22 tredje ledd lyder:

«Stortinget kan også beslutte at to faste komiteer skal forberede en sak i fellesskap. Som regel skal da saken behandles foreløpig av et fellesutvalg som har like mange medlemmer fra hver av komiteene. Ordføreren i saken velges innenfor dette utvalget.»

Bestemmelsen anvendes sjelden, og det kan hevdes at den burde praktiseres i større grad enn i dag slik at komiteene «parallellbehandler» flere saker.

7.2.2 Nærmere om § 22 andre ledd

§ 22 andre ledd har altså to alternative behandlingsmåter, og kom inn i forretningsordenen i forbindelse med behandlingen av Innst. S. nr. 266 (1980–81), samtidig som «forsterkningsinstituttet» ble opphevet.

Det første alternativet innebærer at en komités utkast til innstilling oversendes en annen komité, eventuelt flere andre komiteer, til uttalelse, og er ifølge nevnte innstilling «i alminnelighet å foretrekke». Dette alterna-

tivet ble også i den opprinnelige bestemmelsen nevnt først for å markere hva som skal regnes som hovedregelen. Når man først har valgt å gi en annen komité (B) medinnflytelse i saken, gir denne varianten komité A mulighet til å revurdere sine standpunkter på bakgrunn av uttalelsen fra komité B.

Komité A forutsettes å foreta den grundigste behandlingen. Komité B (ev. flere komiteer) skal deretter vurdere saken med utgangspunkt i sine saksområder, og skal avgi uttalelse på grunnlag av utkastet fra komité A. Det er praksis for at uttalelsen fra komité B siteres i sin helhet i innstillingen fra komité A. Dersom komité A ønsker å kommentere uttalelsen, er det anledning til det, men den kan ikke gjøre justeringer i den delen av teksten som utgjør det opprinnelige innstillingsutkastet. Eventuelle endringer må beskrives i egen merknad som tas inn i innstillingen etter komité Bs uttalelse.

Vilkåret for å behandle en sak i flere komiteer er at den gjelder eller berører flere komiteers fastsatte saksområder. I tråd med oppfatningen i Innst. S. nr. 266 (1980–81) uttrykte presidentskapet i brev til kommunalkomiteen av 20. september 2000 (med kopi til øvrige fagkomiteer) at siden det er mer tid- og arbeidskrevende å behandle en sak i to eller flere komitéer, «bør en slik behandlingsmåte – etter presidentskapets oppfatning – bare brukes i større, viktigere saker og bare når det ut fra at sakens innhold er god grunn til å bringe flere komiteer inn i den formelle saksbehandlingen. I saker hvor dette ikke skjer, kan andre komiteers medlemmer øve innflytelse gjennom uformelle kontakter».

Representantforslagene omfatter i større grad enn tidligere flere komiteers saksområder. Ut fra sakens innhold kan det i utgangspunktet fremstå som formålstjenlig at utkast til innstilling sendes én eller flere andre komiteer til uttalelse. Likevel forsøker man å begrense en slik behandlingsmåte for å spare tid og ressurser, og det er derfor ikke tradisjon for at representantforslag fordeles til flere komiteer.

7.2.3 Nærmere om § 22 tredje ledd

Den alternative behandlingsmåten som § 22 andre ledd annet punktum gir anvisning på, er at utkast til innstilling fra komité A sendes komité B, som deretter avgir innstilling på grunnlag av utkastet fra komité A. Det fremgår av Innst. S. nr. 266 (1980–81) at dette alternativet vil kunne være å foretrekke i spesielle tilfeller, uten at dette er nærmere spesifisert. I praksis benyttes dette alternativet som nevnt svært sjelden.

Alternativet med at to komiteer behandler en sak i fellesskap, har ikke vært benyttet ofte. Et eksempel er Innst. S. nr. 9 (2002–2003), da forsvarskomiteen og justiskomiteen avga en felles innstilling til St. meld. nr. 17 (2001–2002) om samfunnssikkerhet. Eldre eksempler som nevnes i Hansen og Mo sin kommentarutgave til forretningsordenen, var i 1963 da felleskomiteen av

skog-, vassdrags-, og industrikomiteen og kommunalkomiteen behandlet Kings Bay-saken, jf. St. meld. nr. 86 og 87 (1962–63).

Saksbehandlingen foregikk i Kings Bay-saken på vanlig måte som når en enkelt komité behandler en sak. I motsetning til nevnte eksempel fra 2002 ble det ikke gjort bruk av «fellesutvalg» til foreløpig behandling av saken. Tidligere i 1963 behandlet justiskomiteen og landbrukskomiteen i fellesskap proposisjonen om endringer i odels- og åsetesretten, jf. Innst. O. XIX (1962–63).

I forbindelse med redegjørelsene i Stortinget 20. november 2011 av forsvarsministeren og justisminneren om terrorangrepene 22. juli 2011 ble det blant annet vurdert å behandle saken i fellesskap mellom flere komiteer. Stortinget valgte heller å nedsette en særskilt komité i tråd med bestemmelsen i forretningsordenen § 18.

Bestemmelsen og praksis etter denne ble drøftet av forrige reglementskomite (også den gang etter innspill fra kommunal- og forvaltningskomiteen), uten at det ble anbefalt å endre bestemmelsen. I Dokument 19 (2016–2017) punkt 3.7. uttales blant annet følgende:

«Reglementskomiteen mener at det er lite hensiktsmessig å innføre en fjerde alternativ behandlingsmåte. Som påpekt fra kommunal- og forvaltningskomiteen, finnes det allerede i dag en ordning i § 22 annet ledd annet punktum som i stor grad ivaretar de samme hensynene. Reglementskomiteen vil også vise til at det er et alternativ i større grad å ta i bruk muligheten til at to faste komiteer forbereder en sak i fellesskap, jf. forretningsordenen § 22 tredje ledd.»

7.2.4 Komiteens vurderinger og forslag

Reglementskomiteen mener det neppe er grunn til å ta til orde for å benytte alternativet om felles behandling i § 22 tredje ledd i større grad enn i dag. Den klare hovedregelen bør være at ansvaret for å avgi innstilling ligger i én komité. Det kan imidlertid være grunn til å se på om ordlyden i § 22 andre ledd i større grad burde klargjøre at alternativet i første punktum er ment å være hovedregelen, og at andre punktum andre ledd og tredje ledd er ment som unntaksbestemmelser. Reglementskomiteen har imidlertid kommet til at det ikke er påkrevd å gjøre endringer i selve bestemmelsen.

Komiteen viser likevel til at det, slik bestemmelsen praktiseres i dag, sjelden tilføres vesentlige momenter fra den komiteen som får saken til uttalelse. Det er derfor grunn til å peke på at komiteene i større grad bør vurdere om en sak bør sendes til uttalelse på et tidligere stadium i prosessen, og eventuelt med litt romsligere frister slik at foreleggelsen blir reell.

7.3 Rutiner for spørsmål til statsråden/regjeringen

7.3.1 Forretningsordenen § 24 andre og tredje ledd

Forretningsordenen § 24 andre og tredje ledd lyder:

«Ordføreren skal forberede saken for komiteen, og skal søke å fremskaffe de opplysningene og sette i verk de undersøkelsene som medlemmer av komiteen finner påkrevd. Ordføreren har ansvar for å utarbeide innstillingen, og skal underskrive den sammen med komitélederen.

Senest en uke før innstillingen skal avgis, kan saksordfører kreve at komiteen stiller bestemte skriftlige spørsmål til vedkommende regjeringsmedlem om en sak som er under behandling i komiteen.»

§ 24 andre ledd fastsetter med dette at saksordføreren innhenter opplysninger og/eller iverksetter undersøkelser på vegne av komiteen, og ikke i egenskap av enkeltrepresentant.

Det er imidlertid ingen faste regler om fremgangsmåten ved komiteenes innhenting av opplysninger fra regjeringen eller departementet vedrørende saker som behandles i komiteen. Vanlig praksis er at komiteen oversender skriftlige spørsmål til vedkommende statsråd/departement.

Det er imidlertid ikke uvanlig, og i praksis en hovedregel i forbindelse med budsjettbehandlingen, at de enkelte partifraksjonene stiller spørsmål til departementet i forbindelse med komiteens behandling av en sak.

Bestemmelsen i § 24 tredje ledd innebærer at saksordfører – ikke et mindretall i komiteen – har en selvstendig rett til å kreve at komiteen stiller skriftlige spørsmål til statsråden om saken som behandles, uavhengig av hva komiteen for øvrig måtte mene om dette. Spørsmålene må stilles på vegne av komiteen senest én uke før fastsatt avgivelsesfrist.

Fristen på én uke er satt for å unngå at en saksordfører benytter retten til å stille spørsmål på et så sent stadium i saksbehandlingen at saken må utsettes. Innstillingen kan ikke avgis før komiteen har mottatt svar. Derksom komiteen ønsker å sende spørsmål til statsråden når det gjenstår mindre enn én uke til avgivelsesfristen, kreves det flertallsvedtak i komiteen.

7.3.2 Forretningsordenen § 30 første ledd

Når det gjelder representantforslag, fastsetter forretningsordenen § 30 første ledd følgende:

«Hvis komiteen finner at et representantforslag helt eller delvis bør imøtekommes og at saken egner seg for avgjørelse i Stortinget uten nærmere utredning, skal statsråden gis anledning til å uttale seg om forslaget før realitetsinnstilling avgis. For øvrig kan en tredjedel av komiteens medlemmer kreve at det sendes brev til en statsråd med anmodning om statsrådets uttalelse om et representantforslag.»

Begrunnelsen for denne bestemmelsen er at representantforslag ikke forberedes på samme måte som for-

slag som fremmes i regjeringens proposisjoner. Ved å forelegge forslaget for ansvarlig statsråd vil komiteen få informasjon om hvilke konsekvenser det vil kunne få om forslaget blir vedtatt. Statsrådets svar inngår dermed i vurderingen når komiteen skal ta endelig stilling til representantforslaget. Svaret fra statsråden blir som regel også vedlagt komiteens innstilling.

Presidentskapet uttalte i brev av 8. mars 2002 at komiteene bør unngå å sende saker til uttalelse i tilfeller hvor forslaget ikke ligger an til å bli vedtatt, av arbeidsmessige hensyn for departementene.

Dette standpunktet må sees i sammenheng med at en tredjedel av medlemmene i komiteen under enhver omstendighet kan kreve at komiteen sender brev til statsråden hvor det bes om uttalelse til forslaget. Denne mindretallsrettigheten, som fremgår av annet punktum, og som ble vedtatt ved behandlingen av Innst. 259 S (2012–2013), vil særlig ha betydning dersom komiteens flertall ikke vil imøtekomme representantforslaget og vil fremme innstilling for Stortinget om dette uten først å ha innhentet statsrådets uttalelse.

7.3.3 Praksis i komiteene

Komiteenes adgang til å stille spørsmål til en statsråd for å belyse bestemte saker som komiteen har til behandling, er etablert gjennom langvarig praksis. Selv om dette bare indirekte kommer til uttrykk i § 24, som beskrevet ovenfor, er det både fra Stortingets og regjeringens side lagt til grunn at komiteene har en slik rett – også i saker som ikke gjelder representantforslag.

Det er likevel ulik praksis i komiteene knyttet til rutiner for oversendelse av slike henvendelser til statsråden/departementet. Dette gjelder både hvem som undertegner slike brev (komitéleder, saksordfører, fraksjonsleder eller eventuelt komitésekretær – med eller uten (eksplisitt) fullmakt fra komitéleder) – og om det framgår klart eventuelt hvilke fraksjoner som står bak oversendelsen av spørsmålene eller anmodningen om lovteknisk bistand.

Det er i forlengelsen av dette også ulik praksis knyttet til om spørsmål eller anmodninger om lovteknisk bistand er «godkjent» av komiteen (eventuelt av komitéleder og/eller saksordfører) på forhånd, der det kun er én eller flere fraksjoner som står bak, og om svaret fra statsråden/departementet sendes i kopi eller viderefremmes til hele komiteen, der det ikke er komiteen som sådan som står bak henvendelsen.

Noen komiteer praktiserer at hvert enkelt medlem eller hver enkel fraksjon selv bestemmer om og hvilke spørsmål de ønsker å sende statsråden, gjennom komiteen, mens andre formaliserer dette mer gjennom diskusjoner i komiteen eller godkjenning av leder eller saksordfører.

Det er også noe ulik praksis knyttet til hvor lang frist som normalt gis for slike henvendelser til statsråden/

departementet, men ca. en ukes frist synes å være ganske vanlig. Fristens lengde vil uansett måtte tilpasses framdriftsplanen i den enkelte sak, herunder hvor mye det haster.

Når det gjelder behandlingen av budsjettet, synes det å være vanlig praksis at spørsmål går fra den enkelte fraksjon, og at komiteen som sådan ikke har befatning verken med spørsmålene eller svarene.

Når det gjelder representantforslag, jf. § 30 første ledd, synes det å være praksis i alle komiteer at forslaget rutinemessig oversendes statsråden for vurdering, og at dette gjøres uavhengig av om det er foretatt en vurdering av om forslagene som er fremmet, skal imøtekommes helt eller delvis i innstillingen. Dette innebærer nok at mange forslag som utvilsomt ikke vil få tilslutning i Stortinget, likevel oversendes til uttalelse.

Det er også vanlig at saksordfører viser til statsrådets uttalelse i sine merknader, og i mange komiteer blir saksordførermerknadene som hovedregel utsatt dersom statsrådets uttalelse ikke foreligger. Statsrådets uttalelse anses av komiteene å være et viktig dokument i behandlingen av representantforslag.

Det varierer imidlertid i de ulike komiteene om henvendelse til departementet sendes før eller etter at saksordfører er utpekt, og om saksbehandlingen i komiteen har kommet i gang, samt hvilken frist som blir gitt til departementet. Noen komiteer opererer med relativt knappe frister (for eksempel fem virkedager), mens andre har mer romslige (eller ingen eksplisitte) frister. Dersom representantforslaget involverer flere departement/statsråder og krever koordinering, gis det også normalt lengre frist enn ved «enklere» forslag.

7.3.4 Komiteens vurderinger

Reglementskomiteen mener at gjeldende praksis i større grad bør reflekteres i ordlyden i §§ 24 andre og tredje ledd og 30 første ledd. Komiteen mener det er hensiktsmessig at det rutinemessig sendes brev til statsråden ved behandling av representantforslag, og at dette gjerne kan skje på et tidlig stadium i saksbehandlingen.

Det bør imidlertid etter reglementskomiteens syn fastsettes noen klarere, generelle retningslinjer for hvordan korrespondansen med statsråden og departementet skal foregå – både i henhold til § 24 og § 30. For å klargjøre at det er komiteene som er avsender av henvendelsen til statsråden, bør det fastsettes at saksordfører eller leder bør undertegne henvendelsen på vegne av komiteen, også der kun enkelte fraksjoner ønsker å stille spørsmål på vegne av komiteen.

Statsrådets svar bør gjøres tilgjengelig for alle komiteens medlemmer, uavhengig av hvem som står bak spørsmålet. Reglementskomiteen bemerker også at det er praksis i mange komiteer for at statsrådets svarbrev som den klare hovedregel vedlegges komiteens innstil-

ling. Etter reglementskomiteens syn er dette en fornuftig praksis, og det er gode grunner for at opplysninger gitt av statsråden som et ledd i komiteens saksbehandling synliggjøres som vedlegg til innstillingen, særlig dersom komiteen eller en fraksjon bygger sitt standpunkt på statsrådets vurdering.

Reglementskomiteen mener likevel det må være opp til komiteen i den enkelte sak om mottatte opplysninger skal tas inn, eller om svarbrevet som sådan skal vedlegges innstillingen. Dette harmonerer etter reglementskomiteens syn best med bestemmelsen i forretningsordenen § 31, som slår fast at «[k]omiteene skal sørge for at dokumenter og bilag som de har fått fra Stortinget, blir trykt i den utstrekning de finner det formålstjenlig».

Problemstillingen har også en side mot at det er statsråden som må sørge for at Stortinget blir informert om nødvendige opplysninger, og at statsrådets opplysningsplikt overfor Stortinget etter Grunnloven § 82 ikke kan anses berørt av at komiteene har adgang til å stille skriftlige spørsmål til statsrådene. Det vises i den forbindelse også til drøftelse i Dokument 14 (2012–2013) punkt 3.2 om hvorvidt det bør innføres en plikt for komiteene til å trykke spørsmål og svar som Stortinget bør være orientert om. Reglementskomiteen slutter seg til vurderingen der av at gjeldende praksis med at komiteen selv håndterer spørsmål til statsråden i forbindelse med saker de har til behandling, fungerer tilfredsstillende.

Reglementskomiteen foreslår på denne bakgrunn nytt første og andre punktum i § 24 tredje ledd:

«Spørsmål eller anmodninger til ansvarlig statsråd som ledd i saksforberedelsen skal normalt sendes av saksordfører eller leder på vegne av komiteen. Statsrådets svar skal gjøres tilgjengelig for komiteens medlemmer.»

Videre foreslår reglementskomiteen følgende endringer i § 30 første ledd:

«Med mindre det fremstår helt klart at et representantforslag ikke vil imøtekommes, skal statsråden gis anledning til å uttale seg om forslaget før realitetsinnstilling avgis. For øvrig kan en tredjedel av komiteens medlemmer kreve at det sendes brev til en statsråd med anmodning om statsrådets uttalelse om et representantforslag. Saksordfører eller leder skal stå som avsender av henvendelsen på vegne av komiteen. Statsrådets svar skal gjøres tilgjengelig for komiteens medlemmer.»

7.4 «Vedlegges protokollen»

Forretningsordenen § 30 andre ledd lyder slik:

«Hvis komiteen mener at Stortinget av formelle grunner ikke bør ta forslaget til realitetsbehandling, gis

innstilling om at forslaget avvises. Er det behov for ytterligere utredning før det tas realitetsstandpunkt, kan komiteen gi innstilling om at forslaget oversendes regjeringen til utredning og uttalelse. I andre tilfeller gis det innstilling om at representantforslaget helt eller delvis vedtas ved at dette gjengis i tilrådingen, eller om at forslaget ikke vedtas. Dersom det ikke er flertall for et vedtak etter første til tredje punktum, skal det gis innstilling om at forslaget vedlegges protokollen.»

Tredje punktum, som gjelder «andre tilfeller» enn de som er nevnt i de to foregående, fastsetter at det for disse skal gis tilråding i innstillingen om at representantforslaget vedtas helt eller delvis, eller at det ikke vedtas. Denne ordningen ble foreslått i Dokument 19 (2016–2017), da daværende reglementskomite ønsket å gi komiteene anledning til å tydeliggjøre at de kan innstille på disse alternativene, og ikke bare foreslå – som en ren utkvittering – at representantforslaget vedlegges protokollen, slik den foregående ordningen var.

Tilrådingen utformes ved at vedkommende forslag gjengis, enten slik det ble foreslått i representantforslaget, eller med justeringer i ordlyden. Komiteen kan også fremme et nytt forslag innenfor sakens ramme – avhengig av hva det er flertall for i komiteen – eller fremme forslag om at representantforslaget ikke vedtas.

«Vedlegges protokollen» er i henhold til fjerde punktum kun et subsidiært alternativ som bare skal benyttes dersom det i komiteen hverken er flertall for å støtte eller for å forkaste representantforslaget, og heller ikke for noe annet forslag. «Vedlegges protokollen» er etter denne endringen dermed forutsatt at ikke blir benyttet som en standard utkvittering av representantforslaget.

Som et prinsipielt utgangspunkt må komiteens medlemmer ta stilling til de forslag som er fremmet i saken. De må derfor i utgangspunktet stemme over et av de øvrige alternativene. Det er altså bare der det ikke oppnås flertall for noen av de alternative tilrådingene nevnt ovenfor – dvs. når det verken er flertall i komiteen for å støtte noe forslag i saken, for å gå imot representantforslaget i sin helhet, for å sende det til regjeringen til utredning eller uttalelse, eller for å avvise det – at alternativet «vedlegges protokollen» er aktuelt.

Reglementskomiteen mener det ikke er behov for å gjøre endringer i bestemmelsen. Det er ikke ønskelig med mer hyppig bruk av «vedlegges protokollen» igjen, siden det gjør Stortingets saksbehandling mer uklar og vanskelig å følge for utenforstående. Det gjelder selv om flere har spilt inn til komiteen at det i større grad bør være anledning å avslutte behandlingen av et slikt representantforslag med at det vedlegges protokollen, dvs. at et flertall av ulike grunner ikke finner det hensiktsmessig å ta stilling til innholdet.

8. Diverse problemstillinger

8.1 Innledning

De tema som er behandlet i punkt 3-7 ovenfor, er de som reglementskomiteen har valgt å prioritere i sitt arbeid. For øvrig har komiteen sett på en del andre problemstillinger, som presenteres i det følgende.

8.2 Interparlamentariske delegasjoner

8.2.1 Bakgrunn

I møte 27. mai 2020 mellom Stortingets presidentskap, ledelsen i utenriks- og forsvarskomiteen og ledere for interparlamentariske delegasjoner ble det problematisert om interparlamentariske delegasjoner burde vært omtalt i Stortingets forretningsorden. Det er i dag ingen omtale av interparlamentariske delegasjoner der.

8.2.2 Delegasjoner per i dag

Stortinget er medlem av ti interparlamentariske organisasjoner og samarbeidsorganer, der parlamentarikere fra ulike land møtes for å utveksle erfaringer og diskutere felles utfordringer. De fleste stortingsrepresentantene er medlem i ett eller flere interparlamentariske nettverk, og ivaretar Stortingets interesser i saker som går ut over Norges grenser.

Mange av de interparlamentariske samarbeidsorganene Stortinget er med i, har et tilsvarende samarbeid på regjeringssiden. På den måten får internasjonale parlamentariske forsamlinger anledning til å komme med anbefalinger, både til nasjonale regjeringer og til det internasjonale regjeringssamarbeidet.

Stortinget har i dag åtte faste delegasjoner til interparlamentariske forsamlinger:

- Konferansen for arktisk parlamentarisk samarbeid
- Det parlamentariske partnerskapet Asia-Europa (ASEP) og ASEANs interparlamentariske forsamling (AIPA)
- Den interparlamentariske union (IPU)
- Europarådets parlamentariske forsamling (PACE)
- Felles parlamentarikerdelegasjon til EFTA og EØS
- NATOs parlamentariske forsamling (NATO PA)
- OSSEs parlamentariske forsamling (OSSE PA)
- Nordisk råd

I tillegg utgår to av Stortingets faste delegasjoner til interparlamentariske fora fra utenriks- og forsvarskomiteen (UFK):

- Delegasjonen for forbindelser med Europaparlamentet
- Stortingets delegasjon til Konferansen om EUs utenriks-, sikkerhets- og forsvarspolitik

Stortinget deltar under året også jevnlig i andre interparlamentariske fora uten faste delegasjoner (ad hoc-delegasjoner). Disse er i hovedsak:

- Barents parlamentarikerkonferansen

- Den europeiske interparlamentariske romkonferanse (EISC)
- Den nordlige dimensjonens parlamentarikerforum
- Europaparlamentets teknologiske konferanse (EPTA)
- FNs generalforsamling
- FNs klimatoppmøter (COP)
- Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD)
- Verdens handelsorganisasjon (WTO)
- Verdensbanken og Det internasjonale pengefondet (IMF)
- Vestnordisk råd
- Women Political Leaders (WPL)
- Østersjøkonferansen (BSPC)

Forrige reglementskomité omtalte også internasjonale delegasjoner i sin rapport, jf. punkt 2.16 i Dokument 19 (2016–2017). Det ble der foreslått å oppnevne to nye faste delegasjoner. Avslutningsvis i punkt 2.16 ba forrige reglementskomité om at det i inneværende stortingsperiode foretas en evaluering av ordningen med faste internasjonale delegasjoner.

Det er i inneværende stortingsperiode gjort flere vurderinger og grep når det gjelder internasjonale delegasjoner. Herunder er forslag om flere nye faste delegasjoner vurdert, og bakgrunnen for nevnte møte 27. mai i fjor var en målsetting om å øke informasjonsutvekslingen på tvers av de interparlamentariske delegasjonene, og mellom delegasjonene, presidentskapet og utenriks- og forsvarskomiteen. Her inngikk også innføring av plenumsbehandling av delegasjonenes årsrapporter koplet med debatt om utenrikspolitisk redegjørelse, samt avholdelse av en årlig ambassadørmottakelse.

8.2.3 Omtale i forretningsordenen?

Reglementskomiteen mener det er hensiktsmessig å ta inn en eller annen form for omtale av interparlamentariske delegasjoner i forretningsordenen, slik at den delen av Stortingets virksomhet synliggjøres der. Det er også lagt til grunn av Harberg-utvalget, jf. punkt 9.10 i utvalgets rapport.

Komiteen mener det vil være naturlig å omtale interparlamentariske delegasjoner på relativt overordnet nivå i forretningsordenen. I og med at det kan være store forskjeller mellom de enkelte interparlamentariske organisasjoner og samarbeidsorganer, og delegasjonenes deltakelse og arbeid der, er det neppe hensiktsmessig med nærmere regulering i forretningsordenen.

Det kan være hensiktsmessig å angi i forretningsordenen at Stortinget skal behandle årsrapportene fra delegasjonene, slik man gjorde i år i tilknytning til utenriksministerens utenrikspolitiske redegjørelse. Reglementskomiteen mener det ikke er behov for nærmere

regulering av interparlamentariske delegasjoner ut over det.

Komiteen foreslår at omtalen av interparlamentariske delegasjoner tas inn i angivelsen av utenriks- og forsvarskomiteens ansvarsområde i § 14 nr. 12:

«Utenriks- og forsvarskomiteen: Saker om utenrikspolitiske forhold, militært forsvar, meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og andre saker om nemndas virksomhet, utviklingshjelp, saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, *årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til interparlamentariske forsamlinger*, og – i alminnelighet – saker som gjelder avtaler mellom den norske stat og andre stater eller internasjonale organisasjoner.»

8.3 Minimumskrav til dokumenter Stortinget tar til behandling

Reglementskomiteen viser til at det kan variere hvor godt utredet sakene som sendes Stortinget fra regjeringen er. Dette er tema i en rapport fra Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) fra februar 2020; DFØ-rapport 2020:1 «Tilfredsstiller statlige utredninger utredningsinstruksens krav? Statusmåling 2019».

Det varierer dessuten hvor godt begrunnet, utredet og kvalitetssikret representantforslag er. Faktagrunnlag som representantforslag baserer seg på, kan være mangelfullt dokumentert, og inneholde normative påstander som unndrar seg avklaring gjennom ordinær saksbehandling og utredning.

Noen representantforslag kan utfordre maktfordelingsprinsippet, og i den utstrekning de påfører staten utgifter eller berører noens private interesser, oppfyller en del av forslagene ikke forsvarlighetsnormen som stilles til grunnlaget for offentlige vedtak.

For representantforslagene del ligger det i sakens natur at de som regel ikke er like godt utredet og begrunnet som proposisjonene fra regjeringen. Representantene har ikke det samme apparatet til disposisjon som regjeringen, med sine departementer og underliggende etater. Dessuten har representantforslag i de aller fleste tilfeller et omfang og en form som er vesentlig begrenset sammenholdt med sakene som fremmes av regjeringen. Ikke sjelden har representantforslag karakter av politiske utspill.

Reglementskomiteen har vurdert om det er behov for å fastsette et minimumskrav til alle dokumenter Stortinget tar til behandling, og hvordan et slikt minimumskrav eventuelt kan gjennomføres praktisk. En mulighet når det gjelder proposisjoner fra regjeringen, kunne være å se på prosedyrene for å sende saker tilbake til regjeringen, der hvor utredningsinstruksen blir vurdert å ikke være fulgt.

Reglementskomiteen har ikke hatt mulighet til å gå inn i denne problemstillingen i detalj innenfor rammen av sitt arbeid, og mener det bør utvises forsiktighet med å ta inn nye regler om det i forretningsordenen uten at det er vurdert grundigere. Problemstillingen reiser prinsipielle spørsmål om forholdet mellom Stortinget og regjeringen, og forholdet til eksisterende regelverk om regjeringens opplysnings- og utredningsplikt, jf. blant annet Grunnloven § 82 og utredningsinstruksen.

Problemstillingen har dessuten en side mot Harberg-utvalget. Reglementskomiteen viser til at Harberg-utvalget omtaler spørsmål knyttet til utredning av saker som skal behandles i Stortinget, blant annet i punkt 2.3 (regjeringens utredningsplikt overfor Stortinget) og 3.7 (utredning av grunnlovsforslag) i sin rapport, og gjennomgående i punkt 4 (anmodningsvedtak og utredning) i rapporten.

Et mindretall i reglementskomiteen, medlemmene Per Olaf Lundteigen og Bjørnar Moxnes, fremmer forslag om å innlemme en ny bestemmelse i forretningsordenen som gir Stortinget prosedyrer og sanksjonsmulighet for selv å ta stilling til om opplysningsplikten etter Grunnloven § 82 første punktum er oppfylt, før dokumentene fra regjeringen behandles i plenum.

Dette forslaget innebærer at vedkommende komité gjør en vurdering av om forslag og proposisjoner inneholder dekkende opplysninger, med nødvendige for- og motargumenter, før dokumentet sendes til behandling i plenum. Dermed unngår Stortinget tvil om hvorvidt saken er tilstrekkelig utredet ved slutten av saksbehandlingen. Etter mindretallets syn innebærer forslaget ingen realitetsendring av forholdet mellom Stortinget og regjeringen, men presiserer på hvilket tidspunkt i Stortingets saksbehandling opplysningsplikten skal vurderes.

Mindretallet fremmer forslag om en tilføyelse i forretningsordenen § 31 (Komiteenes innstillinger til Stortinget), i kapittel 4 (Komiteenes arbeidsordning). Nytt syvende ledd i bestemmelsen bør lyde:

«Dersom komiteen ved behandling av en sak kommer til at opplysningsplikten i henhold til Grunnloven § 82 første punktum ikke er oppfylt, bør den foreslå å sende saken tilbake til regjeringen begrunnet med at saken mangler nødvendige for- og motargumenter for hvorfor forslaget er egnet til å oppnå antatte målsettinger.»

Reglementskomiteen mener det ikke er hensiktsmessig å regulere nærmere hvordan et representantforslag utredes eller begrunnes. Det handlingsrom som ligger i å kunne fremme representantforslag uten særlige krav til form eller innhold, bør bevares.

Der hvor representantforslag fordrer videre utredning og vurdering, vil det være opp til vedkommende

fagkomité som behandler saken å sørge for det. Herunder kan komiteene be vedkommende statsråd om en uttalelse i henhold til forretningsordenen § 30 første ledd. Videre vil vedtak i saker basert på mangelfullt begrunnede og utredede representantforslag kunne gå ut på å sende forslag til regjeringen for nærmere utredning, jf. § 30 andre ledd. Reglementskomiteen merker seg at Harberg-utvalget mener at denne bestemmelsen bør utgå, og at slike vedtak om utredning heller bør skje i form av anmodningsvedtak.

8.4 Representantenes behov for dokumenter på papir

Reglementskomiteen har vurdert representantenes behov for dokumenter på papir. Nåværende praksis er at alle medlemmene i en komité får alle parlamentariske dokumenter som tilhører deres saker, i papir. I tillegg har ekspedisjonskontoret på Stortinget flere eksemplarer som både representanter og deres rådgivere (og administrasjonen) kan hente der dersom det er dokumenter de ikke automatisk får tilsendt, og som de ønsker i papir.

Det er ingen begrensning av hvor mye, eller hvor mange eksemplarer man kan få i papir. Stortingets administrasjon opplyser at det trykkes opp vesentlig mer dokumenter enn det er behov for, herunder at en god del av det som blir omdelt til representantene, ikke blir hentet i posthyllene. Noe kastes dessuten uten at det er åpnet. Alle dokumenter finnes digitalt.

Stortingets administrasjon opplyser videre at det nylig er avsluttet en arbeidsgruppe som skulle se på håndteringen av trykte dokumenter. Arbeidsgruppen gjennomførte en elektronisk spørreundersøkelse blant representantene for å kartlegge deres behov og ønsker når det gjelder tilgang til dokumenter i papir. Tanken var der å kartlegge hvem som fortsatt ønsket alle dokumenter innenfor sin komités arbeidsområde i papir. Responsen var svært lav, slik at det fikk begrensede konsekvenser for distribusjonen.

Når det gjelder praksis i de enkelte komiteene for distribusjon av andre typer dokumenter i papir enn det som er offentlige publikasjoner, så varierer det en del. Hovedinntrykket er at komiteene i de senere år i stadig større grad nøyer seg med elektronisk distribusjon, enten per e-post eller i komitéportalene (eller begge deler).

Reglementskomiteen mener det er viktig at det ikke produseres mer papirversjoner av dokumenter enn det er reelt behov for. Samtidig bør det være mulig for alle representantene som foretrekker den arbeidsformen, å få dokumentene i papirversjon i den utstrekning de ønsker det. Det gjelder både offentlige publikasjoner og dokumenter som inngår i den parlamentariske saksbehandlingen for øvrig.

Komiteen mener følgelig arbeidet med å legge til rette for digitale løsninger bør fortsette, samtidig som

den enkelte representant selv bør kunne styre hvordan vedkommende mottar dokumentene. Komiteen vil understreke at tilrettelegging for digitale løsninger ikke skal gå på bekostning av representantenes tilgang på papirversjoner av dokumentene som er til behandling.

8.5 Kriterier for permisjon og vara

8.5.1 Innledning

Stortingets forretningsorden § 5 lyder:

«Søknad om permisjon for representantene behandles av Stortinget etter innstilling av presidentskapet. Representanter som har hatt permisjon, skal melde seg til Stortingets administrasjon når de kommer tilbake.»

Det er ikke gitt formelle regler ut over § 5 i forretningsordenen om hva som kan være grunnlag for permisjon; det er opp til Stortinget å bestemme. I stortingsgodtgjørelsesloven § 7 er det imidlertid forutsatt en del typetilfeller, men det som reguleres der, er retten til godtgjørelse.

Det er over tid etablert en praksis for når søknader om permisjon normalt innvilges. Nærmere omtale av dette finnes i «Representanthåndboken» (tilgjengelig på Stortingets intranett), i kapitlet om permisjoner.

Bestemmelsen om permisjon var tidligere mer detaljert utformet, men den mer detaljerte reguleringen ble tatt ut fordi det viste seg vanskelig å dekke alle tenkelige tilfeller. Det ble derfor vurdert hensiktsmessig og overlate detaljene til praksis og Stortingets skjønn.

Reglementskomiteen har vurdert om forretningsordenen § 5 bør revideres for å få tydeligere kriterier for permisjon (og dermed også innkalling av vara) innarbeidet i bestemmelsen. Herunder har komiteen vurdert om det skal angis uttrykkelig at permisjon skal gis ved sykmelding, og om det skal åpnes for at partigrupper som ikke har utbytting, kan ha møtende vara når det er obligatoriske komitéreiser (se også forretningsordenen § 21).

Reglementskomiteen nevner også for ordens skyld at valglovutvalgets flertall i NOU 2000:6 har foreslått grunnlovsfestet regler om permisjon, fremsatt i Dokument 12:11 (2019–2020). Forslaget til ny bestemmelse lyder som følger:

«Forslag Å
§ 71 skal lyde:

De valgte representantene er medlemmer av Stortinget i fire sammenhengende år.

Stortinget kan gi nærmere regler om velferdspemisjon og om kortvarig permisjon på annet grunnlag.

En representant kan bare få permisjon for resten av valgperioden hvis det er for å utføre andre oppgaver av nasjonal interesse.

Representanten må selv søke om permisjon.»

8.5.2 Permisjon ved sykdom

Komiteen mener retten til permisjon ved sykdom er såpass grunnleggende at den bør fremgå uttrykkelig av forretningsordenen. Komiteen foreslår derfor at forretningsordenen § 5 endres slik:

«Søknad om permisjon for representantene behandles av Stortinget etter innstilling av presidentskapet. *Permisjon innvilges normalt ved sykmelding.* Representanter som har hatt permisjon, skal melde seg til Stortingets administrasjon når de kommer tilbake.»

Komiteen mener at det i tråd med begrunnelsen for hvorfor den mer detaljerte reguleringen av kriterier for permisjon ble tatt ut av bestemmelsen, ikke bør tas inn ytterligere presiseringer av når permisjon skal eller kan innvilges.

8.5.3 Permisjon og vara ved komitéreiser

Reglementskomiteen er av den oppfatning at det ikke bør åpnes for at partigrupper som ikke har utbytting, kan ha møtende vara når det er obligatoriske komitéreiser. Samtidig ser komiteen at partigrupper som ikke har utbytting, kommer i en vanskelig situasjon når det planlegges komitéreiser som sammenfaller med dager hvor det er møter i Stortinget.

Vedkommende representant har både en plikt til å møte i Stortinget (jf. Grunnloven § 63 og ansvarlighetsloven § 12) og en plikt til å delta i komiteen (jf. forretningsordenen § 20 tredje ledd). Det er lagt til grunn i praksis at plikten til å delta i komiteen inkluderer deltakelse på komitéreiser. På side 48–49 i *Hansen og Mo* sin kommentarutgave til forretningsordenen nevnes to eksempler på at presidentskapet tidligere har avslått søknader om permisjon fra representanter som ikke ønsket å være med på komitéreiser til utlandet utenfor Stortingets samlingstid.

Avslagene fra presidentskapet var begrunnet med at slike reiser er ledd i Stortingets arbeid, og derfor har komitémedlemmer plikt til å delta dersom de ikke har gyldig forfall. Stortinget kan ikke dispensere fra denne plikten. For øvrig ble det i det ene tilfellet slått fast at det ikke kunne anses som en gyldig forfallsgrunn at vedkommende representant mente at reisens utbytte ikke ville stå i forhold til kostnadene.

Ved sammenfall mellom en komitéreise og et møte i Stortinget mener reglementskomiteen at representanten må kunne velge å prioritere å møte i Stortinget, slik at det er å anse som gyldig forfall til en komitéreise.

I tillegg vil komiteen bemerke at det som et generelt prinsipp aldri bør legges komitéreiser til dager hvor det er møter i Stortinget. Ikke minst er det viktig for komiteer hvor det er representanter fra partigrupper som ikke har mulighet til utbytting, men er et prinsipp som bør gjelde alle. Selv om man i praksis legger til rette for at

ikke alle representantene trenger å stille på møter i Stortinget, bør det prinsipielt sett ikke planlegges komitéreiser som utfordrer møteplikten i Stortinget.

Reglementskomiteen vil i den sammenheng også bemerke at det er et praktisk problem i hverdagen for grupper med én eller få representanter når det blir berammet komitémøter (inkludert den utvidete utenriks- og forsvarskomité) samtidig med debatter i plenum og andre komitémøter de skal delta i. Dette bør fagkomiteene ta et aktivt medansvar for å unngå i størst mulig grad, ved å ta hensyn og være fleksible på møtetidspunkt slik at representanter som møter i flere komiteer eller har debatter på andre fagområder, ikke får møte-kollisjoner.

Reglementskomiteen vil for øvrig fremheve at det ville være prinsipielt problematisk å åpne for at man kan ha møtende vara når det er komitéreiser. Stortinget består av 169 representanter, og det ville medføre at det formelt sett var mer enn 169 representanter i tjeneste om man gjorde det.

I prinsippet kunne det kanskje tenkes at man kunne innføre en praksis hvor man gir permisjon til enkeltmedlemmer eller alle medlemmene i en komité som er på komitéreise, slik at det kan kalles inn vara til møter i Stortinget mens de er på reise. Men som beskrevet ovenfor, er komitéreiser ledd i Stortingets arbeid, og komitémedlemmer har i utgangspunktet plikt til å delta. Det gjør at den prinsipielle tilnærmingen om at det kun skal være 169 stortingsrepresentanter i funksjon til enhver tid, fortsatt får anvendelse.

Komiteen er klar over at det gis permisjon til representanter som deltar på reiser i forbindelse med arbeid i interparlamentariske delegasjoner, men vil påpeke at det prinsipielt blir noe annet. Det er noe som kommer i tillegg til, og går ut over arbeidet i Stortinget som sådan. Komitéreiser er derimot, som nevnt, en integrert del av utøvelsen av stortingsvervet. Dette er uttrykt slik av forrige reglementskomité, jf. punkt 2.16 i Dokument 19 (2016–2017):

«Stortinget oppnevner etter fast praksis medlemmer til faste delegasjoner for internasjonalt samarbeid. Arbeidet i slike delegasjoner anses ikke som del av utøvelsen av selve stortingsvervet, og det er derfor, i motsetning til det som gjelder for komitéreiser, fast praksis at representantene innvilges permisjon for deltakelse på reiser som medlem av slik delegasjon.»

8.6 Midlertidig stortingspresident

I forretningsordenen § 8 første ledd heter det at første visepresident fungerer som midlertidig stortingspresident dersom Stortingets president ikke kan utøve vervet på grunn av forfall. Øvrige visepresidenter er ikke nevnt som mulige midlertidige stortingspresidenter ved forfall fra både stortingspresidenten og første visepresident.

I Innst. S nr. 288 (2008–2009) er det forutsatt at også andre visepresident osv. kan fungere ved presidentens forfall. Reglementskomiteen mener at dette er en praktisk fornuftig ordning, og at det bør presiseres i § 8 første ledd at så skal være tilfelle, for å unngå usikkerhet rundt det. Komiteen foreslår at bestemmelsen skal lyde slik:

«Kan Stortingets president ikke utøve vervet på grunn av forfall, fungerer *en visepresident* som midlertidig stortingspresident. Får stortingspresidenten eller en av visepresidentene langvarig forfall, kan Stortinget velge midlertidig president for den tid fraværet varer.»

Komiteen presiserer for ordens skyld at det ikke er ledelse av Stortingets møter det her er snakk om. Det er særskilt regulert i § 9, og det fremgår der at alle visepresidentene kan forestå møteledelsen i Stortinget.

8.7 Vara i den utvidete utenriks- og forsvarskomité

8.7.1 Presidentskapet

På samme måte som ved midlertidig stortingspresident er det angitt i forretningsordenen § 16 tredje ledd at Stortingets første visepresident er varamedlem for Stortingets president i den utvidete utenriks- og forsvarskomité, uten at øvrige visepresidenter er nevnt.

Spørsmålet er om det også her bør fastsettes at også øvrige visepresidenter er vara, i den rekkefølge de er rangert i presidentskapet, eller om denne funksjonen skal forbeholdes stortingspresidenten og første visepresident.

Reglementskomiteen mener det i dette tilfellet er å foretrekke å begrense varafunksjonen til første visepresident. Når det gjelder vervet som midlertidig stortingspresident, er det en funksjon som må fylles, og det vil være problematisk om Stortinget står uten president i en periode fordi både presidenten og første visepresident er fraværende.

Arbeidet i den utvidete utenriks- og forsvarskomité står og faller imidlertid ikke på om presidentskapet er representert på et møte. Det er også et formål i seg selv å begrense omfanget av personkretsen som stiller på møter der, sett hen til at komiteen får til dels svært sensitiv informasjon.

8.7.2 Parlamentariske ledere

Ifølge forretningsordenen § 16 tredje ledd er nestledene i partigruppene varamedlemmer for lederne i partigruppene i den utvidete utenriks- og forsvarskomité. Dersom lederen for partigruppen allerede er medlem av komiteen, kan partiet i tillegg til nestleder utpeke ytterligere ett varamedlem.

Videre heter det i bestemmelsen at presidentskapet, etter anmodning fra vedkommende gruppe, kan bestemme at en vararepresentant som møter i utenriks-

og forsvarskomiteen, skal møte også i den utvidete utenriks- og forsvarskomite.

For at en slik søknad skal kunne innvilges, tilsier presidentskapets praksis at vedkommende søker må møte som varamedlem over en viss tid. Begrunnelsen er at denne komiteen, som behandler hemmelige og fortrolige opplysninger, ikke bør ha medlemmer som bare møter noen få dager som vararepresentanter.

Presidentskapet har lagt til grunn at en møteperiode på seks uker som hovedregel utgjør en nedre grense for hvor lang funksjonstid en vararepresentant bør ha for at det kan påregnes at vararepresentanten skal kunne møte også i den utvidete utenriks- og forsvarskomite.

Reglementskomiteen har vurdert om det bør det være rom for å innkalle møtende vara for parlamentarisk leder etter anmodning fra vedkommende gruppe minimum på linje med det som er fastslått for representantene fra utenriks- og forsvarskomiteen. Problemstillingen er aktuell når vedkommende gruppe ikke er representert i utenriks- og forsvarskomiteen, og det er snakk om en enkeltpersonsgruppe hvor det ikke er nestleder.

Som for presidentskapet (se punkt 8.7.1 ovenfor) mener reglementskomiteen at det er et formål i seg selv å begrense omfanget av personkretsen som stiller på møter der, sett hen til at komiteen får til dels svært sensitiv informasjon.

Reglementskomiteens flertall, alle medlemmene unntatt Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, mener det ikke er ønskelig at personer som ikke møter fast på Stortinget, deltar i den utvidete utenriks- og forsvarskomite, med mindre vedkommende er vara for et medlem i utenriks- og forsvarskomiteen.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, mener at møtende representanter for enkeltpersonsgrupper uten representasjon i utenriks- og forsvarskomiteen bør kunne delta også i den utvidete utenriks- og forsvarskomite, på samme vilkår som vararepresentanter i utenriks- og forsvarskomiteen.

Mindretallet viser til at en annen løsning stemmer dårlig med det som ellers gjelder etter Grunnloven og forretningsordenen. Når vararepresentanten møter, er vedkommende per definisjon fullverdig representant.

For det andre mener mindretallet at det er lite konsekvent at vara for en representant i utenriks- og forsvarskomiteen kan møte, og ikke vara for parlamentarisk leder, hvis poenget er å begrense personkretsen. Det kan i praksis begrense den utvidete utenriks- og forsvarskomite fra å fungere som tilsiktet.

8.8 Taushetsplikt i den utvidete utenriks- og forsvarskomite

Forretningsordenen § 16 femte ledd lyder:

«Forhandlingene i den utvidete utenriks- og forsvarskomite er underlagt taushetsplikt med mindre noe annet uttrykkelig bestemmes. Lederen kan bestemme at også innkallelsen til møtet skal være underlagt taushetsplikt.»

Som det fremgår, er utgangspunktet at det er taushetsplikt om forhandlingene i den utvidete utenriks- og forsvarskomite, mens bestemmelsen implisitt legger opp til at utgangspunktet er motsatt for innkallelser.

Reglementskomiteen viser til at Harberg-utvalget i kapittel 9 i sin rapport behandler Stortingets medvirkning og kontroll med norsk utenriks- og forsvarspolitik. I punkt 9.3 omtaler Harberg-utvalget særskilt konsultasjoner i den utvidete utenriks- og forsvarskomite, herunder spørsmål knyttet til fortrolighet.

Reglementskomiteens flertall, alle medlemmene unntatt Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, viser til at i praksis i dag er hovedregelen at også innkallingen og dagsordenen blir underlagt taushetsplikt med hjemmel i § 16 femte ledd.

Reglementskomiteens flertall viser videre til at dagsordenen for møtene inneholder informasjon om hvilke temaer som er gjenstand for konsultasjoner, og disse dokumentene anses derfor etter fast praksis som en del av forhandlingene.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, mener derimot at det er en forskjell på forhandlingene og møtets innkallelse og dagsorden, som framgår av både dagens forretningsorden og av gjeldende praksis. Mindretallet viser videre til Harberg-utvalgets nærmere omtale av taushetsplikten i den utvidete utenriks- og forsvarskomite (DUUFK):

«At 'forhandlingene' i DUUFK er underlagt taushetsplikt, kan ikke anses til hinder for at komitémedlemmene drøfter og avklarer generelle problemstillinger og standpunkt i sine partigrupper. Det er heller ikke til hinder for at et medlem kan gjengi egne utsagn offentlig. Slike drøftinger eller gjengivelse av egne utsagn må ikke avsløre informasjon fra forhandlingene eller graderte opplysninger, noe som vil være brudd på taushetsplikten i medhold av fo. § 75. Normalt vil også innkalling og dagsorden være underlagt taushetsplikt.»

Reglementskomiteens mindretall vil fremheve at dette viser at det er viktige nyanser i hvordan denne taushetsplikten forstås.

Reglementskomiteens flertall mener at den praktiske hovedregelen bør komme til uttrykk i bestemmelsen, istedenfor at leder aktivt må bestemme det. Flertallet foreslår at forretningsordenen § 16 femte ledd skal lyde slik:

«Forhandlingene i den utvidete utenriks- og forsvarskomite er underlagt taushetsplikt med mindre noe annet uttrykkelig bestemmes. *Det samme gjelder innkallelsen til og dagsordenen for møtet.*»

Flertallet ser at dette innebærer en tilpasning av bestemmelsen til en praksis som går ut på å begrense åpenheten om møter i den utvidete utenriks- og forsvarskomite. Som for andre typer saker som behandles i Stortinget og dets komiteer, bør det selvfølgelig tilstrebes mest mulig åpenhet om hva som blir behandlet, og hva denne behandlingen går ut på.

Flertallet mener imidlertid at forretningsordenen bør gjenspeile at man som regel finner behov for å verne om konfidensialiteten til hva som behandles og informeres om i den utvidete utenriks- og forsvarskomite. Generelt kan den graden av konfidensialitet som i dag er etablert praksis for den utvidete utenriks- og forsvarskomite, selvfølgelig problematiseres, men så lenge det ikke gjøres endringer i tilnærmingen generelt sett, bør reguleringen i forretningsordenen være i overensstemmelse med den linjen som man over tid har valgt å legge seg på.

Reglementskomiteens mindretall, medlemmene Bjørnar Moxnes og Une Bastholm, mener en omvendt hovedregel, som legger til grunn å begrense åpenheten om møter, slik flertallet foreslår, heller vil skape større og ikke mindre uklarhet, når det ikke må stadfestes like aktivt og tydelig at innkallingen unntas offentlighet der det er grunnlag for det. Videre mener mindretallet at det både kan og bør stilles spørsmål ved graden av konfidensialitet som i dag er etablert praksis for den utvidete utenriks- og forsvarskomite, og at det er uheldig dersom det gjøres en slik endring som flertallet foreslår, uten en prinsipiell og grundig debatt om det.

Mindretallet viser videre til Harberg-utvalgets nærmere omtale av viktigheten av hensynet til offentlig debatt og innsyn i utenriks- og sikkerhetspolitiske saker, opp mot bruken av den utvidete utenriks- og forsvarskomite:

«Hensynet til offentlig debatt og innsyn i utenriks- og sikkerhetspolitiske saker tilsier at DUUFK kun må brukes slik formålet tilsier, og i saker som på konsultasjonstidspunktet ikke kan legges frem for Stortinget på annen måte. Regjeringens generelle plikt til å informere Stortinget ivaretas ikke gjennom konsultasjoner i DUUFK. Regjeringen skal heller ikke bruke DUUFK for å unndra seg offentlig debatt om viktige spørsmål om utenriks- og sikkerhetspolitikken. Utvalget mener at dette må praktiseres strengt og være overveid nøye før leder av utenriks- og forsvarskomiteen kaller inn til møte i DUUFK.»

Mindretallet viser for øvrig til at forretningsordenen i dag skiller mellom selve forhandlingene i møter i den utvidete utenriks- og forsvarskomite, som er underlagt taushetsplikt, og innkallelse til møtene, som i utgangs-

punktet ikke er underlagt taushetsplikt med mindre komiteens leder bestemmer det. Mindretallet viser til at det å underlegge innkallelsen til og dagsordenen for møtene taushetsplikt krever en annen begrunnelse enn det å underlegge forhandlingene, som kan inneholde gradert informasjon, taushetsplikt.

For å sikre at adgangen til å taushetsbelegge innkallelsen til og dagsordenen for møtene ikke misbrukes, foreslår mindretallet at avgjørelser om å taushetsbelegge disse begrunnes og protokollføres, slik at det kan ettergås.

Til slutt vil mindretallet understreke en forventning til, når flertallet begrunner forslaget til endring i forretningsordenen på dette punkt med dagens praksis, at endringen heller ikke vil medføre at alle innkallelser eller dagsordener underlegges taushetsplikt, som vil være et åpenlyst brudd med dagens praksis, men at det fortsatt gjøres en løpende vurdering fra sak til sak, og motsatt av i dag derfor klargjøres når innkalling eller dagsorden ikke er underlagt taushetsplikt.

8.9 Europautvalgets sammensetning

Det følger av forretningsordenen § 17 andre ledd at Europautvalget består av utenriks- og forsvarskomiteen og medlemmene av den norske delegasjonen til parlamentarikerkomiteen for EØS. Videre heter det at utenriks- og forsvarskomiteen eller dens leder dessuten kan beslutte at en eller flere andre komiteer skal delta ved bestemte konsultasjoner.

Reglementskomiteen har vurdert om Europautvalget bør inkludere parlamentariske ledere for å sikre at alle partier på Stortinget blir informert om og inkludert i regjeringens konsultasjoner med Stortinget om saker som gjelder EØS-avtalen mv.

Problemstillingen er særlig relevant for små partigrupper som ikke er representert i utenriks- og forsvarskomiteen eller EØS-delegasjonen, og som dermed ikke vil være representert i møter i Europautvalget med mindre de har representant i annen komité som inviteres til et møte der.

Reglementskomiteen mener det bør legges til rette for at parlamentariske ledere for partier som ikke er representert i Europautvalget, kan få anledning til å delta der om de ønsker det. Komiteen er skeptisk til å utvide Europautvalget til parlamentariske ledere på generell basis. Det vil da bli en enda større personkrets om utgjør utvalgets ordinære medlemmer. Utvalget er stort nok i utgangspunktet, og økes dessuten betydelig når det inviteres andre komiteer. Videre er det grunn til å tro at parlamentariske ledere som regel ikke vil ha mulighet til å prioritere deltakelse i utvalget.

Komiteen foreslår at deltakelse for parlamentariske ledere i Europautvalget skjer etter mønster av ordningen for den utvidete utenriks- og forsvarskomite i forretningsordenen § 16 første ledd. Der angis det at valgko-

miteen, etter anmodning fra en gruppe, kan oppnevne ytterligere medlemmer dersom den finner at hensynet til gruppenes forholdsmessige representasjon tilsier det. Komiteen mener det i så fall bør være en generell ordning for parlamentariske ledere, og ikke begrenset til partigrupper som ikke er representert i Europautvalget.

Komiteen foreslår et nytt siste punktum i andre ledd i § 17 i forretningsordenen:

«Valgkomiteen kan, etter anmodning fra en partigruppe, oppnevne leder av vedkommende gruppe som medlem av Europautvalget dersom den finner at hensynet til gruppenes forholdsmessige representasjon tilsier det.»

9. Tekniske endringer i forretningsordenen

9.1 Innledning

Reglementskomiteen foreslår i det følgende enkelte endringer i forretningsordenen som har mer teknisk karakter. Det er primært snakk om oppdatering av teksten i forretningsordenen med faktiske forhold og gjeldende praksis.

9.2 Oppslag i stortingsbygningen (§§ 33 og 35)

Reglementskomiteen mener omtalen av oppslag i stortingsbygningen i forretningsordenen §§ 33 og 35 er utdatert. Videre er det ikke nødvendig å angi uttrykkelig hvordan presidentskapet skal gjøre innkallinger og program for møter i Stortinget tilgjengelig for representantene. Det bør heller være åpning for at presidentskapet velger den kommunikasjonsform som til enhver tid fremstår som mest hensiktsmessig.

Reglementskomiteen foreslår at § 33 andre ledd skal lyde slik:

«Etter presidentskapets bestemmelse blir Stortinget innkalt til møte ved at innkallingen gjøres tilgjengelig for representantene senest 24 timer før møtet. Innkallingen skal inneholde dagsorden. I ekstraordinære tilfeller kan møte kalles sammen med kortere varsel. Det samme gjelder hvis dagsordenen bare omfatter saker som skal refereres.»

Reglementskomiteen foreslår at § 35 første ledd skal lyde slik:

«Senest fredag innen kl. 15.00 bør program for Stortingets arbeid i uken etter gjøres tilgjengelig for representantene. Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal holdes møter, når møtene skal begynne, og fastsatte tidspunkter for votering. Samtidig bør foreløpig sakliste for møtene gjøres tilgjengelig for representantene.»

9.3 Fast unntak fra frist 10. april (§ 47 tredje ledd)

Reglementskomiteen viser til at det i forretningsordenen § 47 tredje ledd heter at for at kongelige proposisjoner og meldinger skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremlegges senest 10. april. Det fremgår videre at fristen ikke gjelder for proposisjoner om endringer av statsbudsjettet og melding om revidert nasjonalbudsjett, proposisjoner om inntektsoppgjørene, takstforhandlingene, jordbruksforhandlingene eller den årlige kommuneproposisjonen.

Reglementskomiteen mener det er behov for tilsvarende unntak for ytterligere tre typer saker: De tre årlige stortingsmeldingene om henholdsvis statsregnskapet, finansmarkedet og Statens pensjonsfond. Ferdigstillelsen av disse tre meldingene avhenger av innhenting av aktuelle tall, både fra nasjonale og internasjonale aktører. Dersom sakene må legges frem før 10. april, vil det være relevante tall som ikke blir lagt fram for Stortinget før året etter.

Finanskomiteen blir orientert av Finansdepartementet om når disse meldingene legges frem, i god tid, slik at komiteen får planlagt arbeidet. Det er høringer knyttet til finansmarkedsmeldingen og fondsmeldingen som blant annet involverer statsråden, sentralbanksjefen og leder for oljefondet. Disse må planlegges i svært god tid. Det er altså ikke aktuelt for finanskomiteen å utsette behandlingen av meldingene selv om de blir lagt frem etter 10. april.

Istedenfor å utvide listen med unntak med de tre nevnte årlige meldingene, mener reglementskomiteen det er mer hensiktsmessig å forenkle unntaket slik at det gjelder generelt for årlige og ellers regelmessige proposisjoner og meldinger fra regjeringen.

Reglementskomiteen foreslår følgende endringer i § 47 tredje ledd:

«For at kongelige proposisjoner og meldinger skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremlegges senest 10. april. Fristen gjelder ikke for årlige og ellers regelmessige proposisjoner og meldinger. For at representantforslag og interpellasjoner skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremsettes innen samme frist. Stortinget kan etter søknad gjøre unntak fra fristen. Slik søknad fremsettes for Stortingets presidentskap, som fremmer innstilling til Stortinget.»

9.4 Saker som ikke er ferdig behandlet (§ 48)

Reglementskomiteen viser til at forretningsordenen § 48 regulerer hva som skjer med saker som ikke blir ferdig behandlet i stortingssesjonen eller valgperioden. Bestemmelsen omtaler kongelige proposisjoner og

meldinger, representantforslag og søknader, komitéinnstillinger og spørsmål og interpellasjoner:

«Kongelige proposisjoner til Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperioden de ble overbrakt i stortingsmøte, kan av presidentskapet foreslås tatt under behandling i den nye valgperioden, etter at uttalelse er innhentet fra regjeringen. Tilsvarende gjelder kongelige meldinger til Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperioden de ble referert i stortingsmøte.

Representantforslag og søknader som er fremsatt i forrige stortingssesjon i samme valgperiode, men ikke avgjort der, står fremdeles for tur til å bli behandlet, med mindre forslagsstilleren har tatt forbehold om det motsatte. Representantforslag som ikke er blitt ferdig behandlet i den valgperioden de ble fremsatt, bortfaller.

Dersom en komitéinnstilling ikke blir avgjort i Stortinget innen stortingssesjonen er slutt, skal den tas opp til behandling i neste sesjon i samme valgperiode, uten ny komitébehandling. En innstilling som ikke er avgjort i Stortinget innen valgperioden er slutt, bortfaller.

Spørsmål og interpellasjoner som ikke er besvart innen valgperioden er slutt, bortfaller.»

Andre typer «Dokumenter» enn representantforslag er ikke omhandlet i bestemmelsen. Det kan dreie seg om for eksempel dokumenter fra Riksrevisjonen eller andre eksterne organer for Stortinget, eller rapporter for granskingskommisjoner. Det er følgelig uklart hva som gjelder for denne kategorien saker. Reglementskomiteen mener de bør håndteres på samme måte som kongelige proposisjoner.

Reglementskomiteen foreslår et nytt tredje ledd i § 48:

«Andre dokumenter med opprinnelse i Stortinget eller organer tilknyttet Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperioden de ble tatt til behandling i Stortinget, kan av presidentskapet foreslås tatt under behandling i den nye valgperioden.»

Nåværende tredje og fjerde ledd blir da nytt fjerde og femte ledd.

Det gjelder for øvrig egne regler for behandling av grunnlovsforslag, og disse vil følgelig ikke være omfattet av denne bestemmelsen.

10. Reglementskomiteens forslag

10.1 Endringer i Stortingets forretningsorden

§ 5 skal lyde:

Søknad om permisjon for representantene behandles av Stortinget etter innstilling av presidentskapet. *Permisjon innvilges normalt ved sykmelding.* Representanter som har hatt permisjon, skal melde seg til Stortingets administrasjon når de kommer tilbake.

§ 8 første ledd skal lyde:

Kan Stortingets president ikke utøve vervet på grunn av forfall, fungerer *en visepresident* som midlertidig stortingspresident. Får stortingspresidenten eller en av visepresidentene langvarig forfall, kan Stortinget velge midlertidig president for den tid fraværet varer.

§ 14 nr. 2 skal lyde:

Energi- og miljøkomiteen: Saker om olje, energi, vassdrag, miljøvern og *regional planlegging*.

§ 14 nr. 7 skal lyde:

Kommunal- og forvaltningskomiteen: Saker om kommunal forvaltning, regional- og distriktpolitikk, rammetilskudd til kommuner og fylkeskommuner, innvandringspolitikk, boligforhold, bygningssaker, nasjonale minoriteter, samiske spørsmål unntatt reglene om valg til Sametinget, saker om organisering og virkeområde for statlig forvaltning, statens fellesadministrasjon, statlig personalpolitikk, herunder lønnsforhold, bevilgninger til Det kongelige hus og partistøtte.

§ 14 nr. 12 skal lyde:

Utenriks- og forsvarskomiteen: Saker om utenrikspolitiske forhold, militært forsvar, meldinger fra Ombudsmannsnemnda for Forsvaret og andre saker om nemndas virksomhet, utviklingshjelp, saker som angår norske interesser på Svalbard eller i andre polarområder, *årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til interparlamentariske forsamlinger*, og – i alminnelighet – saker som gjelder avtaler mellom den norske stat og andre stater eller internasjonale organisasjoner.

§ 16 femte ledd skal lyde:

Forhandlingene i den utvidete utenriks- og forsvarskomite er underlagt taushetsplikt med mindre noe annet uttrykkelig bestemmes. *Det samme gjelder innkallelsen til og dagsordenen for møtet.*

§ 17 andre ledd nytt siste punktum skal lyde:

Valgkomiteen kan, etter anmodning fra en partigruppe, oppnevne leder av vedkommende gruppe som medlem av Europautvalget dersom den finner at hensynet til gruppenes forholdsmessige representasjon tilsier det.

§ 22 siste ledd andre og tredje punktum oppheves.

Ny § 22a skal lyde:

§ 22a *Initiativdebatt*

Komiteene kan inntil tre ganger i hver stortingssesjon ta opp et tema som faller innenfor komiteens saksområde, til debatt i Stortinget utenom konkrete saker komiteen har fått til behandling. Under en slik debatt kan det ikke fremsettes forslag.

Debatt etter første ledd krever tilslutning fra minst en tredjedel av medlemmene i komiteen.

Stortinget har i alminnelighet initiativdebatt hver tirsdag kl. 10.00, normalt med en varighet på inntil én time og 30 minutter. Presidentskapet kan beslutte at det en uke ikke skal holdes initiativdebatt. I særlige tilfeller kan presidentskapet beslutte at initiativdebatt skal holdes på et annet tidspunkt.

Senest tirsdag kl. 15.00 uken før må en komité melde inn ønske om initiativdebatt til presidentskapet. Dersom flere komiteer melder inn ønske om initiativdebatt samme uke, beslutter presidentskapet hvilken komité som får ta opp sitt tema til debatt i Stortinget den uken. Presidentskapet kan unntaksvis beslutte at mer enn én komité får ta opp sitt tema til debatt i Stortinget samme uke.

§ 23 første ledd nytt tredje punktum skal lyde: Komiteen skal fastsette fristen for å avgi innstilling og plan for fremdrift i saken for øvrig slik at forsvarlig saksbehandling sikres.

Nåværende § 23 første ledd tredje og fjerde punktum blir fjerde og femte punktum.

§ 23 andre ledd skal lyde:

Et vedtak om frist for å avgi innstilling, herunder vedtak om avgivelse straks, kan ved beslutning i samme møte av et mindretall på minst en tredjedel av komitémedlemmene bringes inn for presidentskapet til avgjørelse for å sikre at det oppnås en forsvarlig saksbehandling.

§ 24 tredje ledd første og andre punktum skal lyde:

Spørsmål eller anmodninger til ansvarlig statsråd som ledd i saksforberedelsen skal normalt sendes av saksordfører eller leder på vegne av komiteen. Statsrådets svar skal gjøres tilgjengelig for komiteens medlemmer.

Nåværende 24 tredje ledd første punktum blir tredje punktum.

§ 25 nytt siste ledd skal lyde:

Komitémøter skal som hovedregel avholdes ved at komiteens medlemmer møter fysisk. Presidentskapet kan unntaksvis beslutte at komitémøter kan avholdes ved hjelp av fjernmøteteknologi, av eget tiltak eller etter søknad fra komiteen om slik beslutning. Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder tilsvarende for komitémøter som avholdes ved bruk av fjernmøteteknologi.

§ 26 nytt siste ledd skal lyde:

Bestemmelsene i første til tredje ledd gjelder tilsvarende for komitémøter som avholdes ved bruk av fjernmøteteknologi, jf. § 25 siste ledd.

Ny § 27a skal lyde:

§ 27a Digitale komitéhøringer

Høring som beskrevet i § 27 kan helt eller delvis gjennomføres ved fjernmøteteknologi. Beslutning om at høringen skal gjennomføres ved fjernmøteteknologi, treffes av komiteen ved alminnelig flertall, jf. § 26 andre ledd. Bestemmelsene om gjennomføring av fysiske komitéhøringer i § 27 tredje til niende ledd gjelder så langt de passer.

Ny § 27b skal lyde:

§ 27b Skriftlige høringsinnspill

Komiteen kan treffe beslutning om å invitere til skriftlige høringsinnspill i en sak den har til behandling. Den skriftlige høringsrunden kan tre i stedet for eller komme i tillegg til en muntlig høring eller høring gjennomført ved bruk av fjernmøteteknologi. Invitasjonen skal kunngjøres på Stortingets nettsider med en nærmere fastsatt frist. Mottatte høringsinnspill vil som hovedregel bli publisert på samme nettsted.

Ny § 28a skal lyde:

§ 28a Digitale møter som erstatning for komitéreiser

Komiteen kan i særlige tilfeller gjennomføre digitale møter med eksterne deltakere i stedet for fysiske komitéreiser etter § 28. Slike møter skal i størst mulig grad gjennomføres etter de samme prinsipper som praktiseres ved fysiske reiser.

§ 30 første ledd skal lyde:

Med mindre det fremstår helt klart at et representantforslag ikke vil imøtekommes, skal statsråden gis anledning til å uttale seg om forslaget før realitetsinnstilling avgis. For øvrig kan en tredjedel av komiteens medlemmer kreve at det sendes brev til en statsråd med anmodning om statsrådets uttalelse om et representantforslag. Saksordfører eller leder skal stå som avsender av henvendelsen på vegne av komiteen. Statsrådets svar skal gjøres tilgjengelig for komiteens medlemmer.

§ 33 andre ledd skal lyde:

Etter presidentskapets bestemmelse blir Stortinget innkalt til møte ved at innkallingen gjøres tilgjengelig for representantene senest 24 timer før møtet. Innkallingen skal inneholde dagsorden. I ekstraordinære tilfeller kan møte kalles sammen med kortere varsel. Det samme gjelder hvis dagsordenen bare omfatter saker som skal refereres.

§ 35 første ledd skal lyde:

Senest fredag innen kl. 15.00 bør program for Stortingets arbeid i uken etter gjøres tilgjengelig for representantene. Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal holdes møter, når møtene skal begynne, og fastsatte tidspunkter for votering. Samtidig bør foreløpig

saksliste for møtene gjøres tilgjengelig for representantene.

§ 46 skal lyde:

Når en innstilling er avgitt av en komité, skal den snarest gjøres tilgjengelig for representantene. *Som hovedregel skal det gå minst én uke fra en innstilling avgis til den behandles i Stortinget.*

En innstilling kan ikke tas opp til behandling før 48 timer er gått etter at den ble gjort tilgjengelig for representantene. *Helt unntaksvis* kan likevel Stortinget med vanlig flertall vedta at saken blir tatt opp før denne fristen.

§ 47 tredje ledd skal lyde:

For at kongelige proposisjoner og meldinger skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremlegges senest 10. april. Fristen gjelder ikke for *årlige og ellers regelmessige proposisjoner og meldinger*. For at representantforslag og interpellasjoner skal kunne påregnes å bli behandlet av Stortinget før Stortinget avbryter sine forhandlinger i juni, må de fremsettes innen samme frist. Stortinget kan etter søknad gjøre unntak fra fristen. Slik søknad fremsettes for Stortingets presidentskap, som fremmer innstilling til Stortinget.

§ 48 nytt tredje ledd skal lyde:

Andre dokumenter med opprinnelse i Stortinget eller organer tilknyttet Stortinget som ikke er blitt ferdig behandlet av Stortinget i den valgperioden de ble tatt til behandling i Stortinget, kan av presidentskapet foreslås tatt under behandling i den nye valgperioden.

Nåværende § 48 tredje og fjerde ledd blir nytt fjerde og femte ledd.

§ 51 andre ledd skal lyde:

Saksordfører får i alminnelighet ordet først. Deretter får talerne ordet i den rekkefølge de ber presidenten om det, *likevel slik at partigruppenes størrelse kan tas i betraktning ved fastsettelse av rekkefølgen. Én taler fra hver partigruppe skal normalt stå først på talerlisten*. I tilfelle flere ber om ordet samtidig, avgjør presidenten hvem av dem som skal tale først. Dersom gruppene har innlevert til presidenten gjennom Stortingets administrasjon lister over representanter som ønsker å delta i debatten, kan presidenten på dette grunnlag sette opp en liste over rekkefølgen av talerne.

§ 51 tredje ledd bokstav d oppheves. Nåværende bokstav e blir bokstav d.

§ 53 første ledd skal lyde:

Det skal åpnes for replikkordskifte, som ordnes av presidenten, dersom ikke presidenten vedtar noe an-

net. Replikken skal ha tilknytning til vedkommende innlegg. Taletiden er ett minutt. Den hvis innlegg forårsaker replikker, kan svare på hvert enkelt av innleggene etter tur. *Antallet replikker til innlegg fra et regjeringsmedlem skal normalt ikke settes til et lavere antall enn at alle partigrupper kan delta med replikk.*

Innledningen i § 60 første ledd skal lyde:

Avstemningen ordnes på én av følgende måter eller ved en kombinasjon av disse:

§ 68 tredje til sjette ledd skal lyde:

Interpellasjonen skal besvares i Stortinget så snart som mulig og senest *tre uker* etter at den ble stilt, med mindre presidentskapet samtykker i at den blir besvart på et senere tidspunkt. Den tid Stortinget ikke er samlet om sommeren, regnes ikke med i fristen.

Ved behandlingen i Stortinget får først interpellanten ordet i høyst *fem* minutter til å forklare innholdet av interpellasjonen. Dersom et regjeringsmedlem erklærer at det ikke vil bli gitt noe svar på interpellasjonen, er forhandlingene slutt med det.

Blir interpellasjonen besvart, har det regjeringsmedlemmet som svarer på interpellasjonen, en taletid på inntil *fem* minutter. Statsministeren og andre statsråder hvis departementer er berørt av interpellasjonen, kan også svare, med samme taletid.

I den etterfølgende debatten har først interpellanten og så regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg hver, på inntil tre minutter. Deretter kan andre representanter få ordet én gang hver, med taletid på inntil *tre* minutter. Til slutt har interpellanten og regjeringsmedlemmet rett til ett innlegg på inntil tre minutter hver.

§ 70 tredje ledd skal lyde:

I løpet av én kalenderuke kan en representant stille inntil to spørsmål til skriftlig besvarelse. *Lederne i partigruppene kan i tillegg stille to spørsmål hver per kalenderuke*. Spørsmål til skriftlig besvarelse kan ikke stilles i juli måned.

§ 72 andre til fjerde ledd skal lyde:

Representantene kan stille korte spørsmål, begrenset til *ett minutt*, til ett av de regjeringsmedlemmene som er til stede.

Representanter som ønsker å stille spørsmål, bør melde fra om dette på forhånd til presidenten gjennom Stortingets administrasjon. Presidenten avgjør hvilke representanter som kan stille spørsmål, og i hvilken rekkefølge.

Regjeringsmedlemmene kan nekte å svare på spørsmål. Taletiden for regjeringsmedlemmets første svar etter et hovedspørsmål er to minutter. Etter svaret har spørderen rett til å få ordet på nytt, *i inntil tre minutter*. For øvrige taletiden *ett minutt*. Presidenten kan gi andre representanter ordet om den saken som ble tatt opp i

spørsmålet. Et regjeringsmedlem har rett til å få ordet etter hvert innlegg av en representant, for øvrig kan presidenten også gi ordet til øvrige regjeringsmedlemmer.

10.2 Endringer av praksis og rutiner

I tillegg til de endringer som er foreslått i forretningsordenen, har reglementskomiteen noen forslag til endring av praksis og rutiner i Stortinget – uten at det er funnet hensiktsmessig å foreslå konkrete endringer i forretningsordenen:

1. Debatter

Trontaledebatten og finansdebatten, og andre omfattende debatter i Stortinget, bør i fremtiden organiseres på en annen måte når det er hensiktsmessig, slik at de blir lettere tilgjengelig og mer spissede. For eksempel kan slike debatter organiseres etter tema.

Det vil ofte vil være hensiktsmessig å legge opp til kortere hovedinnlegg i debatter i Stortinget, kombinert med en mulighet for å dele opp den samlede taletiden, både innad i en partigruppe og mellom innleggene og replikkene den enkelte representant kan holde. Det bør oftere legges opp til replikker under debatter i Stortinget.

Det bør innføres en generell adgang til å tegne seg på talerlisten selv om man ikke er fysisk til stede i stortingssalen.

Stortingets presidentskap bør vurdere hvilke tilpasninger av de elektroniske verktøyene i stortingssalen som er nødvendige for å gjennomføre forslagene ovenfor, og legge til rette for nødvendige endringer, hvis forslagene støttes av et flertall i Stortinget.

2. Voteringer

I saker hvor man vet på forhånd at det vil være betydelig offentlig interesse for voteringen, bør den organiseres på en måte som gjør at det er vesentlig enklere for folk flest å forstå.

Voteringene og det endelige vedtaket fra Stortinget bør generelt presenteres på en noe mer tilgjengelig måte skriftlig i etttert. Det bør sees nærmere på rutine for publisering på stortinget.no.

3. Spørreinstuttene

Det er viktig at regjeringen ikke bruker mer tid enn de foreskrevne seks virkedagene til å besvare skriftlige spørsmål fra Stortinget. Dette bør understrekes overfor regjeringen fra Stortingets side.

Presidenten bør innta en mer aktiv rolle i ordvekslingene under muntlig spørretime. Den som stiller spørsmålet, må også kunne bryte inn og påpeke det dersom regjeringsmedlemmet ikke svarer på direkte spørsmål.

4. Mulighet for fjernmøter i Stortinget i nødssituasjoner

Det bør utredes nærmere hvilke muligheter og begrensninger som foreligger, både rettslig og teknologisk, for at Stortinget kan gjennomføre møter i plenum ved hjelp av fjernmøteteknologi. Det gjelder selv om reglementskomiteen ikke går inn for å åpne for en slik løsning.

5. Arbeidsformer i fagkomiteene

Fagkomiteene bør i større grad vurdere om en sak bør sendes til uttalelse hos andre komiteer på et tidligere stadium i prosessen, og eventuelt med litt romsligere frister slik at foreleggelsen blir reell.

6. Stortingsrepresentantenes tilgang på dokumenter

Arbeidet med å legge til rette for digitale løsninger for representantenes tilgang til dokumenter bør fortsette, samtidig som den enkelte representant selv bør kunne styre hvordan vedkommende mottar dokumentene. Tilrettelegging for digitale løsninger bør ikke gå på bekostning av representantenes tilgang på papirversjoner av dokumentene som er til behandling.

7. Kollisjon mellom møter i Stortinget og komitéreiser

Det bør som et generelt prinsipp aldri legges komitéreiser til dager hvor det er møter i Stortinget, herunder av hensyn til representanter fra partigrupper som ikke har mulighet til utbytting.

11. Mindretallsforslag

11.1 Endringer i Stortingets forretningsorden

Her følger forslag fra mindretall til endringer i forretningsordenen. Det er ikke i alle tilfeller formulert konkrete forslag til endringer i vedkommende bestemmelser.

Ad § 14 nr. 2 og 3:

Reglementskomiteens medlemmer Eva Kristin Hansen, Martin Henriksen, Solveig Schytz og Une Bastholm foreslår at ansvaret for kulturminner tilbakeføres fra familie- og kulturkomiteen til energi- og miljøkomiteen.

Ad § 14 nr. 3 og 11:

Reglementskomiteens medlem Per Olaf Lundteigen foreslår at barnehageområdet flyttes fra utdannings- og forskningskomiteen til familie- og kulturkomiteen.

Ad § 14 nr. 4, 7 og 8:

Reglementskomiteens medlem Per Olaf Lundteigen foreslår at ansvaret for Stortingets budsjett tilbakeføres fra finanskomiteen til kontroll- og konstitusjonskomiteen, og at ansvaret for kongehusets budsjett tilbakeføres fra kommunal- og forvaltningskomiteen til samme komité.

Ad § 14 nr. 6, 7 og 12:

Reglementskomiteens medlemmer Eva Kristin Hansen, Martin Henriksen, Helge André Njåstad og Per Olaf Lundteigen foreslår at utlendingslovgivningen (ikke integreringsfeltet) flyttes fra kommunal- og forvaltningskomiteen til justiskomiteen.

Reglementskomiteens medlemmer Petter Eide og Bjørnar Moxnes foreslår at asyl- og flyktningfeltet flyttes fra kommunal- og forvaltningskomiteen til utenriks- og forsvarskomiteen.

Ad § 14 nr. 9:

Reglementskomiteens medlemmer Per Olaf Lundteigen, Steinar Reiten og Bjørnar Moxnes foreslår at reindriftsavtalen inkluderes i angivelsen av næringskomiteens ansvarsområder.

Ad § 14 nr. 12:

Reglementskomiteens medlem Per Olaf Lundteigen foreslår at utenriks- og forsvarskomiteen deles.

Ad § 16 tredje ledd:

Reglementskomiteens medlemmer Bjørnar Moxnes og Une Bastholm foreslår at møtende representanter for enkeltpersonsgrupper uten representasjon i utenriks- og forsvarskomiteen får delta i den utvidete utenriks- og forsvarskomite på samme vilkår som vara-representanter i utenriks- og forsvarskomiteen.

Ad § 16 femte ledd:

Reglementskomiteens medlemmer Bjørnar Moxnes og Une Bastholm foreslår at det stilles krav om at avgjørelser om å taushetsbelegge innkallelsen til og dagsordenen for møter i den utvidete utenriks- og forsvarskomite skal begrunnes og protokollføres.

Reglementskomiteens medlemmer Petter Eide, Bjørnar Moxnes og Une Bastholm foreslår at § 27 nytt siste ledd skal lyde:

Presidentskapet kan etter søknad gi samtykke til at én representant fra partigrupper som ikke er representert i en komité, får stille spørsmål i høringer av særskilt viktighet.

Reglementskomiteens medlemmer Per Olaf Lundteigen og Bjørnar Moxnes foreslår at § 31 nytt syvende ledd skal lyde:

Dersom komiteen ved behandling av en sak kommer til at opplysningsplikten i henhold til Grunnloven § 82 første punktum ikke er oppfylt, bør den foreslå å sende saken tilbake til regjeringen begrunnet med at saken mangler nødvendige for- og motargumenter for hvorfor forslaget er egnet til å oppnå antatte målsettinger.

Reglementskomiteens medlem Per Olaf Lundteigen foreslår at § 35 første ledd skal lyde:

Senest fredag innen kl. 15.00 bør program for Stortingets arbeid i uken etter slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form. *Programmet skal opplyse om hvilke dager det skal holdes møter og når møtene skal begynne. Votering skjer ved møtets slutt.* Samtidig bør foreløpig saksliste for møtene slås opp og gjøres tilgjengelig i papirutgave eller elektronisk form.

Ad § 51 siste ledd («clôture»):

Reglementskomiteens medlem Bjørnar Moxnes foreslår at det er Stortinget, og ikke presidenten, som vedtar om en debatt skal avsluttes før alle partier har fått «sagt sitt», når det er praktisk mulig.

11.2 Endringer av praksis og rutiner

I tillegg til de endringer som er foreslått av mindretallet i forretningsordenen, har et mindretall et forslag til endring av praksis og rutiner i Stortinget – uten at det er funnet hensiktsmessig å foreslå konkrete endringer i forretningsordenen:

Muntlig spørretime

Reglementskomiteens medlemmer Petter Eide, Solveig Schytz, Steinar Reiten, Bjørnar Moxnes og Une Bastholm foreslår at alle partigrupper får adgang til å stille hovedspørsmål i den muntlige spørretimen, og ikke bare når statsministeren møter, på linje med andre stortingsdebatter.

Det kan løses ved å utvide antall hovedspørsmål og tidsrammen på spørretimen noe, ved at hovedspørsmålene gjøres noe kortere eller ved at man tar hensyn til partigruppenes størrelse ved samlet taletid under muntlig spørretime heller enn å begrense antall spørsmål. Hvis ikke noe av dette lar seg gjøre, kan hovedspørsmål for de minste partiene fordeles over flere uker.

